

Program för utveckling av Askersunds strandpark

Ett arbete om *placemaking* och hur
aktiviteter, attraktivitet och lokala kvaliteter
kan främja sociala värden

Louise Vissberger

Examensarbete 30 hp

Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Landskapsarkitekturprogrammet - Uppsala

Uppsala 2024

Program för utveckling av Askersunds strandpark: Ett arbete om placemaking och hur aktiviteter, attraktivitet och lokala kvaliteter kan främja sociala värden
Development program for Askersund waterfront park: A study on placemaking and how activities, attractiveness, and local qualities can promote social values

Författare:	Louise Vissberger
Handledare:	Maria Wisselgren, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Examinator:	Sofia Sandqvist, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Bitr. examinator:	Viveka Hoff, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Format:	A3
Omfattning:	30 hp
Nivå och fördjupning:	Avancerad nivå, A2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landskapsarkitektur, A2E- landskapsarkitekturprogrammet- Uppsala
Kurskod:	EX0860
Program/utbildning:	Landskapsarkitekturprogrammet- Uppsala
Kursansvarig inst.:	Institutionen för stad och land
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2024
Omslagsbild:	Louise Vissberger 2024
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd. Illustrationerna i arbetet är författarens egna om inget annat anges.
Godkännande:	Samtliga deltagare har gett godkännande till att medverka i arbetet.
Elektronisk publicering:	https://stud.epsilon.slu.se
Nyckelord:	Strandpark, utvecklingsprogram, kulturella ekosystemtjänster, sociala värden, vattenkontakt, placemaking, Askersund, strandpromenad, strandpark, rekreation

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i JA, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i NEJ, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan: <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Figur 1. Del av arbetets projektområde en vinterkväll.

Sammandrag

Askersund är en småstadsideyll vid Vätterns norra strand, med en 1,2 km lång, södervänd strandpark mot vattnet. Trots sitt attraktiva läge har strandparken relativt låg användning och få inslag som lockar besökare att vistas där. I detta arbete har ett utvecklingsprogram tagits fram som fokuserar på att öka attraktiviteten och främja sociala värden i området genom att stärka platsens kvaliteter och tillskapa aktiviteter.

Kunskapsinsamlingen som ligger till grund för arbetets program är uppdelat i en kunskapsöversikt som inte är platsspecifik, följt av en undersökande, analyserande och platsspecifik kunskapsinsamling inom Askersunds Strandpark.

Kunskapsöversikten undersöker sociala värden genom kulturella ekosystemtjänster, människors användning av offentliga rum och teorierna om placemaking. Inom de kulturella ekosystemtjänsterna beaktas fysisk hälsa, mentalt välbefinnande, kunskap och inspiration, social interaktion samt kulturarv och identitet. Vidare lyfts de kulturella ekosystemtjänsterna i förslaget genom inslag som aktivitetsytor, sittplatser, informationsskyltar och naturpedagogisk, samt genom att knyta an till platsens historia och lokala kvaliteter.

Studier undersöker följande hur utformning och användning av svenska parker har sett ut sedan Askersunds strandpark började anläggas i slutet av 1800-talet. Detta med en fördjupning på hur sociala värden har främjats inom Stockholmsstilens parker, med tillhörande studier och besök på referensobjekten Norr Mälarstrand och Rålambshovsparken. Med inspiration i denna parkutvecklingsteori ger programmet ett platsspecifikt förslag med social fokus som tar in omkringliggande natur i parkmiljön.

Den Askersundsspecifika kunskapsinsamlingen för analys och utveckling har initialt använt en ILKA-inspirerad inventering av projektområdets karaktär, funktioner och användning. Detta har sammanställts tillsammans med en analys av sociala värden genom The Placemaking Process utifrån de nyckelkvaliteter som behövs för att skapa en bra plats; access & linkages, uses & activities, comfort & image samt sociability.

Förslaget är även grundat i lokala, kommunala dokument och önskemål från medborgare av hur parken ska utvecklas. Här lyfts kommunens önskan att eftersträva en idyllisk, naturskön och skärgårdsinspirerad stadsbild.

Resultatet av arbetet är en syntes av all insamlad information i formen av ett program, med övergripande mål och uppdrag för hela projektområdet. Detta följs av en uppdelning med programpunkter och förslag på tillämpningar för Västra strandparken, Sjöängen, respektive Östra strandparken. Utvecklingsprogrammet ger ett förslag på hur attraktiviteten kan öka, hur lokala kvaliteter kan stärkas samt hur aktiviteter och sociala värden kan främjas inom projektområdet. Detta för att förstärka strandparken som besöksmål och del av Askersundarnas livsmiljö.

Aspekter utanför arbetets avgränsningar, som ekologisk hållbarhet, medborgardeltagande och gestaltning, lämnas för vidare studier.

Figur 2, övre. Strandparken i småstadsideyllen Askersund, omtyckt för sitt promenadstråk och sina vyer. Figur 3, nedre. Bild tagen från projektområdet nedanför kulturhuset vid Sjöängen, vy över sjön Alsen med öarna Byfogden (t.v.), Borgmästarholmen (t.h.) och över bojen Stjernsunds slott bredvid sundet mot Vättern.

Summary

Askersund is a small-town idyll on the northern shore of Lake Vättern, resting above the lake in the greenery of the surrounding waterfront park. Askersund faces a challenge to effectively utilize its resources to become an attractive town to live in and visit. Despite its attractive location, the park and boardwalk have a low number of visitors and few features that attract visitors to spend time there. The area is mainly used for walks along the approximately 1.2 km long park path.

The relatively long stretch of the area, which has a constant contact with the water and green spaces, allows for several places to be developed to meet the varying needs and preferences of different target groups.

The study's intention is to contribute with knowledge and inspiration to landscape architects and other professionals, as well as Askersund municipality. Both regarding to how the park in Askersund can be promoted based on the above-mentioned aspects, but also that this study can be a source of knowledge and inspiration for other park- and nature areas.

Aim & questions

The aim of this work is to present a development program for waterfront parks and green areas that takes site-specific qualities into account and promotes social values. These include cultural ecosystem services, such as recreation and outdoor activities, aesthetic values, and cultural-historical aspects.

The focus of the work is to enable the responsible use of the municipality's limited resources and to develop the content and activities of these locations in a way that enhances both the municipality's attractiveness as well as the quality of life and health of visitors.

The goal is also to contribute increased knowledge on how landscape architects and other involved professionals can develop and implement socially sustainable and responsible proposals that can serve as a foundation for decision-making regarding the development of our shared environments.

The presented development program is based on a specific site to illustrate and clarify how such a program can be practically designed. The waterfront park in Askersund serves as an example of a location with an attractive setting and high development potential, where a comprehensive development program for the area is currently lacking.

Methods such as placemaking, site visits, and conversations with various stakeholders are used here as different approaches to analyze the site's conditions and involve the perspectives of the local community. This aims to increase the possibility of presenting a socially sustainable development program.

The study's questions are as follows:

- How can Askersund's waterfront park be developed to increase attractiveness and strengthen local qualities in the area?
- How can Askersund's waterfront park be developed to promote activity and social values?

Method, knowledge gathering & analysis

The study has had the theory Analysis through Synthesis as its general methodology. In accordance with this, the work has alternated between site analyses, theoretical studies, conceptual work and sketching. In order to establish a knowledge base to be able to implement the overall working method of the study, a knowledge collection has been carried out. This is based on a literature review, ILKA-inspired inventory, site visits, conversations, reference objects with study visits, and an analysis of social values by Project for Public Spaces, PPS.

To analyze how the project area is used and how it can be developed around the theory that places that work well are also places that people want to spend time in, the study has used the placemaking method The Placemaking Process, by PPS. The process will be used as a tool to analyze the site based on the four key characteristics Access & Linkages, Uses & Activities, Comfort & Image and Sociability. Through these analysis questions, together with other material collected in the work, a development plan is produced as the final product of the work.

The work will also be based on local goals and visions, which intends to strengthen the identity of the place in a sustainable way that takes into account the cultural ecosystem services. The Stockholm-style park theory was taken as inspiration with the reference objects Norr Mälärstrand and Rålambshovsparken. Those reference objects had the original idea of bringing surrounding nature and archipelago into the city, which is consistent with Askersund municipality's current vision.

The intuitive process consisted of sketching, which took place in parallel with site visits, discussions and the investigative process, in order to test different ideas and solve problems that arose during the work, as well as to identify knowledge gaps that can take the work further. Design as a method of problem solving is a way of processing thoughts in which one's own experience plays a major role, which is made possible in this flexible method where the content can be shaped according to the aim.

Figure 4. Overview of the study's methodology. Own material.

Results

Together with Askersund's vision and the material produced during the course of the study, the points taken forward through the study have been sorted, grouped and compiled into an overall picture of how Askersund's waterfront park area is to be developed. The results indicate that it is possible to increase the attractiveness and strengthen the local qualities of the area, as well as to promote activity and social values. First, the program's overall goals and guidelines for development, which apply to the entire project area, are presented. The park is then divided into three sub-areas where the program is concretized in program points and proposed applications.

Examples of general action proposals are as follows:

- The park should preserve Askersund's image, vision and cultural history in new additions and designs. It should have inviting entrances and in character promote the archipelago and small town idyll. This is done by incorporating the surrounding landscape into the design and reinforcing existing

character features. The entrances should lead the visitor into the park. Elements that promote a good atmosphere, such as pleasant lighting, plants, service and furniture in traditional design, should be created there.

- Visitors should be informed about the park and its contents by means of maps and information signs at entrances and other points of interest. Signage to the different parts of the park and the city should also be provided at nodes.
- The park should be functionally designed for human use. It should include activity destinations and seating areas in all sections. The parts of the park should be visually and physically connected.
- There should be recreational areas with a variety of quiet and active activities within the park that attract both individual visitors and groups. This is done by creating destination points in each sub-area, enabling social interaction through activities and providing secluded places for those who want to sit in peace. Even within the area, the places should be pleasant and welcoming to spend time in, with good furniture and lighting.
- The park should have a variety of seating of good quality and quantity throughout the project area, in attractive locations. There should be accessible seating with arm and back rests and tables for both groups and individual visitors. Seating should be provided at destination points, entrances and scattered along the park route where there are things to sit and look at. Where possible, there should be movable furniture.
- In the area, visitor destinations that promote activity and social interaction will be enhanced by linking nearby places to destinations with amenities and functions that support desired activities. Visitation and activities shall be promoted for different ages and target groups, for different times of the year and day.
- Visitors and the time they spend shall be promoted through the possibility to buy food, coffee or drinks. This should be planned in conjunction with other activities.

- Promote walking along the park route through beautifying and attractive additions. This is done by planting water-resistant trees along the entire shoreline, preferably with flowers, attractive autumn color or hanging branches. Nice lighting, placement of art and other things in sight lines can also attract further walk along the path.

The three divided sub-areas of the area are: Västra Strandparken, Sjöängen and Östra Strandparken. Within those sub-areas the program points and proposed applications will be presented with a concept plan showing where these aspects can be implemented. In addition, the desired character of the sites is presented through sketches and inspirational images, see a few examples in figure 2.

Discussion

In the work with the waterfront park, emphasis has been placed on making a proposal adapted to the specific conditions and needs of the site. Therefore, knowledge of the different parts, uses and experiences of the beach park has been fundamental.

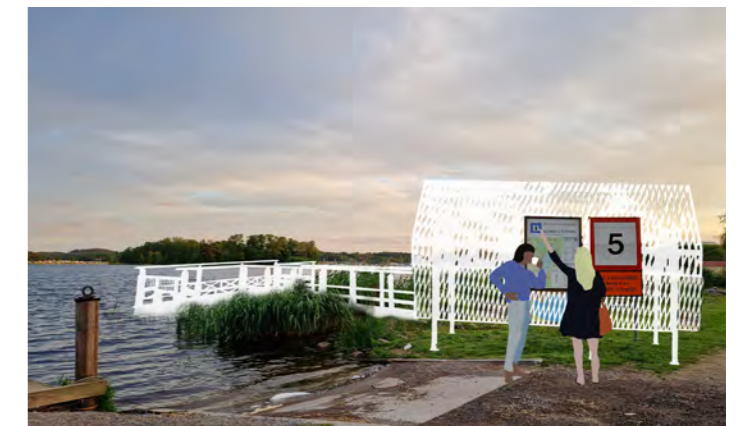
Together with a long experience of the investigated project area, targeted site visits together with inventory and analysis have provided a deep understanding of the site, which has been included in the program and shows how it can be developed to answer the purpose and questions of the work.

The scoping of the study results in a proposal that considers and promotes cultural ecosystem services, in reality the other categories of ecosystem services also need to be considered, which means that there is likely to be a compromise that would affect the development proposal of the work.

Overall, the work's approach, where different parts have been developed and processed in parallel, according to the work process analysis through synthesis, has been a way to achieve the study's purpose and through the development proposals answer the work's questions. The gathering of knowledge has given a broad basis and well-founded arguments that's been given a site-specific, Askersund-based proposal.

In summary, the result is one of several possible ways to answer the questions of the study. The proposal aims to develop the potential of the area, taking into account its existing values. The development program is based on a consideration of the different layers of the landscape, how they are used and how the waterfront park can become a destination for activities and social life for both residents and visitors in Askersund.

A selection of the study's illustrations. Illustrations: Own material.

Förord

Det har varit ett givande arbete att ta fram ett sätt att utveckla Askersunds strandpark genom detta program. Arbetet är utfört inom ramen för landskapsarkitekturprogrammet och jag hoppas att det kommer bidra med inspiration och kunskap för landskapsarkitekter och andra yrkesverksamma. Både kring hur man kan planera för utveckling av sociala värden i andra parkområden och för Askersunds kommun i deras arbete med att utveckla projektområdet som en central del av staden.

Tack till

Jag vill framföra ett varmt tack till Maria Wisselgren som i sitt handledarskap har givit god vägledning, inspiration och stöd under hela arbetsprocessen.

Jag vill även tacka personer på Askersunds kommun som tagit sig tid att träffa mig och svara på frågor som uppstått under arbetets gång; Caroline Dieker, Joakim Blücker, Henrik Olofsson, Andreas Persson och Stefan Alander, samt Leif Larsson som bidragit med historisk kunskap genom sitt bildarkiv.

Innehållsförteckning

INLEDNING 9

- En vandring genom strandparken 12
- Val av projekt och skede 15
- Problemformulering 15
- Syfte och frågeställningar 15

METOD 16

- Arbetsprocess & upplägg 17
- Project for Public Space, PPS 18
- The Placemaking Process 18
- Litteraturoversikt 18
- Platsanalys inspirerad av ILKA 19
- Kart- & bildstudier 19
- Referensobjekt & studiebesök 19
- Platsbesök & inventering 19
- Möten & samtal 19
- Framtagande av grafiskt material 20
- Avgränsningar 20

KUNSKAPSÖVERSIKT 21

Sociala värden 22

- Kulturella ekosystemtjänster 22
- Vikten av bra sociala platser i det offentliga stadsrummet 22
- Placemaking & the place game 22
- Place Diagram 22

Varför offentliga rum ofta misslyckas 23

Parker i tanke & utformning 24

- Svenska parkhistoria 24
- Stockholmsstilen 24
- Hur man gjort på andra ställen – Referensobjekt & studiebesök 25

ASKERSUNDS STRANDPARK 28

Askersunds Vision - Steg 1: Definiera platsen & identifiera intressenterna 29

- Översiktsplan 2015-2025 29
- Grönstrukturplan 29
- Stadslivsmanifest 29
- Samtal & möten 30
- Strandparken - Steg 2: Utvärdera utrymmet & identifiera problem 31**
- Upplevelsen av rummet – Karaktär & kopplingar 31
- Sittplatser 31
- Fysiska & visuella sammanhang 32
- Tillgänglighet i strandparken 32
- Platsinventering 33
- Användare 34
- Att göra i strandparken 34
- Bilden av strandparken 35
- Historia, kulturhistoria & identitet 36

PROGRAM 38

Programmets mål & uppdrag 39

Övergripande mål & uppdrag 39

Västra strandparken 41

- Programpunkter 41
- Förslag på tillämpning 41
- Västra entrén 41
- Varmbadhusområdet 42
- Pulkabacken 42
- Picknickplats 43
- Året-runtbad & bastu 43
- Trappa & sittgradäng 43
- Annonsering Borgmästarholmen 43
- Temalek små barn 43

Sjöängen 44

- Programpunkter 44
- Förslag på tillämpning 44
- Sjöängens entréområde 44
- Solkajen 45
- Besöksparkering 45
- Stationspark & boulebar 45
- Myntbrygga 46
- Picknickyta 47
- Grilla & umgås 47
- Aktivitetsområde Sjöängen 47
- Naturlig stenstrand 48
- Parkering & omgivande träd 48
- Närmare naturen 48

Östra strandparken 49

- Programpunkter 49
- Förslag på tillämpning 49
- Parkbro & Lundbybäcken 49
- Parkering 49
- Lätta trädridåer kring gräsyta 50
- Beachvolley 50

Entré Norra Vättern 50

Sommarkiosk 50

Klippans strandstråk 50

Entré & strandnära häng 51

Strand- & klipphäng 52

Landmärket 52

DISKUSSION 53

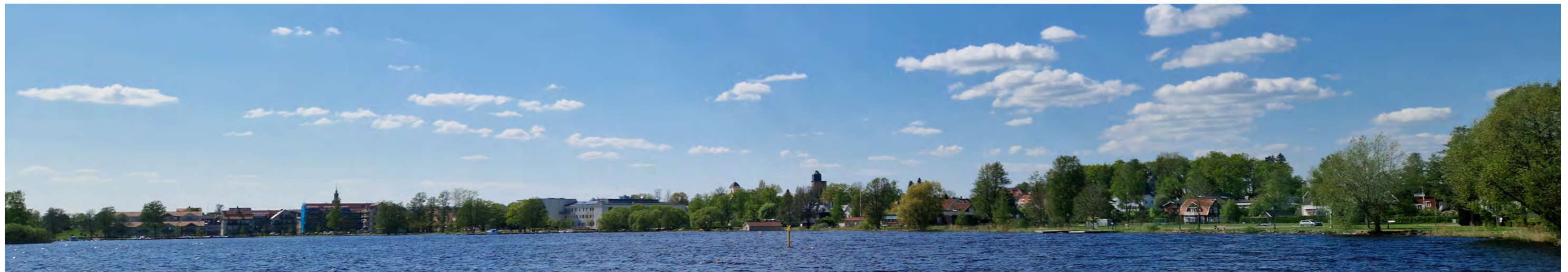
Metod- & litteratordiskussion 54

- Litteraturoversikt & referensobjekt 54
- Platsbesök & inventering 54
- Möten & samtal 54
- Val & användning av analysmetoder, PPS och ILKA 54
- Gestaltning & skissande i landskapet 54
- Sammanfattande reflektion 55
- Resultatdiskussion 55**
- Attraktivitet & lokala kvaliteter 55
- Aktivitet & sociala värden 55
- Gestalta & förvalta föränderlighet 56
- Sammanfattande reflektion 56
- Förslag fortsatta studier 56

REFERENSER 57

- Textkällor 58
- Figurförteckning 59
- Personlig kommunikation 59
- BILAGA 1: Place Game
- BILAGA 2: Frågor och svar PPS Steg 2 i sin helhet
- BILAGA 3: Punkter som tagits vidare från kunskapsinsamlingen till förslaget samt Programpunkter med förslag på tillämpning

Figur 5. Vy över strandparken, främst över området kring Sjöängen och Haga, tagen från Hagabadet.

INLEDNING

För skärgårdskommunen och sjöstaden Askersund har kopplingen till större vägar och vattnet varit väsentlig genom alla tider. Dessa är anledningar till att samhället grundades och har varit en aktiv handelsplats under många hundra år (Haugard 1940), men också att många besöker och bor inom området även idag.

Askersund är en trästad med låg stadsbebyggelse och ett stadsnät från sextonhundratalet (Haugard 1940). Den tidigare industrihamnen är idag, tillsammans med stadens torg, stadens hjärta och främsta besöksmål med hamntorg, torgscen, bodar, glasskiosker, restauranger och butiker. Ett stycke från hamnen börjar den ungefär 1,2 km långa strandpromenaden, med södervänd strandpark och varierande inslag av aktiviteter. Längs strandlinjen följer ett erosionskydd med stenblock som skiljer parken från vattnet, men sikten över sjön och tillhörande öar är god.

Strandparkens naturresurser gör den till en plats med potential att vara en attraktiv livsmiljö och besöksplats som främjar sociala möten. Trots detta är det vanligt att området är folktomt och relativt outnyttjat. Parken används främst för promenader, men under sommarhalvåret nyttjas även aktivitetsytor i varierande grad. Längs stråket finns begränsat med vistelseytor där besökaren inbjuds att stanna till en längre stund och ett fåtal trevliga sittplatser eller vistelseytor där vattenkontakt erbjuds.

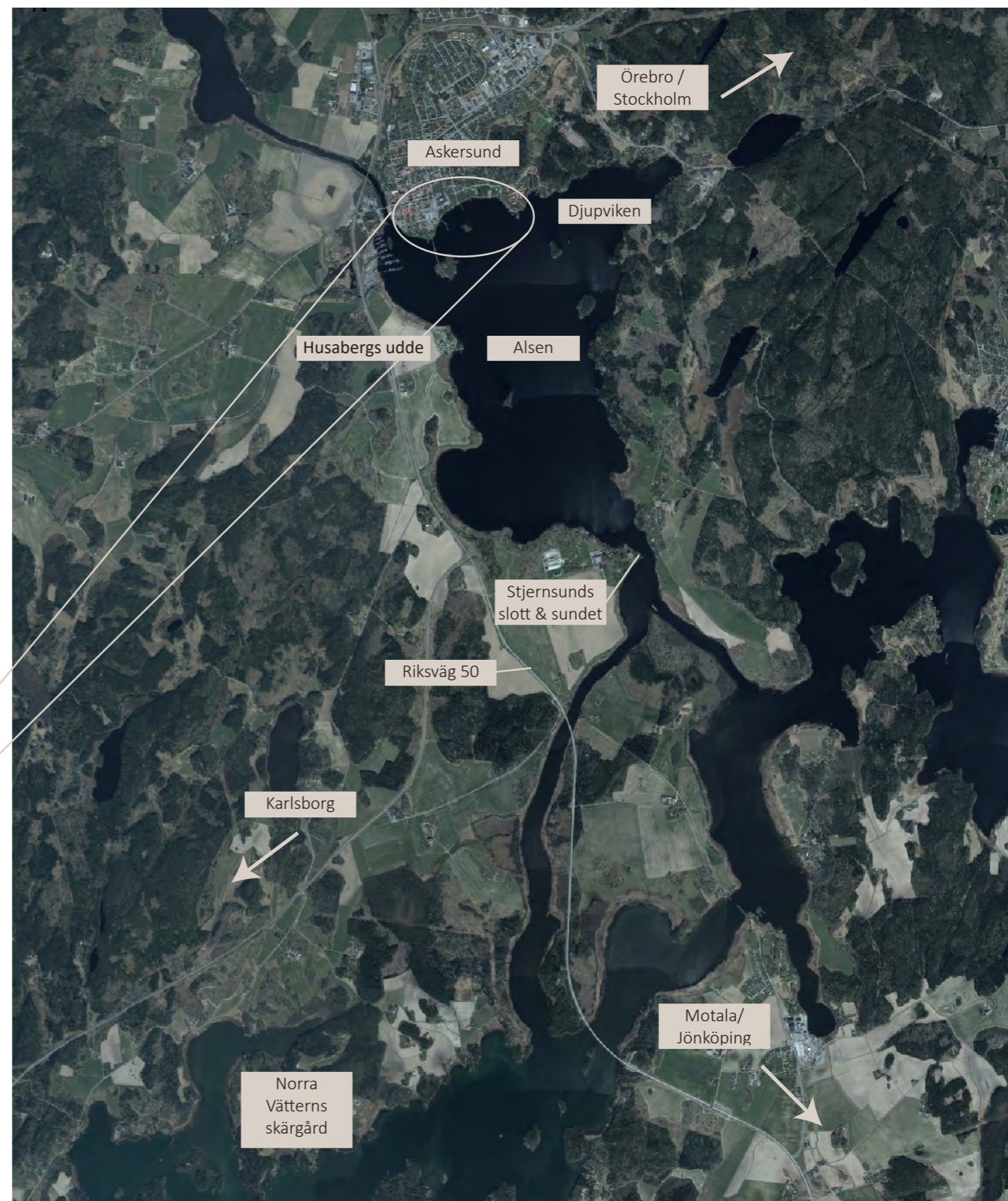
Goda offentliga miljöer kan i hög grad bidra med många fördelar för ett samhälle och dess befolkning (Madden 2018). För att ett grönområde ska kunna vara en plats där människor tar del av kulturella ekosystemtjänster och sociala värden är det väsentligt att människorna faktiskt besöker och vistas inom området. För att stärka Askersund som stad är det därför väsentligt att undersöka hur detta parkområde kan utvecklas. Detta kan argumenteras som särskilt viktigt då problem med ensamhet och hälsorisker finns inom flera målgrupper nationellt. Detta innebär också att det ställs krav på att åtgärder riktas mot olika personers behov och preferenser (Folkhälsomyndigheten 2024).

Människor i staden

Antal invånare i Askersunds kommun 31 dec 2022 var 11 497 personer (Kommunfakta | Askersunds kommun 2024), varav boende i tätorten var 4195 personer 2020 (Askersund 2024). Askersund är centralort för mindre samhällen i kommunen och har ett stort antal fritidshus. Ett sätt som har använts för att beräkna sommarturismen, sommarboende och tillfälliga turister, har varit att jämföra ICA Torghallens statistik på förändring av antal kunder under året, som visar på en ökning på omkring 65% mellan januari, som har lägst kundantal, och juli med högst kundantal (ICA Torghallen 2024).

Figur 6. Askersundsgeografiska läge, vid Vätterns norra spets. Bild: Lantmäteriet 2024©

Figur 7. Askersunds läge i mosaiklandskapet mellan sjö, skog och åkermark. Skala 1:50 000/A3. Lantmäteriet 2024©

0 20 100m
 Figur 8. Strandparkens läge i staden
 Skala 1:4000/A3 Lantmäteriet 2024©

En vandring genom strandparken

Kommande sidor är en beskrivning med kartor och bildkollage för att ge dig som läsare en introduktion till projektområdet, dess innehåll, hur den används och kan upplevas. Kollagen är uppdelade på västra och östra strandparken, samt området kring Sjöängen i den mellersta delen.

D. Bouleplan och Askersunds äldsta hus Sagers Stuga, före 1770.

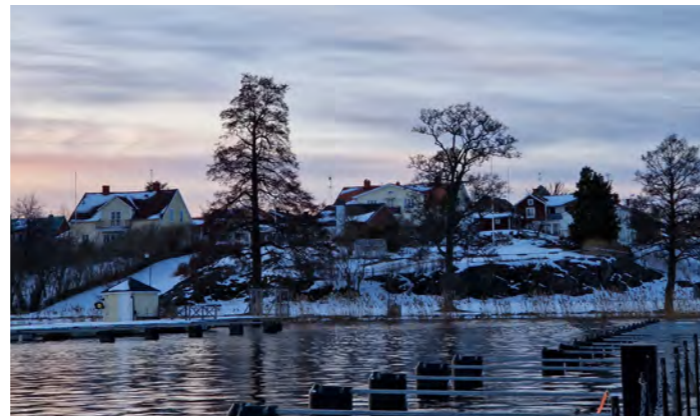
A. Parkens entré från hamnen, Borgmästarholmen i bakgrunden.

E. Parkens promenadstråk, vy mot marinan och Klockarholmen.

B. Varmbadhuset med bersåer. Landskyrkans torn i bakgrunden.

F. Pulkabacke, omr. Södra bergen och t.v. brygga för f.d. kallbadhuset.

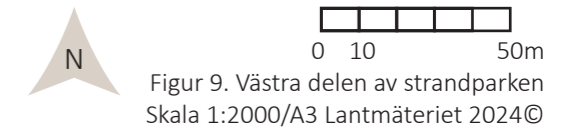
C. Parkens bersåer, med utsikt över Alsen mot Husabergs Udde.

G. Bryggan mot Borgmästarholmen med badplats och dansbana. T.v. del av lekplatsen Oden.

▲ — Fotots riktning
● — Punkt där fotot är taget
A — Hänvisning foto

Figur 10. Kollage av bilder A-J från projektområdets västra del. Bilderna är från olika tider på året och tagna enligt utmärkingar i figur 9, ovan.

Här anlades den första delen av strandparken under slutet av 1800-talet (Haugard 1940), längs med järnvägsspåret som idag motsvarar Strandvägen.

H. Lekplatsen Oden, marint tema, uppkallat efter ett lokalt skepp.

I. Från denna punkt blir stråket tvådelat västerut. Lekplatsen synlig.

J. Slätten mellan Lilla Bergsgatan och lekplatsen/ strandparken.

A. Rak kajkant innanför erosionsskyddet ger platsen en egen karaktär.

E. Kulturhusets vy över sjön Alsen mot ön Byfogden och Stjersund.

B. Tv. nybyggda bostadshus på ga. industrimark, th kulturhuset

F. Hängasken bidrar med karaktär till stationsområdet än idag.

C. Nya bostadshus på ga. industrimark. Gräsmatta vid stationshuset.

G. Aktivitetsområdet vid Sjöängen, th formation kring basketkorg.

D. Stationshuset (tv) rymmer idag andra verksamheter. Träd från ga. stationsparken. Busstation och kulturhusets biblioteket (th).

H. Strandparkens grillplats med Borgmästarholmen i bakgrund.

Figur 12. Kollage av bilder A-J från området kring Sjöängen. Bilderna är från olika tider på året och tagna enligt utmärkingar i figur 11, ovan. Området är öppet med långa vyer över sjön, en kvalitet som nyttjats i bygget av kulturhuset med panoramafönster mot vattnet och körsbärsallé från en av entréerna i siktlinje mot Stjersunds slott på andra sidan sjön (se bild E).

Figur 11. Sjöängen, mellersta delen av strandparken
Skala 1:2000/A3 Lantmäteriet 2024©

I. En mindre pir ger ökad åtkomst mellan sjö och land och används av både djurliv och människor.

J. Strandparkens sista båthus (tv) och ofta översvämmad gräsyta (th). Klätterträdet och kulturhuset skymtas i bakgrunden.

A. Gång- och cykelbro över Lundbybäcken, reningsverket skymtas.

E. Vy från Stadsparksvägen mot parkering, gräsytor och pilträdet.

B. Öppen gräsyta. Vy mot stadsparken i skogen på höjden.

F. Strandparkens standardbänk. 70m fram slutar parkbelysningen.

C. Iläggingsrampen, med klipporna vid Haga och Hagabadet tv.

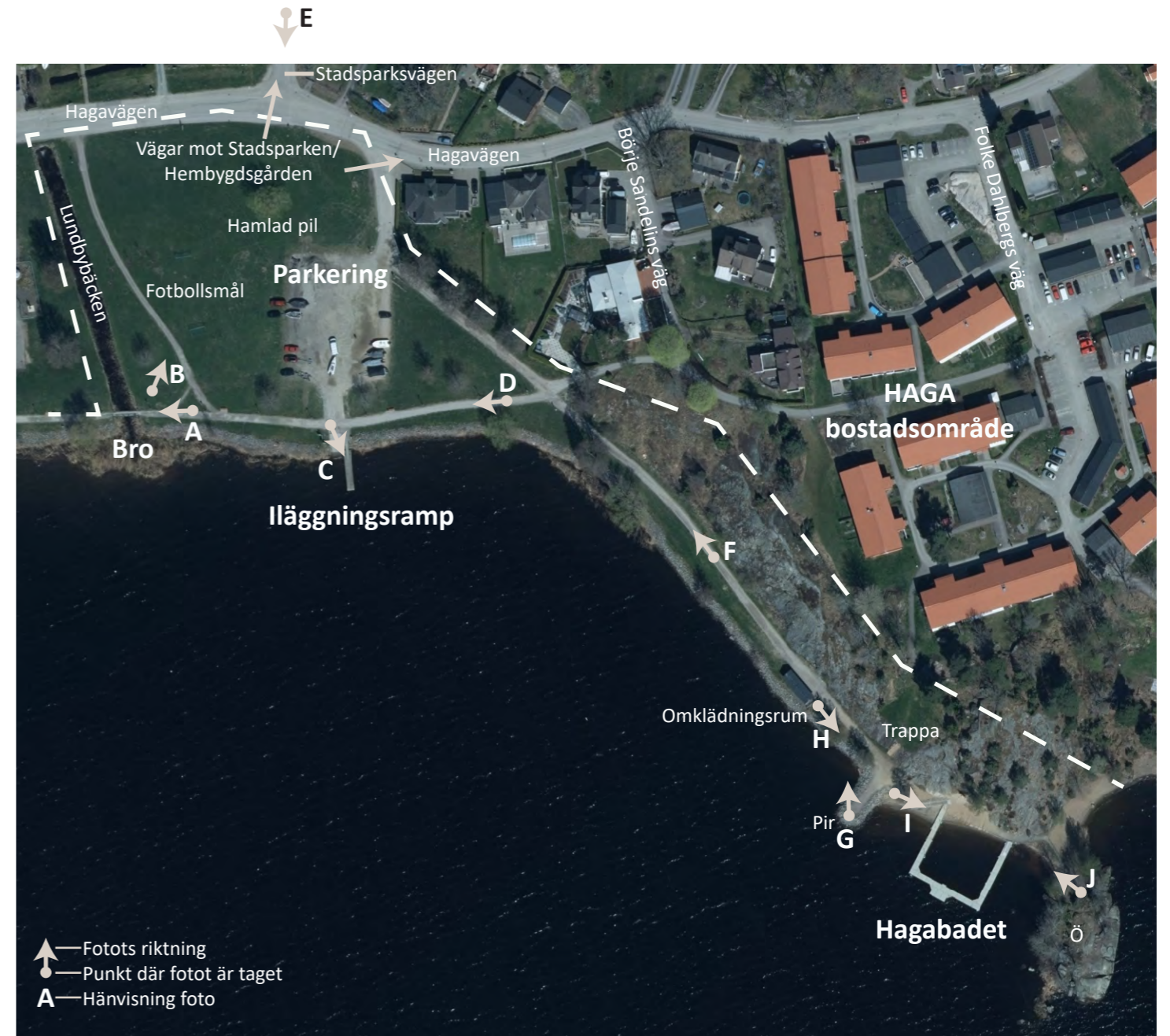
G. Hagabadets omkl. rum. Gräsyta och klippor för solande.

D. Iläggingsramp med parkering, högfrekvent använd under sommaren. Parkering även för Hagabadet.

H. Trappa mot mindre gräsyta, vanligen använd för solande (tv), sandstranden omgärdas av stenpir och ö med klippor.

Figur 13. Kollage av bilder A-J från området kring östra delen av strandparken och Haga. Bilderna är från olika tider på året och tagna enligt utmarkeringar i figur 14, ovan. Här sker flera aktiviteter kopplade till vattnet. Parkeringsytan är också platsen för cirkusbesök och vintertid för snöupplag.

Figur 14. Haga, östra delen av strandparken
Skala 1:2000/A3 Lantmäteriet 2024©

I. Rampen för tillgänglighetsanpassat bad läggs på stranden under vintern. Ön har sjöutsikt mot Djupviken, slottet och strandparken.

J. Ön har klippor, stenblock och en skoglig vegetation. Bron till ön har sandstrand även på nordöstra sidan.

Val av projekt & skede

Jag har valt att göra detta utvecklingsprogram av strandparken i min hemstad Askersunds eftersom jag har god kännedom om platsen, men även för att jag arbetade som planeringsarkitekt på Askersund kommun med andra utvecklingsprojekt i staden under sommaren 2023. Under det arbetet uppmärksammades behovet av en övergripande plan och visionsbild för hur projektområdet bör utvecklas, med en röd tråd som såg till helheten av strandparken. På så vis skulle framtida separata beslut och utvecklingsprojekt inom projektområdet gå i linje med varandra, i samma riktning, mot ett gemensamt mål.

Ett önskemål från lokalpolitiker var att undersöka hur användningen av området kan utvecklas för att främja sociala värden och öka åtkomsten till vattnet. Eftersom det är väsentligt för utvecklingsprogrammet att få med hela strandpromenaden har många ingående delområden undersökts.

På grund av begränsat material om projektområdet har fokus i det här arbetet lagts på att ta fram och sammanställa analyser och information om parkens delområden, historia, användning och framtida mål. Arbetet ger inte detaljerade gestaltningsförslag för platsens olika delar, utan blir ett underlag för efterföljande projekt att ta välgrundade beslut i en gemensam riktning.

Problemformulering

Askersund står inför utmaningen att effektivt utnyttja sina resurser och lokala kvaliteter för att bli en attraktiv stad att besöka och bo i, däribland kopplingen till – och möjligheten att vistas vid – vattnet. Studien utgår från argumentet att *bra platser är platser som används* (Madden 2018). Goda utomhusmiljöer där kulturella ekosystemtjänster tillhandahålls kan främja besökarnas livskvalitet (Boverket 2023), såsom både fysisk och mental hälsa (Carpenter, C. & J Harper, N. 2016)(Abraham, A. et al. 2009).

Vikten utav att skapa attraktiva platser som främjar aktivitet och sociala värden förstärks av studier och

forskning som tyder på att även vistelse i natur- och kulturmiljöer har en positiv verkan på vår fysiska och mentala hälsa (Friluftsliv 2024).

Vidare ökar ensamheten och stillasittande i Sverige, vilket är aspekter som både är ohälsosamma för individen och kostsamt för samhället genom tillhörande sjukdomar och tillstånd (Naturvårdsverket 2022).

Utifrån dessa exempel finns det flera värden i att ha offentliga utomhusmiljöer och parker som lockar människor att vistas där. Att stora delar av den sjönära offentliga miljön i Askersund som är karaktärgivande för staden är låganvänd kan därmed argumenteras vara en outnyttjad potential.

Idag saknas en övergripande plan för hur strandparken ska utvecklas, vilket resulterar i att åtgärder som sker utförs enskilt och separat, från olika aktörer, och utan att platsens helhet tas i beaktande. En enhetlig plan med gemensamma mål och strategier kan därför säkerställa att de ändringar som sker utförs med ett helhetsperspektiv och med riktning mot ett långsiktigt mål.

För att öka strandparkens användning utgår detta arbete från parkens möjlighet att erbjuda en plats där besökaren kan erhålla olika sociala värden. För att människor ska vilja vistas där behöver platsens attraktivitet öka, vilket kan ske genom att både framhäva och nyttja platsens lokala kvaliteter, samt genom att se till att parken erbjuder önskvärda aktiviteter som lockar olika människor, med olika behov och preferenser.

Projektområdets långa sträcka möjliggör utrymme för en utveckling som kan bemöta olika målgrupper och främja tillgängligheten till vattnet på flera platser. Askersunds strandpark har stor kapacitet och potential med sitt södervända, stadsnära strandläge att gå från en slumrande idyll till en central plats i staden för aktiviteter och social samvaro.

Syfte & frågeställningar

Arbetet syftar till att ta fram ett utvecklingsprogram för strandparker och grönområden som beaktar platsspecifika kvaliteter och främjar sociala värden. Däribland kulturella ekosystemtjänster, såsom rekreation och friluftsliv, estetiska värden och kulturhistoriska aspekter. Fokuset i arbetet avser möjliggöra en ansvarsfull användning av kommunens begränsade resurser och utveckla platsernas innehåll och aktiviteter på ett sätt som främjar både kommunens attraktivitet som besökarnas hälsa och livskvalitet.

Målsättningen är vidare att bidra med ökad kunskap om hur landskapsarkitekter och andra involverade yrkesgrupper kan utveckla och implementera socialt hållbara och ansvarsfulla förslag, som kan ligga till grund för beslut om utvecklingen av våra gemensamma miljöer.

Det presenterade utvecklingsprogrammet utgår från en specifik plats för att illustrera och tydliggöra hur ett sådant program kan utformas i praktiken. Askersunds strandpark utgör ett exempel på en plats med ett attraktivt läge och en hög utvecklingspotential, där det idag saknas ett övergripande program för områdets utveckling. Metoder som exempelvis placemaking, platsbesök och samtal med olika intressenter, är olika tillvägagångssätt som här användas för att analysera platsens förutsättningar och involvera lokalsamhällets perspektiv. Detta ämnar öka möjligheten att presentera ett socialt hållbart utvecklingsprogram.

För att uppnå syftet behandlar arbetet två frågeställningar:

- Hur kan Askersunds strandpark utvecklas för att öka attraktiviteten och stärka lokala kvaliteter i området?
- Hur kan Askersunds strandpark utvecklas för att främja aktivitet och sociala värden?

METOD

Arbetsprocess & upplägg

Den övergripande arbetsmetoden i utvecklingsprogrammet har inspirerats av gestaltningsteorin *analys genom syntes*. I enlighet med metoden har arbetsprocessen växlat mellan en utredande, analyserande del med platsanalyser och teoretiska studier, parallellt med en intuitiv process (Lawson 2006), består av skissarbete, platsbesök och samtal.

På så sätt har det varit möjligt att testa olika idéer och lösa problem som uppstår under arbetets gång, samt att identifiera kunskapsluckor som kunde föra arbetet vidare. Trots att gestaltning inte är en produkt av detta arbete, så var gestaltning som metod för problemlösning ett sätt att processa tankar där den egna erfarenheten spelade en stor roll, vilket möjliggjordes i denna flexibla metod, där innehållet kunnat formas efter arbetets syfte, i enlighet med Krupinska (2014).

Arbetets kunskapsinsamling har bestått av tematiska studier, vilka är indelade i två huvudkapitel; *Kunskapsöversikt* och *Askersunds strandpark*. Materialet till dessa är insamlade genom litteraturoversikt, kart- och bildstudier, platsbesök och inventering, platsanalyser, studier av referensobjekt med studiebesök samt möten och samtal.

Kunskapsöversikt

Kunskapsöversikten behandlar genom en litteraturoversikt generella studier kring sociala värden och parkteori, inom delkapiteln *Sociala värden* samt *Parker i tanke & utformning*, varav den sistnämnda även inkluderar de platsspecifika referensobjekten med studiebesök.

Askersunds strandpark

Den andra delen av kunskapsinsamlingen är *Askersunds strandpark*. Här sammanställs lokal och platsspecifik information som är relevant för utvecklingsplanen. Även denna baseras på litteraturstudier, men också platsbesök, inventering, platsanalyser, kartstudier, bildstudier, möten och samtal.

Kapitlet är inspirerat av Steg 1 och Steg 2 av *the Placemaking Process* (vilket beskrivs mer ingående i *The Placemaking Process* nedan) enligt följande;

Den inledande delen *Askersunds Vision – Steg 1: Definiera platsen & identifiera intressenterna*. Här behandlas de lokala dokumenten *Askersunds översiktsplan 2015-2025* (2016), *Grönstrukturplan* (2016) och *Stadslivsmanifest* (2011), följt av en sammanställning av det material som framkommit under möten och samtal med människor som representerar olika intressenter och målgrupper i Askersund.

Den efterföljande delen *Strandparken - Steg 2: Utvärdera utrymmet & identifiera problem*. Här behandlas integrerat och tematiskt det material som är insamlat genom en ILKA-inspirerad platsanalys och analysen av sociala aspekter som är kopplade till nyckelkaraktärerna i *The Place Diagram*.

Program

Från varje delkapitel i kunskapsinsamlingen finns listor med vad som tas vidare i arbetet. Dessa aspekter har sammanställts i punkter som sorterats enligt bilaga 3 och ligger till grund för programmet. De generella aspekterna i denna syntes ligger till grund för programmets övergripande mål och uppdrag.

De mer specifika aspekterna är omvandlade till programpunkter med förslag på tillämpningar, uppdelat på tre delområden inom projektområdet. Programmets olika delar är format efter innehållet för modellen *The Placemaking Process Steg 3: Platsvision* (se nedan). Slutligen diskuteras arbetets metod och resultat i det avslutande kapitlet *Diskussion*.

Project for public Spaces, PPS

Studier av människors beteende på urbana platser, som *The Street Life Project* och platsdesign enligt "bottom-up" har legat som grund för organisationen *Project for Public Spaces, PPS*, metod för platsstudier (William H. Whyte u.å.). PPS startade på 70-talet den rörelse som kom att kallas *The Placemaking Movement*, vilket har spridit sig ut över världen.

I handboken för *placemaking* "How to turn a place around" (Madden 2018) beskrivs det resultat som PPSs undersökningar av över 3000 platser runtom i världen har svarat på frågan om *vad som skapar en god plats*. Dessa nyckelkvaliteter beskrivs här bredvid under "the placemaking Process" samt mer ingående inom kapitlet "Sociala värden".

Genom detta material har PPS tagit fram metoden och verktyget *The Placemaking Process*, en platsstyrd, samhällsbaserad metod i 5 steg som används för att hitta fokuspunkter och utvecklingsaspekter på en plats och vidare hur de kan utvecklas för att öka sociala värden på platsen. Den platsskapande metoden utgår från teorin att platser som fungerar *bra* också är platser som människor vill vistas på (Madden 2018).

The Placemaking Process

The Placemaking Process är en metod som används för platsutveckling. I det här arbetet har metoden valts ut att användas på grund av dess förmåga att sätta fokus på sociala värden och leda fram till ett plastbaserat förslag. Den har använts som ett verktyg för struktur och innehåll för platsspecifika studier och arbetets resulterande del *Program*. Metoden är framtagen av PPS, i formen av 5 steg, varav detta arbete är avgränsat till att utföra steg 1-3. Metoden har ett socialt perspektiv som fokuserar på användning i platsanalys (steg 1-2) och platsutveckling (steg 3-5).

Modellens steg:

Steg 1: Definiera platsen & identifiera dess intressenter.

Steg 2: Utvärdera utrymmet & identifiera problem.

Steg 3: Platsvision

(Steg 4: Kortsiktiga experiment
Steg 5: Pågående utveckling & långsiktiga förbättringar)

Metodens steg 1-3 kommer i detta arbete användas som ett verktyg och en modell för arbetets övergripande upplägg, där innehållet i steg 3 motsvarar arbetets avslutande program.

Steg 1 och 2 är del av kapitlet *Askersunds Strandpark* och därigenom namngivna och upplagda enligt följande:

Askersunds Vision - Steg 1: Definiera platsen & identifiera dess intressenter.

Projektområdets olika intressenter identifieras och fokuspunkter i utvecklingen av strandparken definieras genom:

- Återkommande platsbesök i projektområdet
- Lokala dokument och bestämmelser
- Samtal med kommunen och boende i staden

Figur 15. Illustration över arbetets upplägg.

Strandparken - Steg 2: Utvärdera utrymmet & identifiera problem

I metoden analyseras, diskuteras och utvecklas platsen utifrån fyra kategorier av nyckelkaraktärer, eller nyckelegenskaper, enligt *The Place Diagram* (se figur 17 under *Sociala värden*, s23).

Kategorierna är *Access & Linkages*, *Uses & Activities*, *Comfort & Image* samt *Sociability*. Dessa beskrivs kort här bredvid och mer ingående under *Sociala värden* inom kapitlet *Kunskapsöversikt*.

I steg 2 analyseras och diskuteras projektområdets sociala aspekter genom utvärderingsformuläret *The Place Game* (bilaga 1) och frågor kopplade till nyckelkaraktärerna. Utvärderingsformuläret fylls i under platsbesök och används som underlag för att besvara analysfrågorna.

Nyckelegenskaper och tillhörande frågor är uppdelade enligt följande ämnesområden:

Access & linkages – Behandlar frågor som berör tillgänglighet och kopplingar till samt inom projektområdet. Vilka kopplingar som finns till omkringliggande verksamheter och vilka som använder området.

Uses & Activities – Behandlar frågor om hur ytor används, vilka aktiviteter som finns och vem användaren är, samt hur många som använder platsen, vilka åldersgrupper de tillhör, om de kommer dit själva eller i grupp. Om det finns mötesplatser, sittplatser eller anknytande verksamheter eller markanvändning som skulle kunna locka in människor i parken.

Comfort & Image – Berör platsens första intryck, om den är välskött och attraktiv, upplevs som säker. Om det finns bekvämligheter såsom sittplatser och väderskydd samt fotogeniska motiv.

Sociability – Platsens sällskaplighet och sociala värden. Vilka sociala aktiviteter som sker, om besökare interagerar med varandra, möter upp vänner där, känner sig välkomna och plockar upp skräp. Speglar blandningen av besökare samhället i stort och vilka området används under olika tider på dygnet, veckan och året?

I detta arbete fungerar frågorna och svaren till nyckelegenskaperna som ett underlag som tillsammans med den ILKA-inspirerade analysen tematiskt sammanställs till en integrerad utvärdering av den fysiska och sociala miljön. Detta presenteras i text och analyskartor i delkapitlet. Frågorna och svar finns i sin helhet i bilaga 2.

Steg 3: Platsvision (Program)

Genom syntes av utvecklingsprogrammets insamlade material utgör den platsskapande processens tredje steg arbetets resulterande kapitel *Program*. Programmet innehåller i enlighet med modellen följande delar (Madden 2018), vilket här även kort beskrivs på vilket sätt de applicerats på arbetets upplägg:

o **Uppdrag eller uttalade mål.** Gemensamma mål mellan intressenterna är avgörande för en platsvision (Madden 2018).

I programmet fastställs initialt de övergripande mål och uppdrag, baserade på syntesen av det insamlade materialet, som gäller för utvecklingen av hela projektområdet. Detta presenteras inom "Programmets mål & uppdrag".

Projektområdet delas därefter in i 3 delområden, Västra strandparken, Sjöängen samt Östra strandparken. Inom dessa delområden konkretiseras hur olika platser inom projektområdet kan utvecklas genom följande:

o **En definition av hur utrymmet ska användas och av vem** (Madden 2018).

Detta presenteras i utvecklingsprogrammets *program* i formen av programpunkter för varje delområde. Även förslag på hur och var dessa kan tillämpas presenteras i denna del. Detta sker genom efterföljande punkter.

o **En beskrivning av den karaktär som man vill att platsen ska få.** En tydlig uppfattning av hur platsen ska bli behövs för att hålla fokus i visionen (Madden 2018).

Detta beskrivs både övergripande inom de tidigare nämnda uttalade målen, men även inom varje delområde och olika tillämpningsförslag. Föreslagen karaktär, baserad på syntesen, beskrivs genom skisser, fotografier, produktbilder och i text.

o **En konceptplan av hur platsen ska utformas** (Madden 2018).

Till varje delområde med tillhörande programpunkter presenteras var de föreslagna tillämpningarna kan implementeras i planer.

o Platsvisionen ska också innehålla **lyckade exempel från liknande platser**, eller delar av platser som kan verka som hjälp till att bygga upp visionsbilden (Madden 2018).

Detta utförs genom inspirationsbilder från andra platser tillsammans med övriga illustrationer och beskrivningen av önskad karaktär.

Tillsammans ämnar programmet skapa en visionsbild av hur strandparken som helhet kan utvecklas.

o Slutligen ska en platsvision enligt the placemaking process innehålla en **handlingsplan för kortsiktiga och långsiktiga förbättringar** (Madden 2018), vilket avgränsas bort i detta arbete.

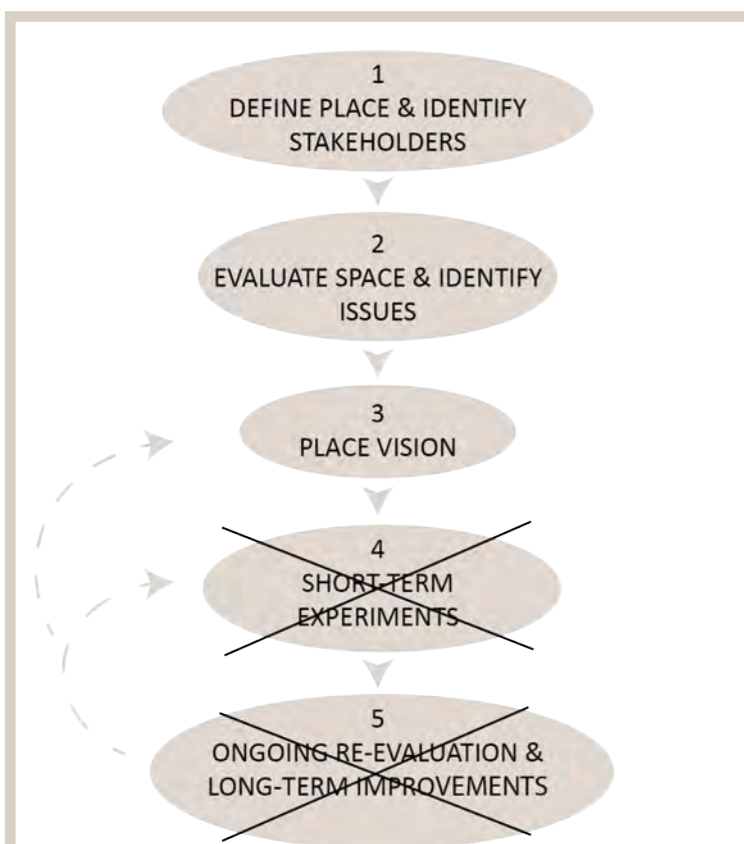
Litteraturoversikt

Litteraturoversikten har legat som grund till arbetet och fungerat som ett teoretiskt ramverk som bidragit till att forma arbetsmetoden.

För att hitta litteratur till arbetet digitalt har sökorden *boardwalk*, *strandpromenad*, *promenadstråk*, *Stockholmsstilen*, *ILKA*, *kulturella ekosystemtjänster*, *sociala värden* och *Askersund* används i Google, Google Scholar och Primo.

Platsspecifikt material

Genom fysiska genomsökningar av alla böcker om Askersund på Askersund bibliotek valdes den lokalt välkända boken *Askersundiana* (1940) av Joel Haugards ut som huvudkälla för arbetes historiska kontext för staden. Om strandparkens utveckling efter 1940 kunde endast information finnas från blogginlägg om stadens historia från lokalhistorikern och journalisten Ove Danielssons blogg med samma namn, samt det samtal som beskrivs nedan.

Figur 16. "A Place-Led, Community-Based Process" (Madden 2018:133). Egen version.

Processen är inte linjär från början till slut.

Steg 4 handlar om att testa visionen med kortsiktiga experiment för att se om idéerna faller i god jord hos brukarna. Lyckade delar kan sedan förbättras och göras fasta i steg 5. Man kollar då på hur varje del av projektet används och gör justeringar, eller byter ut och testar något nytt (Madden 2018).

Under tiden som en plats utvärderas och förändras över tid återkommer processen till att utveckla visionen och prova nya experiment. Eftersom steg 4 och 5 inte ryms inom detta projektarbete kommer det heller inte presenteras ett omtag av arbetet enligt bilden.

Askersunds översiktsplan, grönstrukturplan och stadslivsmanifest fanns att ladda ned på kommunens hemsida och under samtal med kommunen säkerställdes att dessa var de mest relevanta kommunala dokument som fanns att ta del av för projektområdet.

Icke- platsspecifikt material

Material om svensk parkhistoria samt design- och utvecklingsteorier fann jag både digitalt, genom sökningar i SLUs databas (såsom artiklar från Utblick Landskap 1980-tal) och fysiskt bland *Stad och Lands* litteratur på Ultunas bibliotek. Där fann jag arbetets huvudlitteratur om platsskapande och platsutveckling, handboken *How to turn a Place around* (Madden 2018) av organisationen *Project for Public Spaces, PPS*. Denna valdes för sitt platsspecifika och konkreta fokus på utveckling av sociala värden och har genom en bearbetning bidragit med både struktur och innehåll till arbetet.

För information om ILKA har Trafikverkets skrift *Landskapsanalys för planläggning av vägar och järnvägar* (Brämerson-Gaddefors et al. 2020) använts. Inom den ILKA-inspirerade analysen har flera metoder använts.

Platsanalys inspirerad av ILKA

Platsanalysen för projektområdet har tagit inspiration i innehåll från analysmetoden *ILKA, Integrerad landskapskaraktärsanalys*. Metoden är i grunden framtagen av Trafikverket (Brämerson-Gaddefors et al. 2020) för att i ett tidigt skede i projekt fånga helheten av hur olika faktorer och lager samverkar i landskapet och hur de påverkas av ett projekt. Analysmetoden har ett tvärvetenskapligt fokus som säkerställer att projektet tar en bredd av både fysiska och sociala aspekter i beaktning.

Arbetets analysmetod har inspirerats av den checklista för inventering och analys som är framtagen för ILKA, vilken har använts som ett verktyg för utvärderingen av Askersunds strandpark. Det insamlade materialet presenteras i avsnittet *Strandparken - Steg 2: Utvärdera utrymmet & identifiera problem*.

De sociala, kulturella och funktionella aspekterna av

ILKAN har här sammanställts med svaren från analysen av platsens användning enligt frågorna kopplade till *placemaking process steg 2* och presenteras i olika teman. I enlighet med ILKAN har platsanalysen initialt utgått från tematiska analyser kring landskapets karaktär, funktion och relation. Därefter ställs frågan om vilka möjligheter som finns att stärka, skydda eller utveckla karaktärer och funktioner i landskapet (Brämerson-Gaddefors et al. 2020).

Tillsammans utgör detta ett integrerat kunskapsunderlag som ligger till grund för beslut som tas i arbetet. Analysen stärker förslagen i programmet genom att belysa platsens olika förutsättningar och därmed möjliggöra en god helhetslösning. Materialet till inventering och platsanalys har tagits fram av kart- och bildstudier, återkommande platsbesök, litteraturöversikt och samtal.

Växelverkan i skala och fokus är en viktig del av analysarbetet. Att revidera tidigare delar och växla mellan olika moment när ny kunskap kommer fram, är en del av arbetsprocessen med ILKA som även följer *analys genom syntes*.

Kart- & bildstudier

För platsanalyser och historisk kontext har studier av kartor och bilder använts. Lantmäteriets tjänst Min karta med nutida flygfoto verkar som underlag till arbetets kartor. Karttjänstens historiska flygfoton från ca 1960 och 1975 har tillsammans med historiska fotografier från Leif 'Linus' Larssons bildarkiv om Askersund, använts för arbetets historiska kontext.

Tillsammans har detta material använts för att studera strandparkens användning och utveckling över tid. Höjdd kurvorna som visar topografin inom projektområdet kommer från CAD-filer som erhållits från kommunens samhällsbyggnadskontor.

Referensobjekt & studiebesök

De referensobjekt som valts ut att analyseras och verka som inspiration till utvecklingsprogrammet är Norr Mälarstrand och Rålambshovsparken på Kungsholmen i Stockholm. Platserna valdes ut en bit

in i arbetets gång, då mycket av litteraturstudierna och analyserna var gjorda. Stockholmsstilen valdes därigenom ut som en parkstil som går i linje med de förutsättningar och den målriktning som kunskapsinsamlingen för Askersund strandpark hade börjat visa. Däribland fanns likheter med Stockholmssilens parkplanering att ta in landskapet runt staden in i parken, med önskad karaktär om skärgård och kulturlandskapet, samt det centrala fokuset på att främja sociala värden. Norr Mälarstrand valdes eftersom det benämns som en av Stockholmsstilens främsta parker (Andersson 1988) och som dessutom är en strandpromenad. Rålambshovsparken valdes eftersom den ligger i anknytning till Norr Mälarstrand och bistår med inspiration för de större, öppnare ytorna och ett kompletterande socialt innehåll.

Studiebesöket vid dessa referensobjekt genomfördes under lågsäsong, en mulen, kylig eftermiddag mellan klockan 17:00 och 18:00 den 9 mars 2024. Under besöket kunde helheten av parken analyseras, med utformning och olika inslag, skala och proportioner, öppen- och slutenhet, placering av olika objekt såsom sittplatser, träd, gångbro och stråkets utformning, samt belysning och kopplingen till vattnet.

Platsbesök & inventering

Platsbesök och inventeringar har skett vid återkommande tillfällen under arbetets gång under våren och sommaren 2024, men även under hösten år 2023. Besöken har skett under förmiddagar, eftermiddagar och kvällar både under vardagar och helger. Under vintern utfördes även en mörkervandring för att dokumentera upplevelsen av platsen under årets mörkrets timmar.

Platsbesök är del av arbetets analysmetoder. Vid platsbesöken har fotografering och skriftlig dokumentation genomförts samt inventeringar av träd, sittplatser och andra element. Vid besök har material samlats in för analysera av hur platsen används för den ILKA-inspirerade analysen, The Place Game (bilaga 1) samt för att besvara frågorna kopplade till *placemaking process Steg 2* (bilaga 2).

Möten & samtal

Här samlas material från identifierade intressenter som deltagit i arbetet. Enligt *the placemaking process* är intressenternas roll att komma med råd och förslag genom hela processen och tillföra nya resurser, samt genomföra och underhålla projekt som genomför steg 4 och 5 (Madden 2018). Kontaktperson på Askersunds kommun under arbetet har varit kommunstyrelsens ordförande Caroline Dieker, som är utbildad landskapsarkitekt och har bidragit med information och kunskap i tidigt skede. Hon har även kunnat hänvisa frågor som uppstått vidare till tjänstemän på kommunen. För att få en överblick av gällande dokument, pågående planer och några personliga reflektioner rörande strandparksområdet i Askersund genomfördes ett möte med Dieker, och Joakim Blücker, ordförande i kultur- och tekniknämnden, samt universitetsadjunkt på SLU.

Mötet genomfördes digitalt under en timme den 26 mars 2024 och samtalet gick kring följande teman:

- Askersunds identitet
- Hur projektområdet används och hur det kan utvecklas
- Pågående projekt inom projektområdet och material att ta del av

Mötet med Leif 'Linus' Larsson gav historiskt material med beskrivningar av de historiska bilderna.

Under arbetets gång har spontana möten och samtal tagit plats med personer vid platsbesök. Även deras tankar om hur strandparken upplevs och hur den skulle kunna utvecklas har funnits med i mina tankar under arbetsprocessen.

Under arbetets gång fördes samtal med olika människor som gav sin bild av hur dom upplever strandparken och vad de har för önskemål i parkutvecklingen. Önskemålen har sammanställts i punkter under *Önskemål från medborgare*. Dessa personer verkar i arbetet som representanter för sina intressegrupper.

Framtagande av grafiskt material

Arbetets kartor har tagits fram med Adobe Illustrator på underlag från *Lantmäteriet Min karta* samt *Sveriges Geologiska Undersökningar, SGU*. Under arbetets gång har idéer testats med skisser, digitala figurer och skisser med vitt i fotografier, varav ett urval finns med i programmet. Dessa är inga gestaltningsförslag, utan ämnar fungera som inspirationsbilder tillsammans med övriga figurer och text där de förekommer. Grafiska figurer är framtagna i Adobe Illustrator samt Photoshop.

Avgränsningar

Geografisk avgränsning

Projektområdet utgörs av strandparken i Askersund som sträcker sig mellan Varmbadhusets parkering i väst och ön vid Hagabadet i öst, cirka 1,2 kilometer promenadstråk på kommunalägd mark. Området avgränsas i norr av privatägd mark, byggnader och infrastruktur och går i söder ut i vattnett.

Skede

Arbetet är i ett tidigt skede, ett programskede, och resultatet blir ett program innehållande övergripande utvecklingsmöjligheter och åtgärdsförslag. Det berörda området gestaltas och projekteras därför inte.

Ekologi & ekosystemtjänster

Arbetet är avgränsat till att av ekosystemtjänsterna endast behandla de kulturella, eftersom arbetet behandlar sociala aspekter och mänsklig användning av parken.

Övriga nödvändiga faktorer att beakta kring ekosystemtjänster behöver därav undersökas i ett annat arbete. Vegetation kommer endast beröras övergripande och med fokus på människans upplevelse av vegetationen, snarare än biologisk mångfald.

Ekonomi

Ett bra parkområde kan vara ekonomiskt fördelaktigt genom att det lockar människor att besöka och bosätta sig i staden. Arbetets förslag utgår inte från

kommunens ekonomiska förutsättningar, men har ett fokus på förbättringar som kan ske med relativt små ekonomiska medel.

Åsikter & input

Som uppväxt i Askersund kommer jag som författare inte in i projektområdets kontext med oskrivet blad. Utveckling av strandparken har legat mig varmt om hjärtat under många år och under utbildningen till landskapsarkitekt har jag testat teorier och idéer från studierna på olika delar av staden teoretiskt, samt under ett projektarbete på kommunen sommaren 2023.

Detta masterarbete har under arbetets gång fått positiv respons från både lokalpolitiker, kommunanställda och medborgare som jag träffat under platsbesök. Eftersom ingen medborgardialog har skett så har dessa individer, tillsammans med mina personliga idéer, fått representera sina målgrupper och stadens olika intressenter. Men, med det sagt har arbetets främst utgått ifrån dokument, teorier och de analysmetoder som beskrivits i metoden.

Användningen av PPS metoder

Arbetet enligt The placemaking process är avgränsat till att endast behandla steg 1-3 av de fem stegen i metoden. Inom steg 3 har arbetet dessutom avgränsats till att inte ta fram en handlingsplan utifrån kortsiktiga och långsiktiga förbättringar. Arbetets tidsbegränsning gör att förslagen inte kommer testas fysiskt, utvärderas och utvecklas, varav steg 4 och 5 inte tas med.

Delar av modellen som fokuserat på ett gatuliv som inte är aktuellt inom projektområdet har avgränsats bort. Platsutvärderingen The Place Game (bilaga 1) är framtagen som del av en workshop som ska genomföras tillsammans med olika intressenter. I detta arbete utförs den endast av arbetets författare, med inslag från andra besökare under platsbesöken.

Användningen av ILKA

En fullständig platsanalys enligt ILKA har inte genomförts eftersom dess innehåll endast använts som checklista för en inventering av platsen under kapitlet Askersunds Strandpark, där sociala delar som rörelsemönster och användning vävts ihop med

de liknande aspekterna i *Placemaking process steg 2*. Även ILKAns delar om känslighet och potential är invävda i arbetet. ILKAn avgränsas till att inte genomföras genom medborgardialog, samråd eller samarbete med representanter för olika kunskapsområden, vilket en ILKA i vanliga fall ska göra (Brämerson-Gaddefors et al. 2020).

KUNSKAPSÖVERSIKT

Följande kapitel är en studie av parkernas plats i samhället, uppdelad på de Sociala värden parken bör bemöta och hur detta har bemötts i parker under olika tider inom Parker i tanke och utformning. Här beskrivs även parkidealet *Stockholmsstilen* samt referensobjekten Rålambshovsparken och Norr Mälärstrand med studiebesök.

Sociala värden

I detta kapitel presenteras sociala värden kopplade till värdet och användandet av gröna rekreationsområden i städer. Kulturella ekosystemtjänster berättar vad grönområdet kan ge människor som använder det medan efterföljande stycken behandlar hur dessa sociala värden främjas i parkerna och vilka aspekter som är viktiga att ta hänsyn till i denna utveckling.

Kulturella ekosystemtjänster

Goda gröna rekreationsområden i staden lockar ut människor att ta del av kulturella ekosystemtjänster. Dessa ger oss i form av rekreation, friluftsliv och upplevelser av natur- och kulturarv upplevelserikedom och livskvalitet (Vad är ekosystemtjänster? u.å.). Olika upplevelsevärden, estetik och återhämtning, samt naturens betydelse för människors hälsa och kognitiva utveckling är naturens immateriella funktioner.

Enligt den av Regeringen framtagna *Strategi för Levande städer* ska en majoritet av landets kommuner integrera ekosystemtjänster och stadsgrönka i planering, byggande och förvaltning av urbana miljöer senast 2025. (Ekosystemtjänster i den byggda miljön – vägledning & metod 2020).

Fysisk hälsa & mentalt välbefinnande

Dessa kategorier pekar på naturens, grönskans och ekosystemens förmåga att främja folkhälsa genom fysisk aktivitet som lek, motion och friluftsliv samt genom mental återhämtning och välbefinnande (Boverket 2023). Naturen kan sänka stressnivåer, påskynda tillfrisknande och förbättra fysisk och mental hälsa, vilket även kan ge ekonomiska fördelar genom minskade sjukvårdskostnader (C/O City 2022).

Hälsöfrämjande miljöer är viktiga för alla åldrar, men kanske är attraktiva miljöer med fysisk aktivitet särskilt viktigt för barn. Enligt Folkhälsomyndigheten (2023) har cirka vart fjärde lågstadiebarn övervikt eller fetma,

en siffra som ökar med åldern. I undersökningen ligger Askersund både geografiskt sett och som landsbygdskommun med högt procentantal. I ett förebyggande och hälsofrämjande arbete för en god och jämlik hälsa har skolan en central roll som den arena vilken når alla barn och unga (Folkhälsomyndigheten 2020).

Kunskap & inspiration

Stadens grönområden kan sprida kunskap och inspiration till besökare genom informationsskyltar och naturligt innehåll som främjar allmänbildning. Naturpedagogik är särskilt effektiv för barn och unga för att förstå ekologiska samband och naturliga processer som biologisk mångfald, pollinering och vattenrening (C/O City 2022).

Att ha en personlig koppling till naturen under uppväxten är inte självklart idag, då människor vistas mindre utomhus och den nya generationen har minskad medvetenhet om och koppling till natur- och kulturmiljöer. Förståelsen för dessa miljöer är avgörande för att den nya generationen ska känna sig intresserade, trygga med och villiga att vårda dem (Urbio 2020, vilket är viktigt för hela samhället (Boverket 2023)).

Social interaktion

Möjligheten till sociala sammanhang i olika nivåer är en grundläggande aspekt för att människor ska må bra och trivas på en plats. Där människor rör sig och vistas och mötesplatser erbjuds, möjliggörs social interaktion. Parker kan främja den möjligheten, mer om detta under Sociability.

Kulturarv & identitet

Grönområden och natur bidrar till attraktiva miljöer som är en del av kulturarvet och den lokala identiteten (Boverket 2023). Kulturarv omfattar miljöer påverkade av mänsklig aktivitet, såsom objekt,

byggnader, traditioner och idéer (Kulturarv u.å.). Det formar identiteten på platsen och för dess invånare, och kan ha ekonomiskt, biologiskt och socialt värde genom turism, lång kontinuitet i markanvändning och lokalt engagemang (Räkna med kulturarvet: Kulturarvets bidrag till en hållbar samhällsutveckling 2017).

Vikten av bra sociala platser i det offentliga stadsrummet

Bra offentliga utemiljöer är de som används och som främjar kulturella ekosystemtjänster (Madden 2018). Offentliga utomhusmiljöer med variation i användning och användare under olika tider på dygnet och året har störst inverkan på stadslivet och är en viktig resurs för samhället genom att det möjliggör interaktion och sociala möten. Omtyckta och välanvända platser främjar både social sammanhållning och lokal ekonomi. Eftersom offentliga platser berör många människors liv och har många olika syften så är det viktigt att få till dem rätt.

Offentliga platser som enbart anläggs för att vara estetiska eller funktionella riskerar att misslyckas på andra sätt (Madden 2018). Målpunkter som människor stannar till vid istället för att bara passera igenom ökar antalet människor som vistas i området och därmed tryggheten öka och social isolering motverkas. De sociala fördelarna som naturligt kommer av placemaking är en hörnsten för människors mentala och fysiska hälsa (Madden 2018).

En lyckad plats kan bli en destination som skapar identitet och genod bild av staden som därigenom attraherar besökare, nya invånare, företag och investeringar (Madden 2018).

Placemaking & The Place Game

Placemaking, att skapa platser, bygger på att människor dras till platser snarare än design, och syftar till att skapa platser som är befolkade, uppskattade och användbara. Detta innebär både fysiskt platsbyggande och skapande av platsrelationer (Placemaking- gemensamt platsskapande 2022), där användaren, social hållbarhet och lokal kunskap är

centralt. Platsdrivna lösningar, snarare än toppstyrda designbeslut, fokuserar på en plats fysiska, historiska och sociala identitet (What is Placemaking? | Category — Project for Public Spaces u.å.).

Processen bakom platsskapandet är lika viktig som själva platsen; genom att involvera lokalsamhället skapas gemensamma visioner, förtroende och tillhörighet (Madden 2018). I ett tidigt skede involveras boende och intressenter genom The Place Game, där platsens potential diskuteras gemensamt. Detta har som tidigare beskrivits utförts av arbetets författare och använts i arbetets del om the placemaking process (se bilaga 1).

Place Diagram

Genom studier av platser världen över har Project for Public Spaces utvecklat ett platsdiagram i fyra delar, baserat på hur nyckelegenskaper påverkar beteenden, känslor och mätbara resultat i offentliga rum. De mest framgångsrika platserna uppfyller alla fyra delar av platsdiagrammet (figur 17), nyckelkaraktärerna är uppdelade i immateriella tillgångar och mätbara delar, vilket används som måttstock i detta arbete. Bra platser är sociala, har bra kopplingar till omgivningen, välkomnande atmosfär, är bekväma, har god image samt varierad användning och aktiviteter (Madden 2018).

Access & linkages

Goda platser är lättillgängliga, med bra kopplingar och enkel navigering till området likväl som inom området, oavsett om man går, cyklar eller genom korttidsparkeringar i närheten. Den fysiska och visuella kopplingen, både inom platsen och till omgivningen, påverkar hur platsen uppfattas och används. Visuell koppling är avgörande för att platsen ska upplevas inbjudande och åtkomlig (Madden 2018). Insyn och möjligheten att snabbt lämna platsen vid behov bidrar till en ökad känsla av trygghet (Access & Linkages: How to Connect People to Places u.å.).

Uses & activities

Platsens användning och aktiviteter är centrala för dess attraktivitet och ofta skälet till att människor besöker den. När människor har flera anledningar att vara på en plats blir platsen som mest använd och

en plats som har en bredd av aktiviteter lockar fler människor. En tom och oanvänd plats signalerar att något behöver förändras (Madden 2018). Platsen ska gärna användas under hela dagen och av olika typer av besökare (What Makes a Successful Place? u.å.). För att undvika felaktiga satsningar bör analys och definiering av önskad användning alltid föregå designskedet (Uses & Activities: How to Create Multi-Purpose Places u.å.).

Comfort & Image

Hur en plats uppfattas bestäms till stor del av människors bild av platsen och vilka bekvämligheter som erbjuds. En positiv uppfattning inkluderar känslan av trygghet, renlighet och tillgång till sittplatser, där det är viktigt att människor kan sitta där de vill (Madden 2018).

En välkomnande plats bör vara tillgänglig för alla, oavsett ålder eller funktionsvariation, med exempelvis sittplatser med rygg- och armstöd. Sinnesintryck som ljus, ljud och upplevelsen av väder påverkar också upplevelsen (Comfort and Image: How to Create a Welcoming Place u.å.). Platsens image påverkas även av skötselnivå, grönska, historiska inslag samt hur attraktiv och charmig den upplevs (Madden 2018).

Sociability

Att främja social hållbarhet är viktigt i offentliga utomhusmiljöer. Människor känner en starkare koppling till sitt samhälle och det offentliga rummet när de ser vänner, träffar grannar och känner sig bekväma att interagera med främlingar (Madden 2018). I det offentliga rummet möjliggörs möten mellan människor från olika delar av staden, samhällsklasser, åldersgrupper och nationaliteter.

Offentliga platser som erbjuder ett socialt och inkluderande sammanhang kan motverka ensamheten i samhället då det uppfyller psykologiska behov av interaktion (Madden 2018). För att vara sociala måste platserna uppfylla de andra nyckelgenskaperna och ha en positiv atmosfär. Detta kan främjas genom inslag som matservice, musik och bra sittplatser. Det är viktigt att förvalta och aktivera ett offentligt rum på ett sätt som får den att kännas attraktiv, livlig och säker (Sociability: Public Spaces as an Antidote to Isolation u.å.).

Varför offentliga rum ofta misslyckas

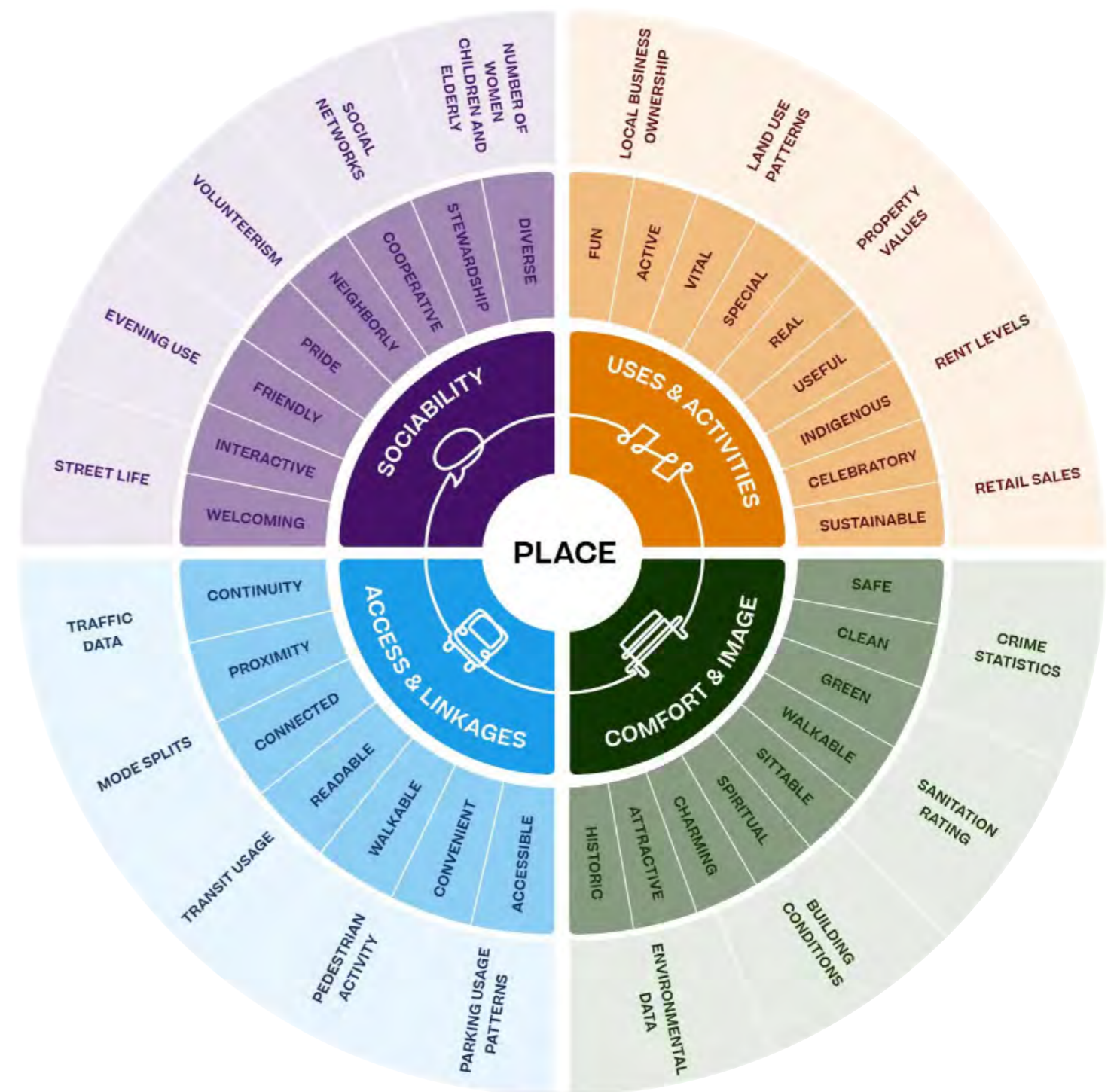
PPS har identifierat vanliga problem som leder till att offentliga rum inte fungerar som önskat. Dessa inkluderar avsaknad av bra sittplatser, vilket gör platser obekväma och mindre inbjudande. Både kvalitet och kvantitet på sittplatserna spelar in, likväl som möjlighet att välja mellan sol och skugga och bra läge med något intressant att betrakta (Madden 2018).

Placering och utformning av stråk och gångvägar är också viktigt. De bör följa naturliga rörelsemönster och uppmuntra till att människor stannar upp och njuter av platsen. Bristen på mötesplatser är ett annat problem; även om sittplatser finns, kanske de inte främjar social interaktion. Flyttbara sittplatser och tillgång till mat kan förbättra mötesplatsernas funktion. Även kombination av konst, sittplatser, lek eller klättring på skulpturer ökar engagemang och interaktivitet (Madden 2018).

Dåliga entréer och mörka, gömda utrymmen kan skapa en otrygg atmosfär. Entréer bör vara inbjudande, öppna och lättillgängliga, med fri sikt mot platsens inre delar samt gärna sittplatser och en kiosk som vitaliserar entrén. Platser som domineras av bilar och där fotgängare har svårt att röra sig fritt blir ofta mindre attraktiva. Samtidigt som korttidsparkeringar bör finnas för att underlätta för besökare, är det viktigt att entréerna inte hindras av trafik (Madden 2018).

Vitala kanter kring en plats kan också vara avgörande för platsens funktion och lika viktigt som själva platsens design och förvaltning, särskilt i förhållande till intilliggande byggnader (Madden 2018).

Slutligen drar inte händelselösa platser till sig människor. Det behövs aktiviteter och evenemang för att en plats ska bli levande och välanvänd. Vad människor vill göra i sitt offentliga rum får man bäst reda på genom olika former av medborgardialoger, där lokalbefolkningens kännedom tas tillvara (Madden 2018).

Figur 17. The place Diagram (Project for Public Places u.å.) Platsdiagrammet visar de fyra nyckelgenskaperna som krävs för att skapa en bra plats (innersta cirkeln), vilka immateriella tillgångar dessa består av (mellersta cirkeln) och vad man kan kolla på för att mäta dessa (yttersta cirkeln).

Parker i tanke & utformning

Eftersom projektet fokuserar på hur strandparkens användning, sociala värden, attraktivitet och lokala kvaliteter kan stärkas, undersöks kort hur dessa aspekter format parker i Sverige under det senaste seklet.

I linje med Askersunds vision om att vara idyllisk och ta in omgivande natur i staden, har Stockholmsstilen som parkepok valts ut för att inspirera till strandparkens utveckling och innehåll. Sist i denna del av arbetet presenteras upptäckter från studiebesök vid ett av Stockholmsstilens främsta parkstråk, referensobjekten Norr Mälärstrand samt Rålambshovsparken.

Svensk parkhistoria

Synen på vad en park är och hur den utformas har förändrats över tid. Stadsparker och städer utvecklas i symbios, ser olika ut överallt (Lindqvist 1987) och är del av vår kulturhistoria. Historiskt har svenska städers "finparker" varit privata och för den borgerliga överklassen med formmässig inspiration av konstepokerna. Dessa formella parker, där gräsmattorna inte fick beträdas, blev alltmer oanvända i början av förra seklet.

De mer naturliga parktyperna har sin ideologiska grund i professor Rutger Serenanders förespråkande om rikedom i naturen under 1920-talet. Under 1900-talets första hälft skedde så en revolution inom parkdesign, där parkerna blev uterum med socialt innehåll och ett folkligt utrymme för vardagsaktiviteter (Andersson 1988). Parkdesignen utvecklades genom funktionalismens tankar om att parken är till för människorna, till att bostad och park ska integreras i stadsplaneringen och bli en integrerad del av medborgarnas livsmiljö (Bernström 1987).

Under stadsträdgårdsmästare Holger Bloms ledning i Stockholm under 1930- och 50-talet lyftes parkfrågorna och fick en politisk kraft. Parkernas funktion som medborgarnas vardagsrum blev en självklarhet i utvecklingen av Stockholms stadsbild genom Bloms parkprogram 1946, där parken fick ett eget värde med plats i stadsbyggnadsdebatten.

Tillsammans med kollegor på parkförvaltningen, däribland främst arkitekten Erik Glemme på den konstnärliga sidan, skapade Blom parker som idag står som några av Stockholms vackraste miljöer (Andersson 1988). Bloms och Glemmes parkutveckling och parkprogram har bidragit till att sätta Stockholm på kartan som en av världens vackraste huvudstäder (Blennow 2002).

Med denna grund utvecklades under 1930- till 60-talet det parkideal som senare blev internationellt erkänt som "Stockholmsstilen" (se nedan), en stil som tog avstånd från den tidigare nationalromantiken och klassicismen (Andersson 1988). Denna stil var specifik för Stockholm och fokuserade på att integrera naturliga landskap och kulturutbud i parkerna (Bernström 1987).

På 60- och 70-talet, med början i Göteborg, började parkerna läggas som en ram i utkanten av staden till förmån för rörligt friluftsliv. Nu vidareutvecklades parkfokuset från social samvaro till att handla om aktiviteterna i parken (Ivdal 1987). Att skapa fritidsverksamheter i parker skapade en ny syn på samordning på kommunerna, vilket resulterade i bildandet av kommunernas fritidsnämnder. Först på 70-talet myntades begreppet boendeinflytande med tanken att parkutvecklingen skulle styras av de boendes önskemål och behov (Ivdal 1987).

Stockholmsstilen

Tiden då Stockholmsstilen utformades under 1930-1960-talet, kom att kallas parkernas guldålder och blev en internationellt uppskattad parkstil som "förenade folkhemsparkens kulturella och sociala ambitioner med en landskapsgestaltning som fångar målar- och skärgårdslandskapets säregna skönhet" (Blennow 2002:343).

Inspirationen till Stockholmsstilen

Under sin storhetstid hämtade Stockholmsstilen inspiration från natur- och kulturlandskapen i Mellansverige och Stockholmsområdet. Därav blev skärgård, hagmark och ängar de ledande naturtyperna för inspiration till parkerna (Bernström 1987). Detta kunde återspeglas i stora gräsytor där den öppna känslan förstärktes med omgärdande lätta vegetationsridåer. Omgivningens inhemska arter användes och varje element, från markmodellering till siktlinjer och placeringar av bänkar, var noggrant genomtänkt för att skapa en särskild upplevelse av platsen.

Stockholmsstilen är en romantisk funkispark med naturanpassade parkanläggningar, där platsens befintliga värden och karaktärsdrag, som bergssidor och klipphällar, bevarades och förstärktes (Bernström 1987). Ett exempel på detta finns i Tegnérlunden där

det anlades en paviljong och ett vattenfall uppe på en befintlig höjd, där vattnet porlar nedför berget till en damm (Andersson 1988). Gestaltningen präglades av kontraster, som öppet och slutet, ljust och mörkt, och mänskliga skala mot befintliga bergväggar (Bernström 1987). Himlen och vattnet fungerar som fond eller golv för aktiviteter.

Figur 18. Ovan: Rålambshovsparken i september. På 1940-talet myntade Holger Blom begreppet *Stadens Ansikte* om parkerna i Stockholm, med tanken att parken är det som ger styrka och identitet till stadsbilden, marknadsför staden och gör den attraktiv för besökare (Andersson 1988).

Figur 19. Nedan: Stockholmsstilens uttryck och målbild av *Stad i Park* är passande för hur Askersund ligger omgiven av grönska sedd över sjön från riksväg 50 eller som här från bron till Borgmästarholmen.

Dessa stiliserade kultur- och naturmiljöer, skapade av människors hand, har med tiden blivit så integrerade i vår livsmiljö att de ofta upplevs som naturliga, trots att de kräver vård och underhåll för att bevaras för framtiden (Andersson 1988).

Parkernas användning

Det nya parkidealet blev trots knappa resurser framgångsrikt av att det hade ett stort socialt engagemang och många skickliga medarbetare i Stockholms parkförvaltning (Bernström 1987). Inom tanken på det svenska folkhemmet, som utvecklades under denna tid, fanns en tydlig vision om parkernas roll som kulturmiljöer och folkbildare.

Parkerna designades för att vara tillgängliga och välkomnande, både för grupper och enskilda besökare och blev som ett slags folkets park. Gräsmattorna i dessa parker fick beträdas, vilket var något nytt, och parkerna erbjöd utrymme för kultur, lek och till och med bad, genom plaskdammar och stränder i strandparker.

Man erbjöd en trevlig plats att mötas och umgås på, med utrymme för större samlingar och fest. Teatrar och konserter hölls i parkteatrar och amfiteatrar, och dessa kulturupplevelser var alltid gratis för att säkerställa tillgång för alla (Bernström 1987). Samarbeten med tidens stora konstnärer möjliggjorde också att konst och landskap samspelade på ett sätt som gav parkerna ett rikt kulturellt innehåll (Andersson 1988)

Hur man gjort på andra ställen – Referensobjekt & studiebesök

Referensobjektet är studerat med skrivbordsstudier och studiebesök på Norr Mälärstrand och Rålambshovsparken 9 mars 2024. De högt värderade och attraktiva parkerna undersöktes utifrån hur de i utformning och innehåll tagit fasta på lokala kvaliteter, främjande av aktiviteter och sociala värden. Jag ställde mig frågan vad det är som skapar upplevelsen av parkerna och det önskvärda i karaktären som de har, däribland kollat på utformning, placering, material och proportioner/skala.

Rålambshovsparken & Norr mälärstrand

Stockholm har idag många långa strandpromenader. Tillkomsten av dessa parkpromenader har en lång historia i staden och påbörjades redan under Osvald Almqvists tid, han som var företrädare till Blom. Men det långa parkstråket, Rålambshovsparken med Norr Mälärstrand mellan Tranebergsbron och Stadshuset, är återkommande inom litteraturen Stockholmsstilens höjdpunkt (Andersson 1988). Här, liksom i andra parker inom Stockholmsstilen, jobbade Glemme med olika skolor och gjorde små rum i de stora (Andersson 1988).

Referensobjekten skapar ett nästan 2 km långt sammanhängande parkstråk längs Kungsholmens södra strandlinje. Här samsas många olika funktioner och inslag. Öster om färjeterminalen följer promenadstråket längs en kaj med båtplatser, träd och parkeringar tills det möter Stadshusparken.

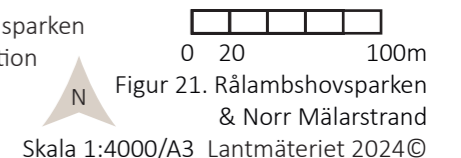
- 1. Beachvolleyplan
- 2. Skatepark under bro
- 3. Basketplan
- 4. Änglik gräsyta omgiven av träd

- 5. Parklek
- 6. Amfiteater
- 7. Källbackar
- 8. Bastuflotte
- 9. Boulebar & bouleplaner

- 10. Sandstrand
- 11. Mälarpaviljongen
- 12. T-bryggor x3
- 13. Parkbro & grävd vik
- 14. Lekplats

- 15. Holger Bloms Plats - Tillfälliga sommartorg
- 16. Färjeterminal
- 17. Restaurang

- 18. Stadshuset & Stadshusparken
- 19. Stockholm Centralstation
- 20. Riddarholmen
- 21. Offentlig toalett

Figur 22. I västra delen av Rålambshovsparken har parken givits en topografi och vegetation som skapar intimitet och skärmar av staden utanför. Här har givits plats för vänliga pulkabackar och en amfiteater för större sammankomster eller evenemang. Denna plats med sina inhemska, stora trädarter, samt småskaliga höjder och dalar, har för mig likheter med den karaktäristiskt formade hagmarken vid Tjälvesta ängar utanför Askersund.

I Rålambshovsparken skapades slutna rum med möjlighet till skugga, kuperade delar med amfiteater (figur 22) bland omslutande högstammiga lövträd, som kontrasterar mot en öppen gräsplan och vyer ut över Riddarfjärden (Andersson 1988). För att parkområdet skulle användas under alla årstider så anlade man inte bara plaskdammar och bad utan även isbanor och källbackar (figurX) (Bernström 1987). Här finns än idag parklek, men också inslag såsom beachvolleyplan (figur 23) skatepark, basketplan, utegym, boulebar, offentliga toaletter, konst och föreningsdriven bastuflotte.

Figur 23. Det stora öppna gräsytan omgärdas av träd, buskar och promenadstråk, och erbjuder plats för spontanlek, picknick och volleybollplaner.

Längs Norr Mälärstrands strandpromenad går en svindlande gångväg i trädens skugga, vars grenar hänger ut över vattnet. Här används endast inhemska arter, såsom alar. Längs strandkanten finns sittplatser och skulpturer, en vacker bro över en liten grävd vik, bryggor i söderläge och en vattenkiosk på stolpar "där man dricker sin lemonad svävande över Riddarfjärdens yta" (Andersson 1988:25). Parkstråket är smalt, på flera ställen inte mer än 15 meter, men innehöll ändå hela innehållet i Stockholms parkprogram (Andersson 1988). Variationen längs stråket är stort.

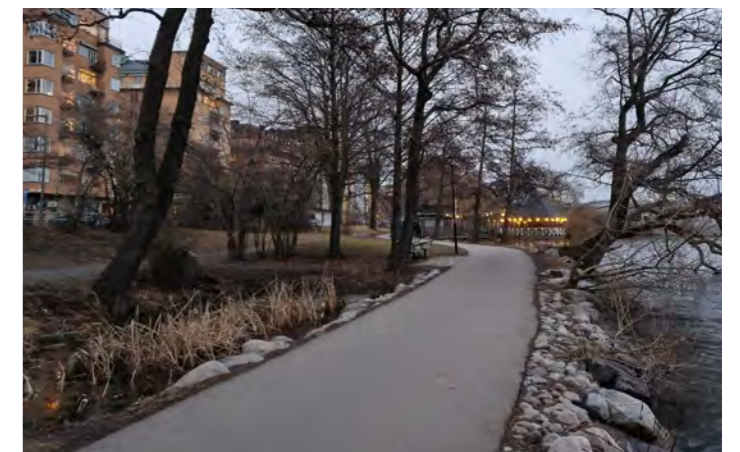
Figur 24. Den öppna gräsytan möter Riddarfjärden med en naturlig stenstranlinjed med block i sittvänlig storlek.

Figur 26, överst och 27, ovan, visar hur promenadstråket går över vattnet i en grävd vik via en visuellt enkelt välvd bro som samtidigt är tillgänglig i lutning. Viken skapar ett parallellt stråk med avskilda sittplatser.

Figur 25. En naturlig sandstrand främjar badmöjligheterna samtidigt som hasselbuskarna sommartid minskar antalet blickar på de badande.

Figur 28. Utgrävt på insidan av parkstråket skapas en skyddad miljö för vattenlevande växer och djur, samt en dubbelsidig upplevelse från huvudstråket.

Figur 29, t.v. och 30, t.h. visar uteserveringen på land och brygga vid Mälarpaviljongen.

Figur 31, t.v. och 32, t.h. visar olika sätt att placera bänkar längs ett stråk, samt hur en naturlig upplevelse skapas med träd på båda sidor om stråket.

Figur 33, t.v. och 34, t.h. visar hur småbarnslek integrerats längs stråket och involverat konstnärliga uttryck.

Figur 35. *Människor på brygga Norr Mälärstrand Stockholm* (Lindfors u.å.). Tre närliggande T-formade bryggor med sittplatser ger besökaren möjlighet att komma ut på vattnet även utan båt. Räckena har tillgänglighetsanpassade ledstänger, vilket främjar användandet för personer med nedsatt balans att ta sig ut, även när vinden ligger på.

”En av orsakerna till att de nya parkerna skulle komma att bli så folkära ligger säkert i att man utnyttjade Stockholms stränder och vattenkontakt. Bor man i ett skärgårds- och sjölandskap skall man också låta människor få glädjas åt detta” (Bernström 1987:54).

Figur 36. En istålig stenbrygga med sittplatser och rum för mindre sammankomster.

Figur 37. Sittkonstruktion med varierade sittmöjligheter.

ASKERSUNDS STRANDPARK

För att besvara frågeställningarna om hur projektområdet kan utvecklas för att öka attraktiviteten och stärka lokala kvaliteter samt främja aktivitet och sociala värden, kommer följande kapitel beröra steg 1 och 2 av the placemaking process.

I *Askersunds Vision - Steg 1: Definiera platsen och identifiera intressenterna* undersöks kommunens mål med projektområdet i lokala dokument och föreskrifter. Här presenteras även en identifiering av områdets intressenter och inslag som framkommit i kontakten med dessa.

I *Strandparken - Steg 2: Utvärdera utrymmet och identifiera problem* utvärderas projektområdet genom platsanalyser baserade på PPS platsanalys för sociala aspekter kopplade till nyckelkaraktärerna i The Place Diagram och innehållet i analyspunkterna från ILKAN. Dessa presenteras integrerat. Steg 1 och 2 ger tillsammans en samlad bild av förutsättningar och utgångspunkter för projektområdet.

Askersunds Vision - Steg 1: Definiera platsen & identifiera intressenterna

Askersunds vision över projektområdet baseras på studier av Askersunds Översiktsplan 2015-2025 (2016), Grönstrukturplan (2016) och Stadslivsmanifest (2011) samt möten och samtal med några lokala politiker, tjänstemän och medborgare som alla är representanter av sina intressegrupper.

Identifierade intressenter:

- Medborgare & föreningar
- Näringsliv & besökssturism
- Bestämmande & drivande parter som lokalpolitiker och tjänstemän

Översiktsplan 2015-2025

Att utveckla strandparksområdet med ett fokus på sociala värden ligger i linje med de internationella, nationella, regionala och kommunala mål som beskrivs i Askersunds översiktsplan 2015-2025 (2016).

Fem övergripande utvecklingsstrategier i Askersund för 2025 (Översiktsplan 2015-2025 2016:46):

- Attraktiva boende och livsmiljöer
- Ett starkt näringsliv
- Lust att lära
- Gott liv hela livet
- Effektiv resursanvändning

I dessa ingår en utvecklad livsmiljö med grönområden som är tillgänglig för allmänheten, med kultur- och fritidsaktiviteter som möjliggör hälsa och gemenskap. Ett livslångt lärande ska främjas med utvecklande miljöer för barn och gamla.

Strandparken ligger inom riksintresset för kulturmiljövård samt rörligt friluftsliv och turism, vilket Askersunds kommun ser som en viktig tillgång för stadens identitet och utvecklingsmöjligheter.

Kopplingen till skärgården är kommunens varumärke. Området kring stadskärnan och sjön är en mycket viktig resurs och attraktionskraft till staden, ett område för utveckling av folklivet, som inte får förvanskas eller begränsas.

Ett hållbart Askersund skapas genom att samordna olika funktioner, såsom bostäder, butiker och kontor med grönstrukturen för att möjliggöra en livsstil med minskat bilberoende och praktiskt fungerande närområde (Översiktsplan 2015-2025 2016:46).

Grönstrukturplan

Grönstrukturplanen bedömer projektområdet till områdesklass A – Mycket höga värden: "Mycket värdefull område för hela orten ur minst ett av de tre perspektiven socialt, kulturellt eller ekologiskt." (Grönstrukturplan Askersunds kommun 2016:13). Parken är värdefullt ur ett socialt perspektiv, ett stadsbyggnadselement med grundfunktionen att erbjuda en mötesplats och ge upplevelser av grönska och natur.

Grönområdet ska ha hög ekologisk och social kvalitet och goda kopplingar till staden. Det ska finnas aktiviteter för enskilda personer och grupper i alla åldrar med plats för naturupplevelser, lek, motion, rekreation och möten. Närhet till grönområden är viktigt, särskilt i områden med många barn och äldre. Naturpedagogik och varierande lekvänliga miljöer som väcker nyfikenhet ska främjas. Platsen ska vara trygg och trivsam, med sittplatser, belysning, grönska och gärna ett café eller kiosk.

Stadens identitet, kulturhistoria och det omgivande landskapet, såsom skärgården och odlingslandskapet, ska återspeglas i parken. Platsens attraktiva idylliskhet kan främjas genom utveckling av vattenkontakt och att värna befintliga inslag som berg och vatten.

Figur 38. Enligt Grönstrukturplanen (2016) är det klippiga området vid Haga den del av strandpromenaden som har högst naturvärden.

Parken bör ha en tydlig helhet, med olika rum, varierande vegetation och grönska, även i hårdgjorda miljöer. Natur- och ängsmark kan skapas på gräsytor som idag är klippta. För varje fällt träd ska minst två nya planteras, och nyplantering föreslås i strandparkens västra och mellersta delar, gärna i grupper på öppna ytor.

Viktiga träd för stadsbilden ska värnas, och nya träd med liknande karaktär ska planteras för kontinuitet. Blommande trädarter knyter an till stadens historia och är vackra inslag i parkmiljön under blomning, gärna arter med höstfärg (Grönstrukturplan Askersunds kommun 2016).

Stadslivsmanifest

Stadslivsmanifestet (Jansson & Berglund 2011) fokuserar på stadskärnan men ger en målbild av Askersund som helhet och därmed även projektområdet.

Askersunds identitet och varumärke följer stadens under lång tid uppbyggda karaktär och traditionsanda med ledorden: Idyll, Tradition, Trästad, Utflyktsmål och Sjönära. Utformning och planering av varje fysisk förändring i det publika rummet ska beakta samt

förstärka stadens identitet och varumärke. Det finns önskemål och en förväntan från både medborgare och turister att Askersund ska vara en småstad i linje med dessa ledord.

Manifestet trycker på att all planering och utformning ska ställas mot frågan om förändringen "i framtiden kommer vara ett vykortsmotiv som på ett bra sätt representerar Askersund" (Jansson & Berglund 2011:3).

Manifestet belyser vikten av det strandnära projektområdets planering och utformning genom orden:

"För att vi ska kunna få ännu fler att flytta hit till oss så måste vi börja erbjuda det som efterfrågas. Det handlar framför allt om ett diversifierat boende med sjöutsikt/sjökontakt med närhet till all typ av service. /---/ Inom staden Askersund så tror vi på en strandskyddsrenässans där syftet är att öka tillgängligheten för våra medborgare och turister till stränderna. /---/, samt bättre och mer tillgängliga strandpromenader. Nya bostäder bör byggas och

planeras med utgångspunkt från stadstyperna småstad och trädgårdstad med en traditionell känsla som har inslag av skärgårdsmiljö, gärna med ledord som ”Snickarglädje i modern tappning” eller varför inte ”Saltkråkan”. ” (Jansson & Berglund 2011:9)

Samtal & möten

Möte med Caroline Dieker och Joakim Blücker 26 mars 2024

Samtalet handlade om Askersunds identitet och strävan att bevara den kulturella småstadsidyllen. Dieker betonar vikten av att bevara och lyfta stadens historiska arv och identitet, snarare än att förvanska det. Modernisering kan ske i linje med stadens befintliga karaktär, som präglas av tidsepoker från både 1600- och 1950-talet. Det historiska är en viktig attraktionskraft för Askersund som besöksmål. Blücker tillägger att Askersund har mycket av sin fysiska identitet i stadsnätet, där raka gator öppnar upp siktlinjer mot vatten och natur samt kopplar centrum till omgivningen visuellt.

Utöver Askersunds Översiktsplan, Grönstrukturplan och Stadslivsmanifest finns ingen övergripande plan för hur stadens offentliga ytor ska utvecklas, vilket ökar risken för osammanhängande åtgärder. Det pågår dock separata utvecklingsprojekt av områden som angränsar till eller ligger inom arbetets projektområde; utveckling av hamnen fram till varmbadhuset, skatepark och vidareutvecklad aktivitetsområde för ungdomar vid Sjöängen.

Även ett pågående arbete hos förvaltningarna för utveckling av strandpromenadens helhet pågår av en strandprojektgrupp. Dessa projekt saknar analyser, utredningar och andra underlag att ta del av för detta arbete. Det finns ett behov av undersökningar av funktioner och andra aspekter för utveckling av projektområdet som helhet.

Punkter om strandparkens användande:

- Antalet besökande ökade under pandemin när människor spenderade mer tid utomhus och semestrade inom Sverige.
- Strandparkens västra del har ingen vardagsanvändning, exempelvis som lunchplats, av de som bor och arbetar i centrum, vilket kan bero på den bristfälliga kopplingen mellan parken och centrums södergående gator som höjdskillnaderna skapar.
- Höjdskillnaderna mellan centrum och strandpark skapar en barriär och ett rörelsemönster där gående från torget ofta rör sig till hamnen, genom parken österut och svänger av mot torget igen efter lekplatsen.
- Det finns ett Miniputtetåg som går mellan hamnen och hembygdsgården. Detta är en populär attraktion.
- Det finns konflikter inom parkeringsytan vid Haga mellan Hagabadets besökare, båttrailerekipage och husbilar.
- Den relativt låga användningen av strandparken diskuteras bero på att många av stadens boende har privata uteplatser. Dock finns fortfarande en stark dragningskraft till vattnet och parkens yta ger möjlighet för aktiviteter utanför hemmet. Parkens låga användning kan bero på en brist av trevligt anordnade vistelseytor.

Möjliga utvecklingsförslag och önskemål från medborgare

Under arbetets gång har frågor ställts till besökare i parken och verksamma i staden om vad de tycker om parken, vad de brukar göra där och vad de hade önskat med utvecklingen. Dessa personer verkar som representanter för sina intressegrupper.

Dieker & Blückerts personliga önskemål om strandparken:

- Trevliga ytor för vila och umgänge.
- Åtskilda sittplatser utan att dolda ytor skapas, exempelvis genom vertikal grönska.
- Platser för olika aktiviteter bör finnas i ett trevligt sammanhang. Flera av dagens använda aktivitetsytor, såsom bouleplanen, upplevs som mycket tråkiga vistelsemiljöer.
- Mer grönska och trevnadsbelysning hade förhöjt upplevelsen av området.
- Hållplats för Miniputtetåget i strandparken.
- Området öster om Lundbybäcken kan på ett förbättrat sätt leda besökare mot hembygdsgården.
- Hagaområdet, med många bostäder och besökare för bad och båtliv, föreslås utvecklas för vardagliga aktiviteter och sittplatser.

Övriga medborgare

- En elev i årskurs 9 önskar platser vid vattnet nedanför Sjöängen för högstadieelever att vistas på under rasterna.
- Vinterbadare och andra askersundare vill ha bryggbad nära centrum, med omklädningsrum.
- Flera målgrupper vill ha bättre tillgång till vattnet för att kunna doppa fötterna.
- En ung vuxen önskar bastu med badmöjligheter.
- En pensionär uppskattar möjligheten att betrakta solnedgången över vattnet mot Landskyrkan från bryggan i väst.
- En familj föreslår minigolf som en aktivitet för både medborgare och turister.
- En äldre man önskar dubbelsidiga räcken på parkens trappor.
- Ungdomar och kompisgäng vill ha beachvolleyplan nära skola och badplats.
- Boulespelande pensionärer önskar en till bouleplan.
- Närboende önskar fler platser med bord i parken att ta med matsäck till.
- Båtagare önskar längre brygga vid båtrampen för att effektivisera dess funktion under högsäsong.
- Kommunens strandprojektgrupp föreslår en utökad lekplats och ett seniorgym.
- En representant från hamnprojektet betonar behovet av bättre flöde, sikt och belysning mellan hamnen och strandparkens västra del.

Strandparken - Steg 2: Utvärdera utrymmet & identifiera problem

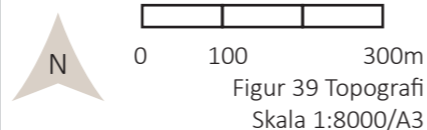
Upplevelsen av rummet - Karaktär & kopplingar

Askersund ligger i av ett småskaligt mosaiklandskap med inslag av jordbruksmark, skog och vatten. Projektområdet i sig har en varierad topografi och koppling till närmiljö mellan västra, mellersta och östra delarna. Branta slänter och granitklippor i de västra och östra delarna ger en höjdskillnad med uppåt 9 meter mellan parkstråket och omgivningen ovanför. Detta skapar ett smal och riktat parkrum samt utgör även en fysisk barriär. I slänterna mellan parkstråket och Stora samt Lilla Bergsgatan syns slitage av genande.

Topografin (figur 39) tillsammans med att stråket böjer sig, försämrar insynen och gör att den visuella kopplingen inom dessa delområden är begränsad på längre håll. Mellersta delen kring Sjöängen är flack och öppen, endast med avgränsningar av gator och ett fåtal byggnader. Den visuella kopplingen inom området samt från omkringliggande gator och bebyggelse är god. Hela strandparken är öppen mot vattnet.

Topografin i projektområdet varierar, från flackt i mellersta delarna till branta sluttningar och klippor i västra och östra delarna på uppemot 9 meter mellan parkstråk och området ovanför. Höjdkurvorna i kartan kommer med en ekvidistans på 0,5m.

Parkens ytor består till stor del av klippta gräsmattor och en trädvegetation främst bestående av höga, uppvuxna träd, som klibbal, ask, poppel och björk. Det finns även en körsbärsallé och karaktäristiska träd som klätterträdet och hängasken vid stationshuset. Den begränsade förekomsten av vegetation och buskskikt skapar en god visuell koppling på nära håll frånsett vid pulkabacken där vegetationen skapar ett mörkt hörn. Mindre planteringar finns vid västra delen mot hamnen, vid lekplatsen och sjöängen. Lägre eller klippta buskar finns vid varmbadhuset och kulturhuset. Vegetationen bidrar till den öppna upplevelsen av området.

Projektområdet gränsar till både privat och kommunalägd mark med blandad bebyggelse längs den norra kanten, med låg trädadsbebyggelse tillhörande rutnätsstaden på höjden i västra delen, följt av färggranna flerfamiljshus på 2-4 våningar och det gula stationshuset från 1800-talets slut. Öster om detta finns stadens kulturhus, invigt 2016, som inrymmer många funktioner, såsom högstadieskola. Öster om detta gränsar projektområdet till villabebyggelse, reningsverk och längst i öst flerfamiljshus på 2 plan i tegel. Trots att området är mycket gångvänligt tar bilar och parkeringsplatser delvis över användning, sikten mot och utrymme av parkens olika delar.

Figur 40. Kollage av bilder på den varierande bebyggelse som omger projektområdet. Äldre bebyggelse av varierad karaktär nära centrum kring varmbadhuset (ovan) och Haga. Vid sjöängen samsas det gamla stationshuset med modernare arkitektur från 2016 och framåt i bostadsrätter (nedan) och kulturhuset (nederst).

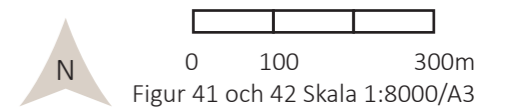
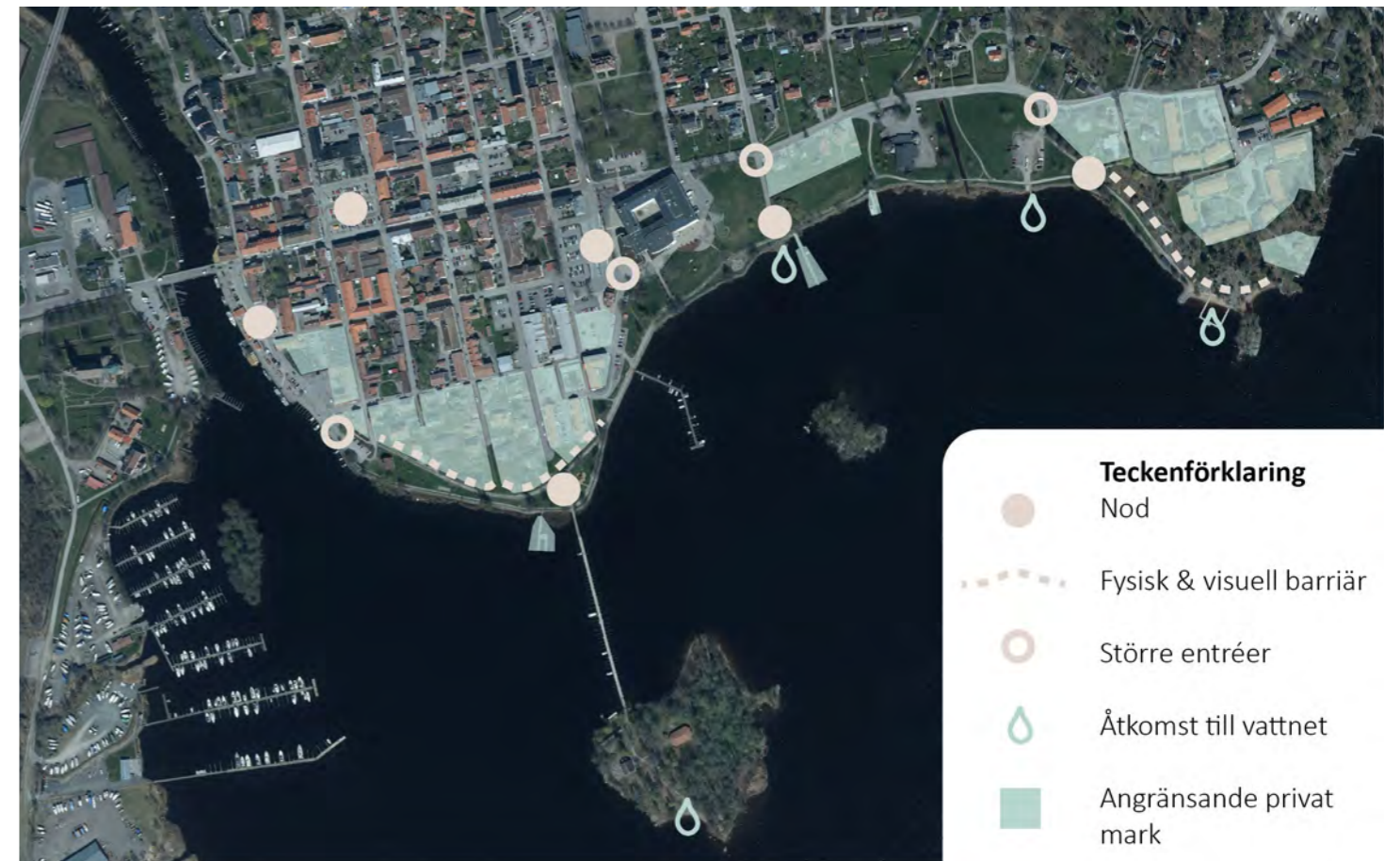
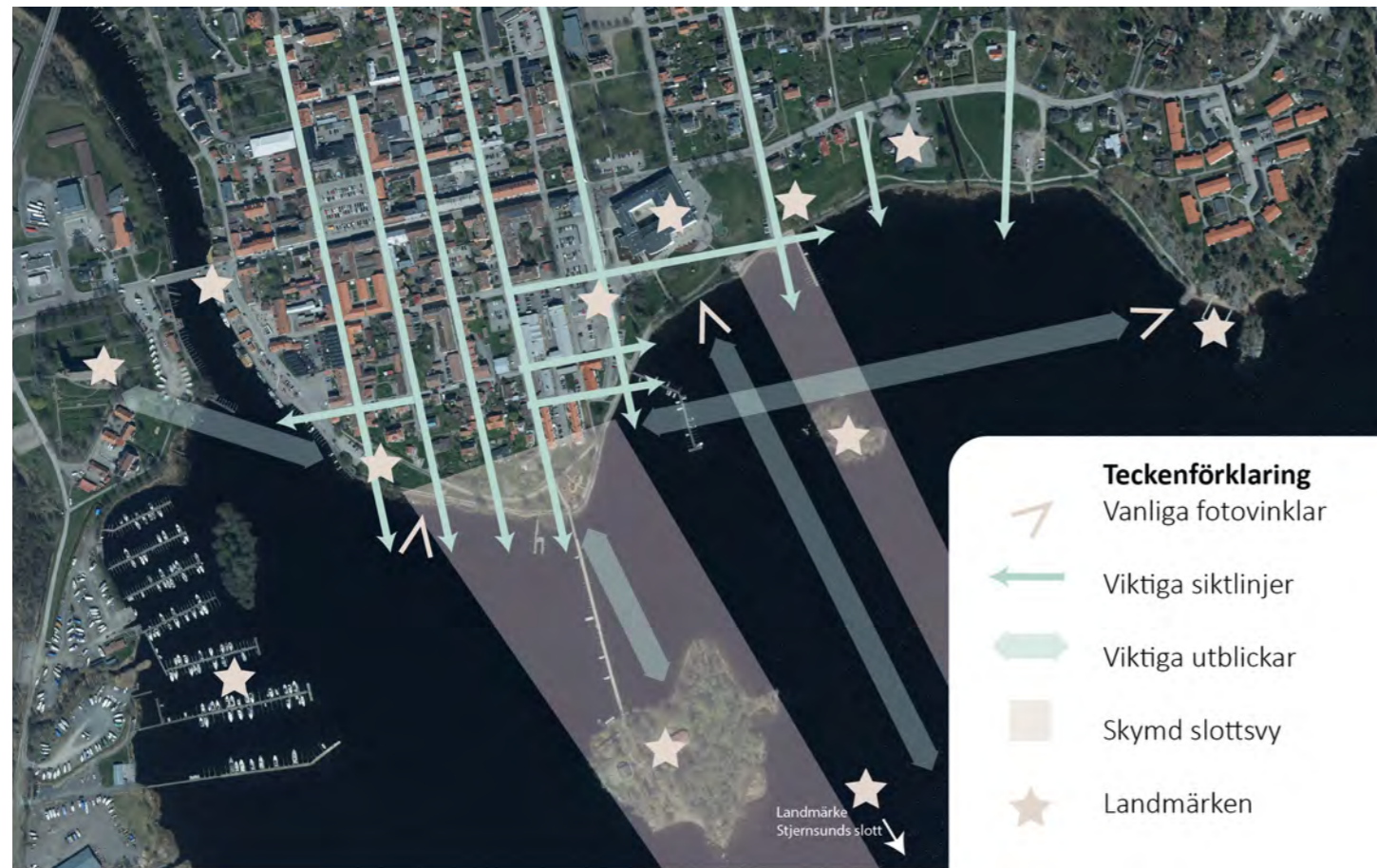
Sittplatser

Möjligheten till bra sittplatser är begränsad, likaså möjligheten att sitta socialt. Det finns parkbänkar med ryggstöd längs hela stråket från varmbadhuset till iläggingsrampen, som saknar armstöd och bord. Vid lägenhetshuset i Sjöängen finns två nyare bänkar med armstöd. Bänkbord är placerade vid vissa fokuspunkter och används främst av barnfamiljer.

Högst använda är de vid knytpunkter för aktiviteterna runt omkring, vid lekplatsen och grillplatsen. Vid lekplatsen och kulturhuset finns bänkbord med rullstolsplatser. Vid kulturhuset även ett med tak. Öster om grillplatsen finns inga bord. Vissa sittplatser skuggas delvis av lövverk under dagen, men i övrigt saknas väderskydd. Det finns inga sittplatser direkt kopplade till vattnet eller med vattenkontakt. Det är flera olika modeller och uttryck på parkens möbler, med design från olika tider. Vid Hagabadet består bänkarna av utsågade stockar.

Fysiska & visuella sammahang

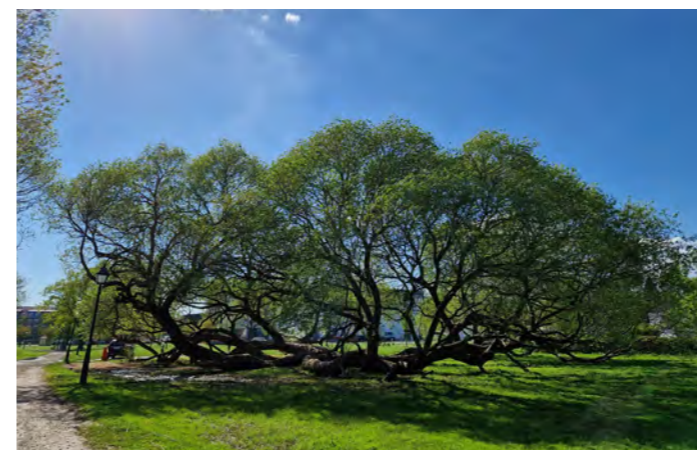
Tillgänglighet i strandparken

- Framkomligt g/c-stråk av packat grus.
- Huvudstråket plogas delvis under vinterhalvåret.
- Bänkar med ryggstöd jämnt placerade längs hela stråket. Av dessa saknar alla armstöd och bord.
- Det är inte framkomlighetsanpassat till alla bänkbord, även bänkbord anpassade med rullstolsplatser är placerade på gräsmatta.
- Parkområdets långa sträckning gör att det kan upplevas långt för exempelvis boende med rörelsehinder i Haga att ta sig till bänkborden i parkens västra del.
- Hagabadet har en tillgänglighetsanpassad ramp.
- Hela projektområdet och stråket från strax öster om iläggningsrampen och österut saknar belysning (figur 43).

Figur 41. Visuella kopplingar, orienterbarhet & landmärken. Lantmäteriet 2024©
Inom och kring strandpromenaden finns flera landmärken att orientera sig efter och besökaren följer enkelt stråkets sträckning genom och förbi olika rumsbildningar. Sikten är god över de öppna delarna och vikens vatten, medan sikten begränsas av berg på uddarna i parkens båda ändar. Stadens rutnät och ohindrade raka gator skapar viktiga visuella kopplingar och siktlinjer mot park och sjö. Borgmästarholmen och Byfogden är viktiga objekt i upplevelsen av omgivningen från stråket, likväl som Stjernsunds slott på andra sidan sjön, vilken delvis skymms av öarna inom projektområdet.

Figur 42 Funktionella sammanhang. Lantmäteriet 2024©
Stadens många gator gör att besökaren kan beträda området från många olika håll. Vid västra delen begränsas framkomligheten av privat mark och berg med branta slänter, med synbart upptrampade stigar, främst vid pulkabacken som är mindre brant än slänten vid lekplatsen. Vid områdets huvudentréer finns parkeringsmöjligheter. Strandlinjens stenblock begränsar direkt åtkomst till vattnet till ett fåtal platser.

Figur 43. Kollage av bilderna nedan.
T.v. Belysning saknas i sista delen av strandparken i öst.
Mitten: Klätterträdet i strandparken, en av projektområdets landmärken.
Nedan: Under sommarmånaderna fylls parkeringen i Haga av badgäster, husbilar och trailerekipage för stadens idag enda öppna iläggningsramp för båtar.

Platsinventering

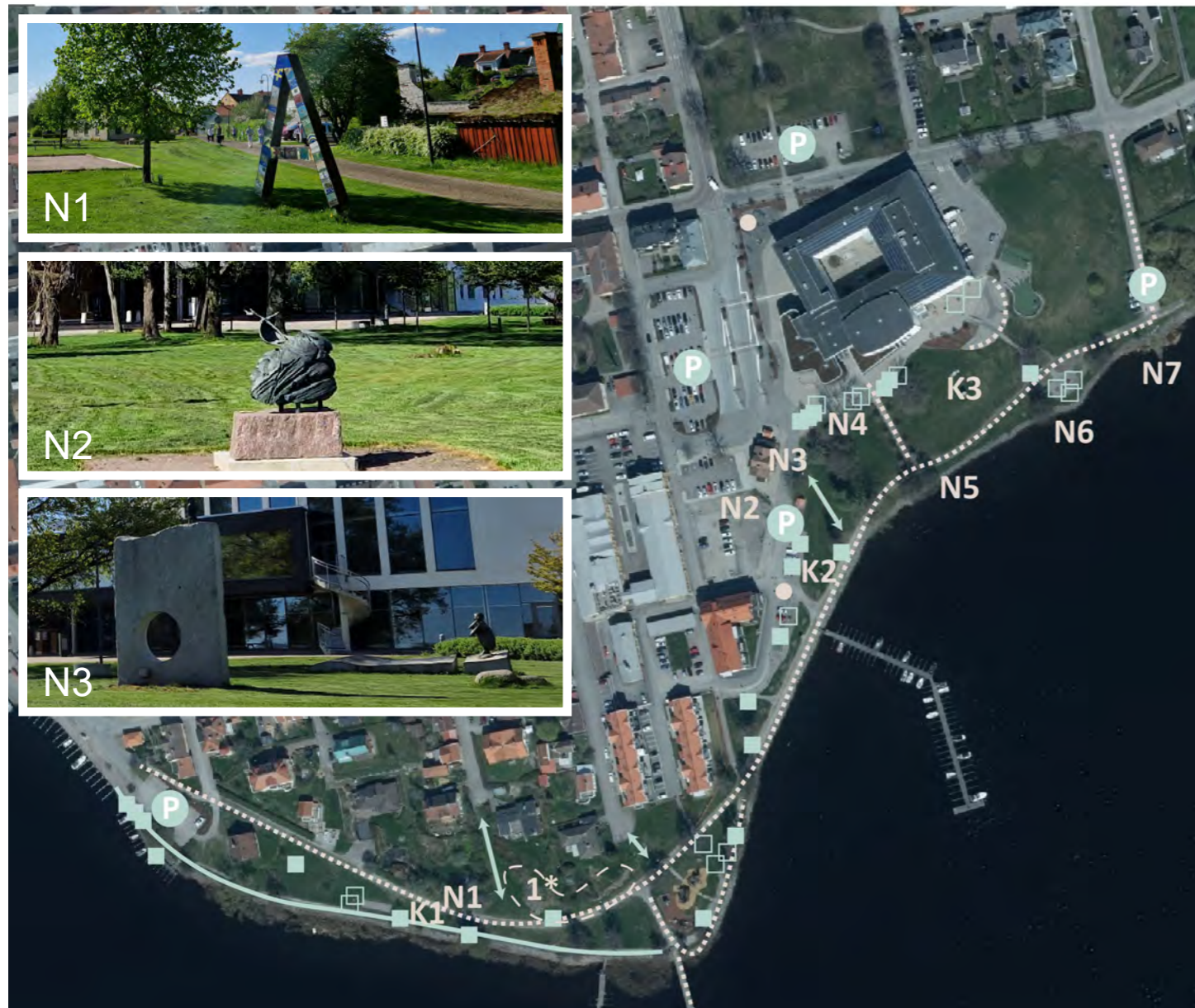
Denna platsinventering är en samling av aspekter och inslag som påverkar upplevelser och funktioner inom projektområdet. Materialet är framtaget genom platsbesök inom den ILKA-inspirerade analysen och analysen av området utifrån Place Game och frågorna kopplade till placemakingprocess steg 2.

1* Berg i dagen och sluttningar som skymmer sikten runt uddarna. Klipporna bidrar till områdets skärgårdskaraktär.

2* Vanligt översvämmad yta med stående vatten, även år utan högt vattenstånd i sjön.

Teckenförklaring

- Picknickbord/Bänkbord
- Enskilda bänkar
- Cykelställ
- P Anslutande parkeringsplatser
- K1 Konstverk
- N1 Noteringar för specifika platser
- 1* Notering för område
- Spår av genande
- Huvudstråk utan belysning
- - - Huvudstråk med belysning

N
0 80 160 240m
Figur 44 och 45 Platsinventering Skala 1:3000/A3
Lantmäteriet 2024©

N1: Vid återkommande tillfällen noterades att besökare, förmodat turister, som kommer in i strandparken från hamnen vänder ungefär här, innan de kommit runt udden och ser resten av strandpromenaden.

N2: Här står ett nybyggt bostadshus i 4 plan.

N3: Stationshuset skärmas av med en asfalterad gata och bilparkering, som blir både en visuell och fysisk barriär för byggnadens koppling till parken.

N4: På kanten mellan gräsytan och det hårdgjorda finns här en träkonstruktion med okänd tidigare användning. Norr om gräsytan finns flera sittplatser.

N5: Inom denna sträcka saknas sittplatser, trots den fotogeniska utsikt platsen har (se figur 41).

N6: Sittplatserna här används främst av familjerna som besöker aktivitetsområdet ovanför. Ytan upplevs

som en mindre udde och har haft stående vatten under de ovanligt höga vattennivåer som sjön haft under 2024.

N7: Från varmbadhuset och österut är detta första platsen där besökaren kan komma nära vattenytan utan att hindras av erosionsskyddet eller stå en bit ovanför vattenytan på brygga.

N8: Bron är för smal för förvaltningens gräsklippare och har skador från ååkörning bestående av böjda stolpar.

N9: Härifrån och österut mot Hagabadet saknas belysning.

N10: Detta område har morgonsol över sjön österut samt kvällssol och solnedgång över strandparken och staden över vattnet västerut.

Användare

Projektområdet används främst av boende i staden för daglig promenad och att rasta hundar. Aktivitetsområdet kring Sjöängen används främst av boende i lägenhetshusen. Under skolåret varierar användningen av Sjöängens aktivitetsområde, men oftast är det låg användning på rasterna, enligt platsbesök och samtal med högstadiungdomar.

Strandparken är en uppskattad mötesplats där invånarna känner en stark tillhörighet. Besökare, ofta i små grupper om 1-4 personer, hälsar på grannar och främlingar, vilket skapar en välkomnande atmosfär och främjar integration. Många känner igen varandra och ofta märks det vilka besökare som är turister.

Viktiga samlingsplatser är Hagabadet, aktivitetsområdet vid Sjöängen och lekplatsen Oden, där främst barnfamiljer och ungdomar samlas regelbundet. Besökarna är ofta återkommande. Lekplatsen tillsammans med klätterträdet är vanliga besöksmål för förskolegrupper och familjer, även under fritiden.

Hamnen är en starkt bidragande orsak till att besökare tar en promenad genom parken. Parkens idylliska karaktär, med närheten till sjön och grönskan, skapar en stolthet och är något man visar upp för gäster. Användarna är varierande i ålder, etnicitet och kön, även om aktiviteterna som utförs kan skilja sig åt. Män dominerar vid aktivitetsområdena från tonåren och uppåt, medan kvinnorna samlas vid borden.

Könsfördelningen är jämnare bland barn som leker. Projektområdet saknar idag direkt servering, toaletter och annan service. Vid samtal med arbetande kring torget så besöks inte parkområdet på lunchraster. Närliggande verksamheter som bidrar till att människor besöker strandparken är centrerade till hamnen, torget och i viss mån kulturhuset. Verksamheterna inom området bedriver ingen social verksamhet, event eller servering inom parkområdet och bidrar inte nämnvärt till trevnaden i promenadmiljön.

Tillfälliga verksamheter på Borgmästarholmen och i Varmbadhuset ökar antalet besökare inom området,

men har en blygsam påverkan på parkmiljön. Varmbadhuset har delvis varit uthyrt till föreningen Länkarna och Norra Vätternbygdens Folkdansgille, samt sommartid för cykeluthyrning. Stationshuset avgränsas av parkering och tar inte parken i anspråk. Kulturhuset har baksidan mot sjön och ingen verksamhet utanför huset som påverkar parkbesökaren eller promenadmiljön. I kulturhuset sker flera sociala aktiviteter och verksamheter som högstadieskola, kulturskola, bibliotek, café, servering, biograf, eventlokaler och aula, samt utöver den egna verksamheten möts flera av stadens ideella föreningar här för träffar, föreläsningar, syjuntamed flera. Grupper med återkommande närvaro inom strandparken är scouterna, Natursnokarna, Hembygdsgårdens Miniputtetåg samt en stor, mer eller mindre officiell grupp kallbadare.

Att göra i strandparken

Vad som är möjligt att göra hänger inte alltid ihop med vilken användning som sker, speciellt inte om miljön kring aktiviteten är otillfredsställande (Madden 2018). Här presenteras vad som är möjligt att göra i strandparken och hur användningen ser ut.

Strandparken som helhet har promenerande, motionerande och hundrastande besökare under hela året, veckan och dygnet så länge det är ljus. Dessa är dock mindre vanliga mot Hagabadet, som är en återvändssträcka. Vintertid är strandparken nästintill öde förutom soliga dagar. Vid ett soligt platsbesök i mars, på en förmiddag mitt i veckan, räknades ett tiotal hundägare passera utanför kulturhuset under en halvtimme, strax innan lunchtid.

Förutom pulkaåkning och aktiviteter kopplade till isen utförs övriga aktiviteter främst under sommarhalvåret. Högst aktivitet soliga sommareftermiddagar och kvällar. Trots befintlig men begränsad belysning, så är besöksantalet lågt under dygnets och årets mörka timmar.

Möjliga vinteraktiviteter

- o Isfiske på sjön
- o Promenad och skridskoåkning på isen
- o Pulkaåkning i västra strandparken
- o Grilla

Att göra inom västra strandparken:

- o Äta glass köpt i hamnen i strandpromenaden
- o Betrakta solnedgången från bryggan
- o Cyklande
- o Spela boule – vanligare bland den äldre befolkningen. Det är inte tillgänglighetsanpassat kring bouleplanen.
- o Lekplatslek Oden – barnfamiljer och förskolegrupper. Anpassat för små och stora barn. Närhet till pulkabacke. Det är tillgänglighetsanpassat ett underlag till lekställningarna.
- o Betrakta konst
- o Åka pulka – barnfamiljer, vintertid
- o Betrakta utsikten från bänkar

Förutom besök på lekplatsen och pulkabacken sker dessa aktiviteter främst av enskilda besökare, par eller mindre grupper.

Att göra inom Sjöängen:

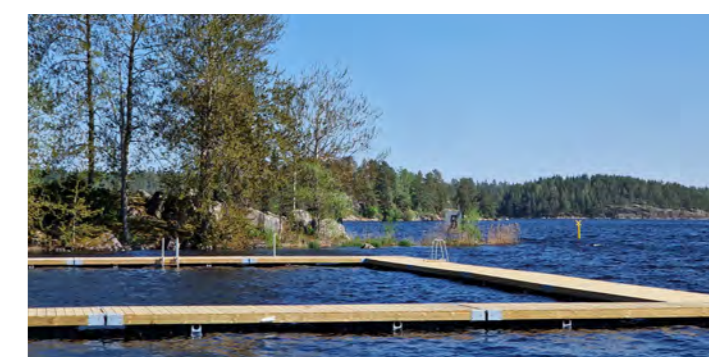
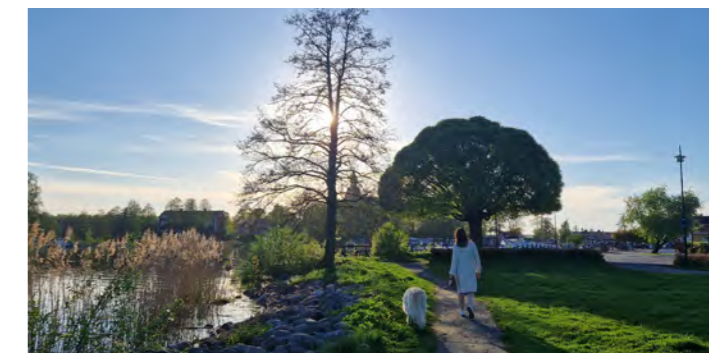
- o Fiska
- o Brygghäng
- o Båtliv
- o Grilla
- o Picknick & umgås kring picknickbord
- o Picknick på gräsytor – mycket ovanligt
- o Basket vid basketplan
- o Skateboard/cykel/sparkcykel vid ramper – förekommer, främst mindre barn
- o Gunga – tillgänglighetsanpassat underlag.
- o Spontanlek gräsytor, såsom fotboll
- o Aktivitetsbankens framtagningsbara volleybollplan
- o Klättra i träd – barnfamiljer och förskolegrupper
- o Betrakta utsikten från bänkar - ovanligt
- o Car & Bike Meet – årligen

Dessa aktiviteter sker främst i mindre eller större grupper, familjer och kompisgäng. Aktivitetsområdet vid Sjöängen har högst besökande av hela strandparken, nästintill dagligen under sommarhalvåret, främst kvällstid, och är anpassat så det lockar familjer, större barn, ungdomar och vuxna. Dock relativt låg användning av skolungdomarna under stor del av skolåret.

Att göra inom östra strandparken:

- o Möten vid iläggningsrampen mellan husbilsägare, båtägare, parkbesökare & andra parkerande. Parkeringen och rampen högaktiv under sommaren, hela dagen.
- o Fotbollsmål – används sällan
- o Bad och solande vid Hagabadet. Hagabadet lockar alla åldrar. Enskilda och grupper. Hela dagen.
- o Cirkus & andra event – sällan förekommande
- o Betrakta utsikten från bänkar - ovanligt

Figur 46. Bildkollage av aktiviteter i strandparken.

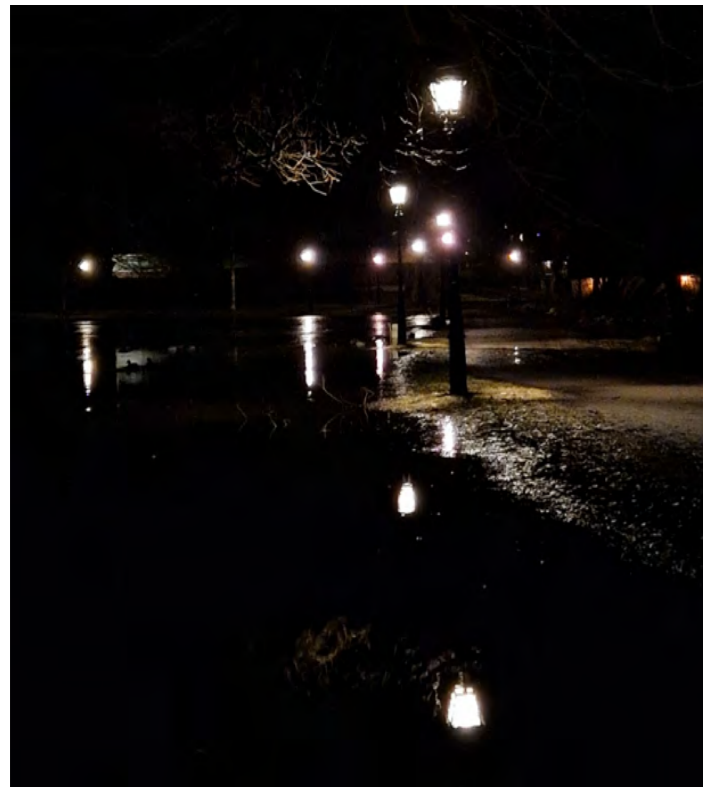

Bilden av strandparken

Dessa stycken grundas i platsbesök och är framtagna genom arbetets analysmetoder. Bilden av projektområdet och det första intrycket beror av vilken del av parken som besökaren kommer till. Vid västra delen av projektområdet upplevs entrén från hamnen relativt välkomnande och attraktiv, men det är ingen större koppling från hamnområdet mot strandparken visuellt. Västra strandparken från varmbadhuset till sjöängen och klätterträdet ges ett gott första intryck, är relativt välkomnande och mycket attraktiv. Från entrén vid kulturhuset och busstationen ger strandparken ett okej första intryck då sjön är ett blickfång, men man lockas inte vidare mot vattnet eller till att vistas i parken.

Första intrycket när man kommer via entrén vid Haga är varken särskilt välkomnande eller attraktivt, eftersom det saknas element för detta. Platsen upplevs som en baksida med dess funktion som parkering och tomma gräsytor samt vintertid som snöupplag och upplag för badplatsens bryggor.

Figur 47. Trots belysning kan strandparken upplevas mörk och besökande sänks när mörkret faller på. Här, på den vanligt översvämmade ytan öster om klätterträdet, speglas belysningen på gräsmattan.

De vackra vyerna varierar längs stråket och lämnar tillsammans med parkens träd många fotomöjligheter. Vanligt är att besökaren stannar till, pekar och fotar över sjön mot öar och slottet vid Sjöängen, eller från piren vid Hagabadet västerut mot parken och staden. Längs parkstråket tas foton gärna på träd som hänger över vattnet, eller på båtar och bryggor. För övrigt verkar det är inte tendera att fotografera själva parken på land.

Ytorna är generellt rena och skräpfria. Byggnader i området ger ett välskött intryck, förutom varmbadhuset som står synligt tomt och öde. Graffiti och vandalism är ovanligt, förutom att lösa bänkar återkommande kastas i sjön. Erosionsskyddet har delvis ett ovårdat uttryck med övervuxet högt gräs och sly. Bron över bäcken vid reningsverket är påkörd och

vikt.

När mörkret faller på sänks besöksantalet i parken, trots att brottsstatistiken är mycket låg i området och det inte finns skäl att oroa sig egentligen. Säkerheten ligger delvis i den låga användningen, vilket gör området lugnt. Vid pulkabacken finns ett av vegetation förmörkat hörn som kan upplevas otryggt att passera.

En oro finns hos besökare jag pratat med under platsbesök att fel typ av förändringar inom området ska göra att det börjar vistas grupper eller individer där som gör att de inte längre vågar gå dit själva. Argument finns även från förvaltningen att den begränsade belysningen, exempelvis i östra delen vid Hagabadet, minskar attraktiviteten nattetid och är en anledning till att det inte skräpas ned.

Figur 48. Historisk karta från innan 1960. Skala 1:4000/A3 Lantmäteriet 2024©

Stora delar av parken från stationen till Haga är byggt på utfyllnadsmaterial och strandlinjen har med tiden ändrat form. Längs stora delar av sträckan fanns bryggor, båtar och båthus. I väst syns trädalléer längs promenadstråken och vid stationen en nästan skogsklädd park.

Figur 49, placerad i kartan, är taget 1914 i riktning mot Haga. Bild: Leif 'Linus' Larssons fotosamling.

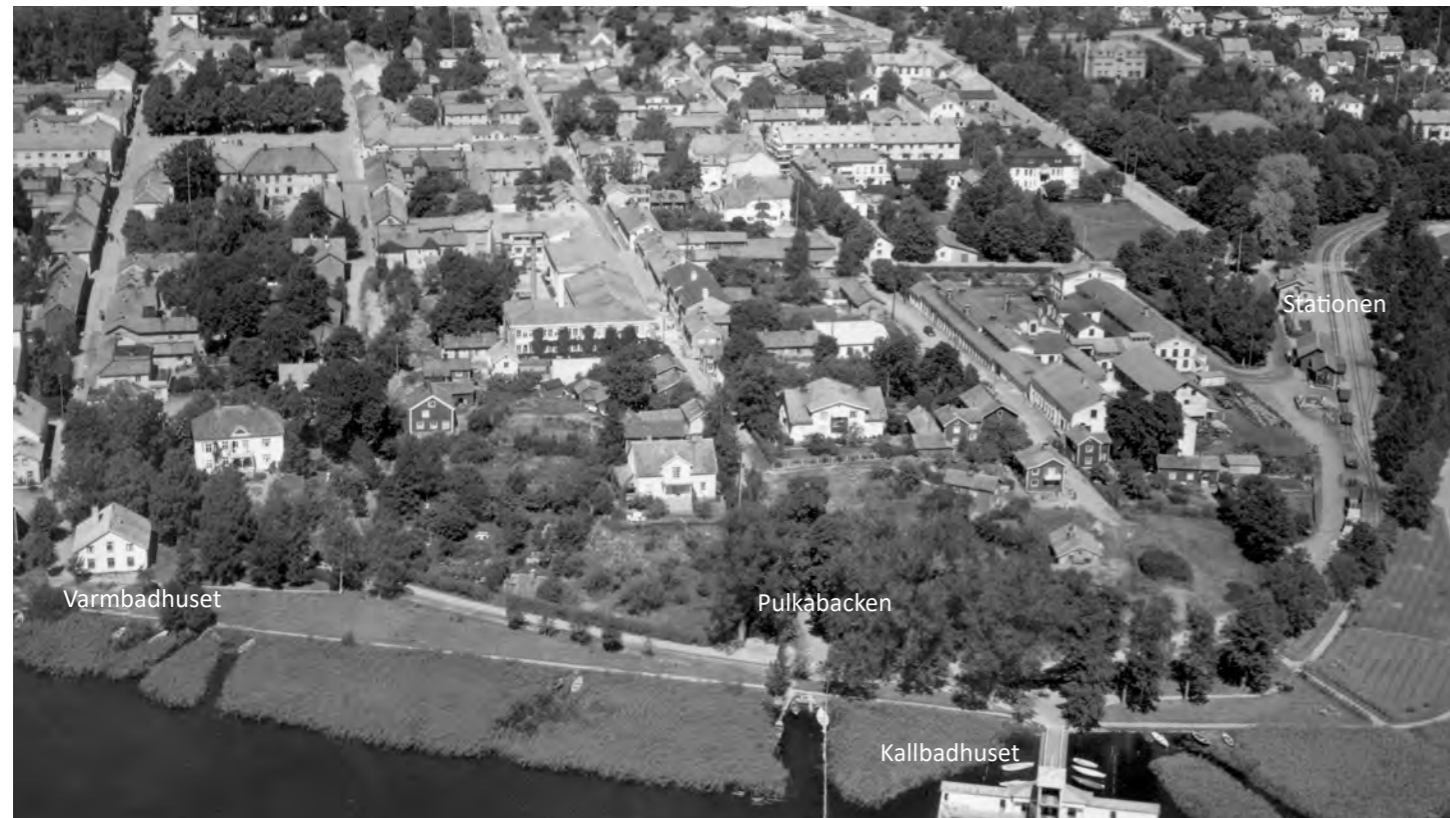
Historia, kulturhistoria & identitet

Askersund är stolt över, och värnar sin identitet och kulturhistoria. Här följer ett urval av viktiga händelser och aspekter som kan lyftas i parken eller inspirera eventuella framtida installationer som ämnar ha en historisk anknytning.

Området kring Askersund har varit befolkat sedan 5000 år. Läget vid sjön, tillsammans med att tre stora vägar möttes här, gjorde tidigt staden till en viktig knutpunkt (Haugard 1949). Ting har hållits i här sedan 1300-talet och handel har bedrivits sedan 1400-talet. År 1550 bestämde Gustav Vasa att Askersund skulle ha två årliga marknader. Askersund fick stadsprivilegier år 1643 och blev då huvudort för norra Vätternbygden (ibid.).

Därefter kom rutnätstaden till. År 1776 tog en stor stadsbrand en majoritet av bebyggelsen, varvid staden byggdes upp på nytt. Hamnen gjorde staden var viktig för handel och frakt in på 1900-talet med fartyg, samt

Figur 50. Flygfoto från 1952 över västra strandparken. I framkant syns varmbadhuset från 1902 och kallbadhuset. Till höger i bild skimtar stationen. Bild: Leif 'Linus' Larssons fotosamling.

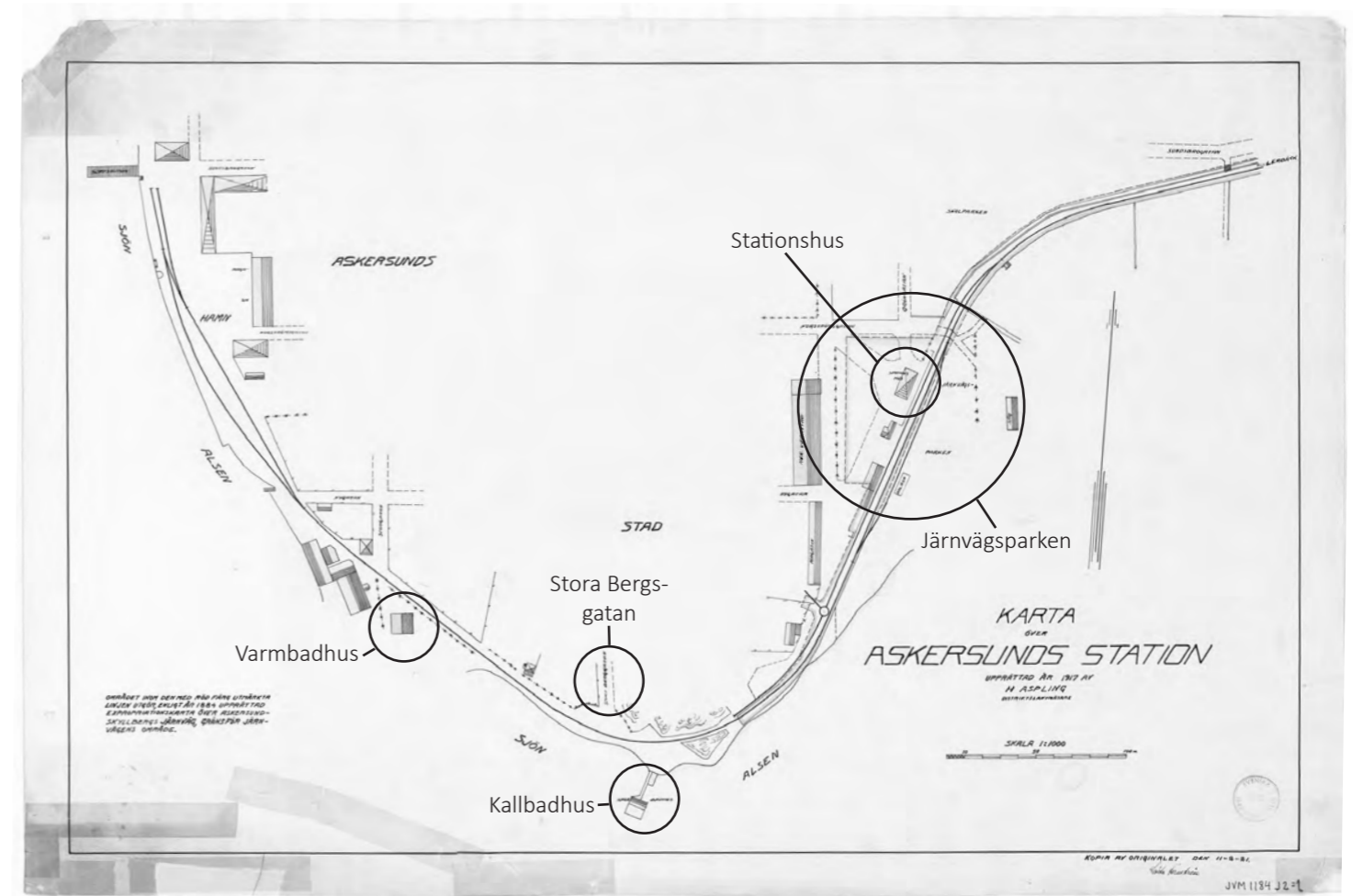

från 1853 ångbåtsförbindelse med både Göteborg, Motala och Vadstena. Fraktrafiken med båt upphörde 1968 på grund av den ökade bilismen och transport på vägarna (Haugard 1940).

Askersund är en hamnstad med gamla traditioner. Äldre traditioner, såsom Staffansskede på isen kring annandag jul, eller förekomsten av smedjor vid södra udden i västra strandparken, finns idag inga spår av. Musikkvällar och andra offentliga event har flyttat från strandparken och Borgmästarholmen till scenen i hamnen. Större event som fortfarande sker inom projektområdet är bilutställningen Car and Bike Meet, med cruising i staden samt tillfälliga event såsom cirkus vid den stora öppna ytan i Haga.

Borgmästarholmen

Sedan början av 1860-talet har Borgmästarholmen varit ett populärt besöksmål för arrangemang och picknick, även innan bron byggdes på 1980-talet. Här anlades park, dansbana, paviljong med friluftsgäststuga och källbana (Haugard 1940) och ungefär mellan 1904 och 1970-talet hölls sommarfester och idrottsföreningarnas övningar här (Borgmästarholmen 2016).

Figur 51. Askersunds station var verksam mellan åren 1884 och 1955 och användes främst för frakt av varor som togs vidare med fartyg från hamnen. Strandvägen, dagens promenadstråk inom området, motsvarar banvallens sträckning. Varmbadhuset byggdes 1902 och där det idag ligger en brygga låg stadens kallbadhus (Haugard 1940), det första från 1860-talet till 1924, det andra från 1925 till 1969, då simskolan flyttade till Hagabadet (Larsson 2024). Bild: Leif 'Linus' Larssons fotosamling.

Figur 52 och 53. Strandparken har varit en plats för promenader och cyklande sedan lång tid. Nedan syns kallbadhusen, det första (1856-1924) på bilden till vänster och det andra (1924-1969) till höger. Järnvägen revs 1955 (Larsson 2024). Bild: Leif 'Linus' Larssons fotosamling.

Ovan: Ca 1930.
Nedan: Skolparken 1905

Strandparkens historia

Askersundarna har haft ett stort ideellt engagemang i stadens gröna miljöer. Grönområden har funnits i sedan mitten av 1600-talet och ett gemensamt trädplanterande sedan mitten av 1800-talet. På 1880-talet beslöt man att anlägga strandpromenaden efter stadens sydvästrasida- "...en spännande väg, omgiven av träd, en esplanad, som lovar att bli en särdeles angenäm promenad plats" (Haugard 1940:17).

Från 1884 till mitten av 1950-talet gick stadens järnväg med varor till hamnen genom strandparken från stationshuset och västerut. Vid stationshuset fanns Stationsparken (se figur 54, bilden här till vänster) med plantering av bland annat björk, bok samt ett tidigare klätterträd, en tiostammad vitpil (Haugard 1940). Ungefär där kulturhuset ligger idag, fanns förr Folkskolan med tillhörande Skolparken, "i vilken de flesta träden äro gäster från främmande land" (Haugard 1940:230).

Från 1950-talet började strandparken etappvis växa österut, först med Sjöängsparken, som avgränsades i öst av Joel Haugardsgatan (se figur 48). På en scen på gräsmattan i denna del av parken förlades under en period alla större sommararrangemang, såsom konserter och trivselkvällar (Danielsson 2024).

Figur 54. Kollage av historiskt material av strandparken. Ovan t.v. syns området kring Sjöängen, med ett trädbeklätt Skolparken (nyplanterad på nedre bildern) och Stationsparken. Övriga bilder visar strandpraken mellan kallbadhuset och Sjöängen. Parkens bänkar var gula och båtplatser följde dåvarande strandlinjen. Bilder: Leif 'Linus' Larssons fotosamling.

Nedan: Sjöängsparken 1940-tal.

År 1963. Parkbänkarna var målade i gult.

Tidigt 1900-tal, före 1924. Det äldre kallbadhuset.

Ovan: okänt årtal. Nedan: Ca 1920.

PROGRAM

För varje del av arbetet fram till programmet har jag under arbetets gång sammanfattat materialet i listor med olika aspekter som jag anser väsentliga att ta vidare till arbetets program. Dessa listor, med förutsättningar och förbättringsmöjligheter finns samlade i bilaga 3, tillsammans med förslag på åtgärder.

Inför påbörjande av det avslutande programmet har dessa listor med aspekter sorterats och grupperats till en samlad målbild över hur Askersunds strandpark kan utvecklas. Genom detta ämnar arbetets program svara på hur platsens attraktivitet kan öka, hur lokala kvaliteter kan stärkas, samt hur aktiviteter och sociala värden kan främjas.

Detta kapitel motsvarar innehållet av *Steg 3: Platsvision i The Placemaking Process*. Initialt presenteras programmets övergripande mål och riktlinjer som gäller för hela projektområdet. Därefter delas arbetet upp på tre större delområden, Västra Strandparken, Sjöängen samt Östra Strandparken. Där konkretiseras programmet i programpunkter och förslag på hur dessa kan tillämpas i text, plan och bild.

Programmets mål & uppdrag

Detta program ämnar att vara ett övergripande dokument som kan användas för att ge en konsekvent röd tråd i utvecklingen av Askersunds strandpark och strandpromenad. Med en gemensam helhetsbild och målbild om hur projektområdet kan utvecklas främjas välgrundade beslut och åtgärder. Programmet är utformat för att besvara arbetes syfte och frågeställningar och fokuserar därför på hur besökaren kan använda och uppleva projektområdet. Programmet föreslår hur aktivitet och sociala värden kan främjas i parken samt hur parkens lokala kvaliteter kan stärkas och därmed hur parken attraktivitet kan öka.

Övergripande mål & uppdrag

I enlighet med Askersunds vision och Stadslivsmanifestet (2011) bör alla förändringar och tillägg inom projektområdet följa den *image* staden vill uppnå. Genom ledorden *Idyll, Tradition, Trästad, Utflyktsmål* och *Sjönära* (Jansson & Berglund 2011) ska utvecklingen öka de värden som gör platsen till ett attraktivt utflyktsmål. Eventuella byggnationer, möbler och andra inslag kan väljas utifrån att förstärka den önskade karaktären av trästad enligt "snickarglädje i modern tappning" (Jansson & Berglund 2011).

Nya inslag och aktiviteter som ökar attraktiviteten förstärker området som utflyktsmål, likväl för vardagsbesök av medborgare, som för turister på tillfälligt besök i staden. Genom att lyfta platsens naturvärden, kulturhistoria och lokala traditioner i nya inslag och informationsskyltar, knyter utvecklingen an till kulturella ekosystemtjänster inom både *kunskap och inspiration*, samt *kulturarv och identitet*. Detta har både en allmänbildande funktion (C/O City 2022) och kan bidra med att forma identiteten på platsen, ge ökad koppling till lokalsamhället för invånarna, samt ytterligare ge ett socialt värde genom turism (Räkna med kulturarvet: Kulturarvets bidrag till en

hållbar samhällsutveckling 2017). Besökare bör uppmärksammas och informeras om parken, dess innehåll och historia genom skyltar med platsnamn, kartor och informationsskyltar vid entréer och noder (Madden 2018). Kopplingen till Borgmästarholmen, stationen, järnvägen samt varm- och kallbadhusen är exempel på traditioner och historiska aspekter som det finns spår av idag. Dessa kan därigenom med fördel lyftas i de kulturhistoriska kopplingarna. Med informationsskyltar kan besökaren även informeras om hembygdsgården, sjölivet, skärgården och annat som området angränsar till.

De lokala kvaliteter som kan stärkas inom strandparken är flera. Däribland närheten till bostadsområden längs hela stråket, samt närheten till centrum i västra delen och Sjöängen. Rutnätsstadens raka linjer genom staden ut mot parken och vattnet är en kvalitet som kan främjas visuellt genom att säkerställa att inte träd eller byggnader skymmer siktlinjerna. De kan även stärkas genom att öka konnektiviteten mellan stadsgator och strandparken, med minskad barriärverkan med trappor vid sluttningarna.

Nivåskillnaderna i västra och östra strandparken är även kvaliteter med klippor som ramar in rummet och bidrar till upplevelsen av skärgårdslandskapet. Topografi och klippor skapar uddar och vikar med en variation i karaktär längs stråket samt av korta och långa siktlinjer.

Det södervända läget skapar soliga platser och platsanalyserna visar att det vid de östra sidorna av uddarna skapas platser med utblickar mot soluppgång och morgonsol över sjön. Medan de västra sidorna har kvällssol, med utblickar mot solnedgången över staden eller landskyrkan. Platsanalyserna pekar ut ön vid Hagabadet som en attraktiv plats genom de utblickar besökaren därifrån kan få över sjön i ett bredd spektrum. Ön möjliggör en tillgänglig

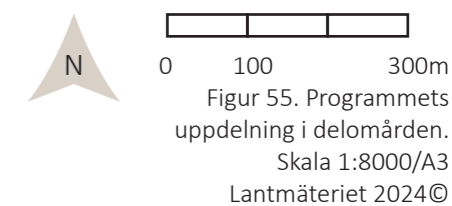

upplevelse av att vistas i skärgården och är även synlig över en stor del av strandparken. Hagabadet har idag en säsongsvis användning. Ett tillägg här som inte är säsongsbaserat och som även är synligt på håll, kan därmed främja platsen som målpunkt och locka fler människor att vistas i den delen av strandparken.

Inspireras av omkringliggande landskap

Platsens idylliska karaktär och sjönära läge är lokala kvaliteter som kan stärkas genom vegetation och ökad koppling till vattnet. För att öka projektområdets attraktivitet kan utvecklingen följa de riktlinjer som arbetets kunskapsinsamling om Stockholmsstilen och referensobjekten presenterar. I likhet med parkerna från Stockholmsstilens storhetstid bör utvecklingen av Askersunds strandpark ske med en landskapsgestaltning som tar in det omgivande skärgårds-, kultur- och odlingslandskapet in i parken (Bernström 1987). I linje med detta bör befintliga naturliga element, lokala kvaliteter, stärkas, såsom klipporna och topografin, men även sjön och den långa strandlinjen samt Lundbybäcken. Detta överensstämmer även med Askersunds Grönstrukturplan (2016).

De större ytorna med gräsmattor och parkeringar vid Sjöängen och Haga, har stor potential att utvecklas enligt Stockholmsstilens äng- eller hagmarkskaraktär med omgivande, lätta trädriddäer av inhemska arter kring ytorna (Bernström 1987), vilket även

skänker skugga. Ytorna kan även delvis göras om för estetiska, sociala och biologiska skäl med exempelvis ängsvegetation. Likt Rålambshovsparken, kan denna yta vid Haga även inhysa beachvolleyplaner. Parkeringen kan här flyttas upp från sjön för att minska intrycket det ger på upplevelsen av platsen.

Askersunds Grönstrukturplan (2016) belyser arbetet av att sköta strandparkens trädbestånd, både att ersätta nedtagna träd med flera andra och att göra detta efter vissa riktlinjer. Det ska säkerställas en kontinuitet i karaktäristiska träd, såsom klätterträdet och hängasken, samt finnas träd som berikar området på flera sätt med blomning eller höstfärg.

Längs med strandpromenaden finns en förändring i utformning och karaktär med en variation mellan öppet och slutet samt med rakt eller böjt promenadstråk och strandlinje. Längs denna varierar trädens placering mellan alléer i raka rader och fritt placerade på gräsytorna, med placering av träd innanför eller utanför promenadstråket längs strandlinjen. Detta är en kvalitet som skapar en varierad upplevelse längs stråket och som ska tas i beaktning i placeringen av nya träd.

Ökad vattenkontakt

Strandparkens attraktivitet kan främjas genom ökat nyttjande av det sjönära läget. Vid studiebesöket på Norr Mälarstrand uppmärksammades hur stenblock använts för att skapa en naturlig karaktär på strandlinjen, stora nog att fungera som sekundära sittplatser. Längs strandlinjen främjades också åtkomsten till vattnet vid en stenstrand. Längs en sträcka var stråket även gestaltat med vatten och våtmarksväxter på båda sidor om gångvägen. Dessa naturlika inslag kan appliceras på olika platser längs Askersunds strandpark där en naturlig karaktär efterfrågas. Sittbara stenblock kan även locka människor att balansera ut och vistas där de annars inte skulle vistas.

Vid den dekorativa parkbron i Norr Mälarstrand hade strandlinjen formats om för att skapa ett mindre rum med naturlig vattenkontakt. En förändrad upplevelse av vattnet i den nu rätade Lundbybäcken i Askersunds strandpark skulle kunna ha motsvarande effekt om den gavs en organisk formas som stärker en naturlig karaktär i det området.

Den variation som besökaren möter längs stråket i Norr Mälarstrand sker även i formen av olika sätt att erbjuda besökaren att vistas utanför strandlinjen genom olika sorters bryggor med sittplatser på. I Askersunds strandpark kan bryggor vara ett sätt att överbygga den barriäreffekt som dagens strandlinje med erosionsskydd av jämnhöjda stenblock har, samtidigt som nyttjandet av den attraktiva och lokala kvaliteten som *sjön* är, ökar.

Vattenkontakt längs strandparken bör tillskapas, men också stärkas där det redan är befintlig vattenkontakt. Kopplingen till sjöliv samt strand- och vattenaktiviteter kan utvecklas runt iläggningsrampen och Hagabadet i strandparkens östra delar, vilket därmed får en ökad attraktivitet för sina specifika aktiviteter. Denna del är även på grund av de slipade klipphällarna den del av strandparken som är mest ö- och skärgårdslig.

Tillgänglighet, sittplatser och belysning

I enlighet med Stockholmsstilen och referensobjekten som valts ut att studeras och inspirera till detta arbete, ska parken ha funktioner som är utformade för människors användning och behov med tillgängliga, varierande vistelsemiljöer och stråk som lockar till vistelse för en bredd av besökare.

Parkens stråk bör på ett naturligt sätt leda besökaren genom parken samt på ett naturligt sätt uppmana besökaren att stanna upp vid punkter som är attraktiva på ett eller flera sätt (Madden 2018). Detta kan vara platser med trevliga vyer och utblickar mot landmärken, konst eller olika aktiviteter. Dessa platser bör erbjuda sittmöjligheter.

Parken bör ha en variation av sittmöjligheter och sittplatser i god kvalitet i attraktiva lägen genom hela projektområdet, med särskilt god kvantitet vid områdets målpunkter och entréer. Det bör finnas tillgängliga sittplatser med arm- och ryggstöd samt bord. Det bör även finnas sittplatser med väderskydd, möjlighet att luta sig tillbaka eller lägga upp fötterna. Det bör gå att sitta på både ett avskilt eller socialt sätt, för både grupper och enskilda besökare (Madden 2018). Sittmöjligheter bör finnas för förskolegruppernas besök i strandparken eller kulturella event som samlar besökare.

Möbleringen bör tillsammans med belysning och andra inslag bidra till en trevlig och inbjudande miljö inom parkens olika delar. Att entréer är öppna, överblickbara och inbjudande är viktigt för att locka besökaren in i parken, men fysiska och visuella kopplingar är även viktigt inom parken och mot dess omgivning (Madden 2018, Place Diagram). Till detta hör att motverka gömda och mörka skrymslen, samt att säkerställa ett tillräckligt belyst parkområde. Eftersom östra strandparkstråket mot Hagabadet saknar belysning är detta ett område som kan belysas för att öka tryggheten och besöksantalet utöver de ljusa timmarna.

Säsongsbaserade inslag kopplade till belysning, som kan främja sociala värden, öka strandparkens attraktivitet och användningen under årets mörka perioder, kan vara vinterbelysning av träd eller juldekorationer.

Möjligheten att äta

Besökande och tiden besökaren tillbringar i projektområdets främjas genom möjlighet att köpa och konsumera någon form av förtäring (Madden 2018) (Grönstrukturplan Askersunds kommun 2016). Detta bör därför möjliggöras vid flera fokuspunkter inom projektområdets olika delområden, även tillfällig eller säsongsbaserad servering är en möjlighet. Även inslag som möjliggör och lockar besökare att ta med medhavd matsäck för picknick eller att grilla kan främja social interaktion och andra sociala värden (Madden 2018). Vid platser där människor äter läggs med fördel även kulturella inslag, såsom konst eller scen för olika event (Madden 2018).

Upplevelse och aktiviteter

Ytterligare för att främja besökande till strandparken behövs att entréerna är inbjudande och synliga på håll, med fokus på de platser som vetter mot de områden som flest människor rör sig inom, såsom stationen och hamnen. Det ska där finnas besöksparkeringar.

Genom hela strandpromenaden ska det finnas iordninggjorda välkomnande vistelseytor med funktioner och bekvämligheter som främjar social interaktion (Place Diagram: *Sociability*). Spridningen av dess är av vikt, eftersom närheten till platsen från hemmet är en faktor som påverkar vardagsanvändning (Madden 2018). Spritt längs hela strandpromenaden ska det därav finnas lugna eller aktiva, enskilda eller sociala aktiviteter och miljöer att vistas vid, som bemöter olika behov. Detta kan göras genom att stärka och utveckla redan befintliga platser, värden och aktiviteter. Närliggande ytor och aktiviteter med kombinerbara funktioner kan också bindas samman.

Vid ett par fokuspunkter kan olika funktioner kopplas ihop till besöksmål som stödjer särskilda önskade aktiviteter och utgår ifrån olika målgrupper. Vistelse och aktiviteter ska finnas för olika ålders- och intressegrupper, för olika tider på året och dygnet (Madden 2018). Aktiviteter inom området kan både kopplas till motion, lek, bad, sport och andra aktiviteter, men även till friluftsliv och lugna, avskilda rekreativa aktiviteter, som främjar mental hälsa (Boverket 2023).

Nya aktiviteter och sociala mötesplatser kan med fördel knytas till platser där människor redan idag vistas och rör sig naturligt. Platsanalysen visar att många människor, både besökare och medborgare i olika åldrar, deltar i aktiviteter kopplade till kulturhuset. Där finns en av parkens större entréer, med närhet till centrum och en överblick in i parken som även finns inifrån kulturhuset. Därav anses den delen av stadsparken som ligger inom området för den tidigare stationsparken vara en knutpunkt och ett område som kan utvecklas för olika ändamål. Bilvägen och parkeringen mellan stationshuset och parken har en både visuell och fysisk barriärverkan. Denna kan omvandlas för att stärka stationshusets koppling och framtida funktioner med parkens aktiviteter och funktioner inom det området.

För att främja användningen under hela året kan säsongsbaserad variation av olika slag utvecklas, såsom växtval utifrån höst-, vinter-, eller vårkarakter, extra belysning, att skotta på isen. Evenemang som lockar till engagemang och deltagande kan ske både på land och vattnet under olika säsonger, exempelvis via parkscen (Bernström 1987) eller att ploga promenadstråk på isen under kalla vintrar.

I enlighet med *placemakingkonceptet* och *place diagram*, är det viktigt att området upplevs tryggt, omhändertaget och välskött, inslag som främjar strandparkens *comfort* och *image*. Det ska finnas inslag som gör att platsen upplevs rolig, aktiv, användningsbar och hållbar, kopplat till nyckelegenskaperna *uses and activities* i *place diagram*.

Slutligen grundas programmet i den historiska utveckling som parkerna har haft i Sverige, likväl som hur Askersunds strandpark har utvecklats under nästan ett och ett halvt sekel. I enlighet med detta ska parken fungera både som finpark och stadens ansikte utåt, ha ett socialt innehåll, vara plats för friluftsliv och medborgarnas förlängda vardagsrum (Andersson 1987). På grund av detta kommer även önskemålen från Askersunds medborgare (Samtal & möten s.30) att tas med in i programmet och dess tillämpningsförslag.

Västra strandparken

Programpunkter

- Främja rutnätsstadens raka siktlinjer och öka åtkomsten till parken från Lilla och Stora Bergsgatan.
- Inbjudande entré från hamnen som lockar besökare in i parken. Informera besökare om parken och dess innehåll.
- Möjliggör aktiviteter för olika åldrar och målgrupper, för olika tider på året och dygnet.
- Främja besökande och besökstid med möjlighet att köpa mat, fika eller dryck. Tillsammans med annan aktivitet.
- Binda samman ytor och aktiviteter.
- Öka antalet goda sittplatser.
- Tillsätt väderskydd.
- Motverka gömda utrymmen.

Västra strandparken avser området mellan västra entrén och lekplatsen Oden.

Förslag på tillämpning

Västra entrén

En av huvudentréerna eftersom många besökare når strandparken från hamnen via Hamngatan och torget via Storgatan. Däribland de flesta av stadens turister. För att locka besökaren behövs skyltning och inbjudande entréer som är synliga på håll. Vid entrén placeras en karta över hela strandparken och Borgmästarholmen med informationstavla som berättar om platsens historia och innehåll. Eftersom parken delvis har dålig överblickbarhet ämnar informationen om parkens olika delar locka besökaren vidare genom området.

Entrén ska i enlighet med litteraturen (Madden 2018) vara öppen med god överblickbarhet och trevlig belysning. Det bör finnas sittplatser varifrån besökaren kan betrakta utsikten över sjön eller andra delar av parken där människor rör sig.

Eftersom det norra av det tvådelade promenadstråket är där flest människor väljer att gå, kan platsen vid korttidsparkeringsens norra spets utvecklas som platsens entrépunkt. Även denna yta bör utvecklas till blommande perennplantering. Häcken som omger parkeringsytan bör ha en öppning i södra delen som främjar den visuella kopplingen mellan Hamnen och vattnet utanför Borgmästarholmen, där återigen en fontän bör placeras.

Figur 57. Kollage av inspirerande bilder till Västra entrén. Sett från hamnen kan parken annonseras med utökade planteringar och skyltar, som lockar på avstånd och informerar på nära håll om parkens innehåll. Föreslagen karaktär på fontän från Svandammen i Uppsala och skylt från Bergsbrunnsparken, Uppsala.

Figur 56. Områden för utvecklingsförslag Västra Strandparken del 1 Skala 1:1000/A3 Lantmäteriet 2024©

Varmbadhusområdet

Inom Varmbadhusområdet skapas en trevlig vistelseyta med fokus på lugnare aktiviteter. Kring byggnaden skapas en offentlig trädgård med olika typer av sittplatser, picknickbord och hammockar, samt planteringar med blommande perenner. I byggnaden kan en utåtriktad verksamhet som ett kafé eller restaurang finnas med servering i trädgården, som hamnar i blickfång från hamnen och lockar besökare in i parken.

Inom området kan verksamheten med fördel anläggas äventyrsgolf, som ett utflyktsmål i sig för medborgare och turister i ett stort åldersspann. Äventyrsgolfen kan ha ett marint skärgårdstema för att knyta an till platsen. Spelområdet kan designas med vackra planteringar och bli del av den förskönade miljön.

Vid platsen för dagens befintliga boulebana byggs en pergola med sittplatser och planeringar med spaljétak och möjlighet till avskildhet i närheten av aktivitet. Lämplig möblering kan vara bord med spelplaner eller gungande hammockar.

Figur 58. Nya inslag skulle kunna lyfta Varmbadhuset till idyllisk karaktär som vid detta café i Uppsala Stadsträdgård.

Figur 59a, ovan. Förslagen karaktär på pergola vid stråket. Här från Mjölnerparken, Uppsala.

Figur 59b nedan. En blomstrande mötesplats i centralt läge kan locka till enskild och gemensam avkoppling. Uppsala Stadsträdgård.

Pulkabacken

Där Stora Bergsgatan slutar bildar den cirka 9 höjdmeter höga slänten en centralt belagd pulkabacke. För att öka tillgängligheten mellan centrum och park anläggs en trappa längs backens västra sida. Backens vinteraktivitet främjas som besöksmål med grillplats och sittplatser i parken, som även samverkar med picknickplatsen och besökarna till lekplatsen sommartid. Vintertid kan pulkabacken främjas med extra trevnadsbelysning för mörka dagar och tillfälliga skyltar som uppmärksammar andra besökare på eventuell pågående aktivitet.

Av säkerhetsskäl ska strandparken nedanför backen hållas tom från växtlighet och möblering, varvid det yngre trädet som idag är planterat där måste flyttas för att undvika kollision. Detta ligger även i linje med att denna förlängning av Stora Bergsgatan ska ha en siktlinje mot vattnet fri från skymmande träd. I

Figur 61. Illustrerat förslag på ängsplantering med sinusklippning i pulkabacken.

backen planteras ängsväxter som främjar biologisk mångfald med blommor för pollinerande insekter och besökare. Sommartid klipps gångar och några plättar med sinusklippning för att skapa picknickytor som låter besökaren sitta närmare växtligheten. Det mörka buskaget i backens nedre västra hörn ska ljusas upp.

Picknickplats

Denna yta kan med fördel hållas öppen för att ge plats åt picknickfilar, med omgivande träd för skugga. Här ska en varierande men i uttryck enhetlig möblering av picknickbord finnas, med och utan väderskydd, såsom parasoll. Det ska även finnas möbler med arm- och ryggstöd samt rullstolsplats, placerat framkomligt nära stråken. Möbleringen bör placeras så de tjänar både lekplats- och grillplatsbesökare.

Året-runtbad & bastu

Vid samtal med medborgare efterfrågades stadsnära bad- och bastumöjligheter. Detta kan tillämpas vid bryggan för de tidigare kallbadhusen, där även nytt kallbadhus är möjligt. Det kan även bli en plats för vinterbad. Tillsammans med detta placeras en bastuflotte, vilken kan vara föreningsdriven.

Trappa & sittgradäng

Där Lilla Bergsgatan möter strandparken främjas kopplingen mellan stad och park av en trappa som överbygger den brantare backen på cirka 7 höjdmeter. Denna anläggs i linje med stadens rutnät och tillgänglighetsanpassas med räcken på båda sidor. Trappan möter promenadstråket där denna delar sig mot Borgmästarholmen, vilket blir en nod.

I backen öster om trappan anläggs en sittgradäng för som kan användas av familjer, skolklasser och andra grupper. Nedanför denna placeras en rund bänk. På så vis kan platsen användas som scen eller kateder, exempelvis för naturpedagogiska inslag för förskolegrupperna.

Figur 62. Variation av arter med kontrast i höstfärger kan ge ett effektfyllt inslag i parken. Här

Figur 63, ovan. Exempel på integrerad trappa och sittgradäng. Fyrisån, Uppsala.

Annonsering Borgmästarholmen

På denna plats bjuds besökaren ut till Borgmästarholmen. Här skyltas både holmen och eventuell pågående aktivitet eller verksamhet på ön kort. Informationstavlan visar karta över ön med information om dess historia och användning. Över bron bör öns namn skyltas med en fast metallkonstruktion.

Temalek små barn

Vidareutveckling av lekplatsen sker öster om befintlig konstruktion, med fortsatt tema kring sjöliv och fokus på yngre barn. Gärna med vattenlek.

Sjöängen

Programpunkter

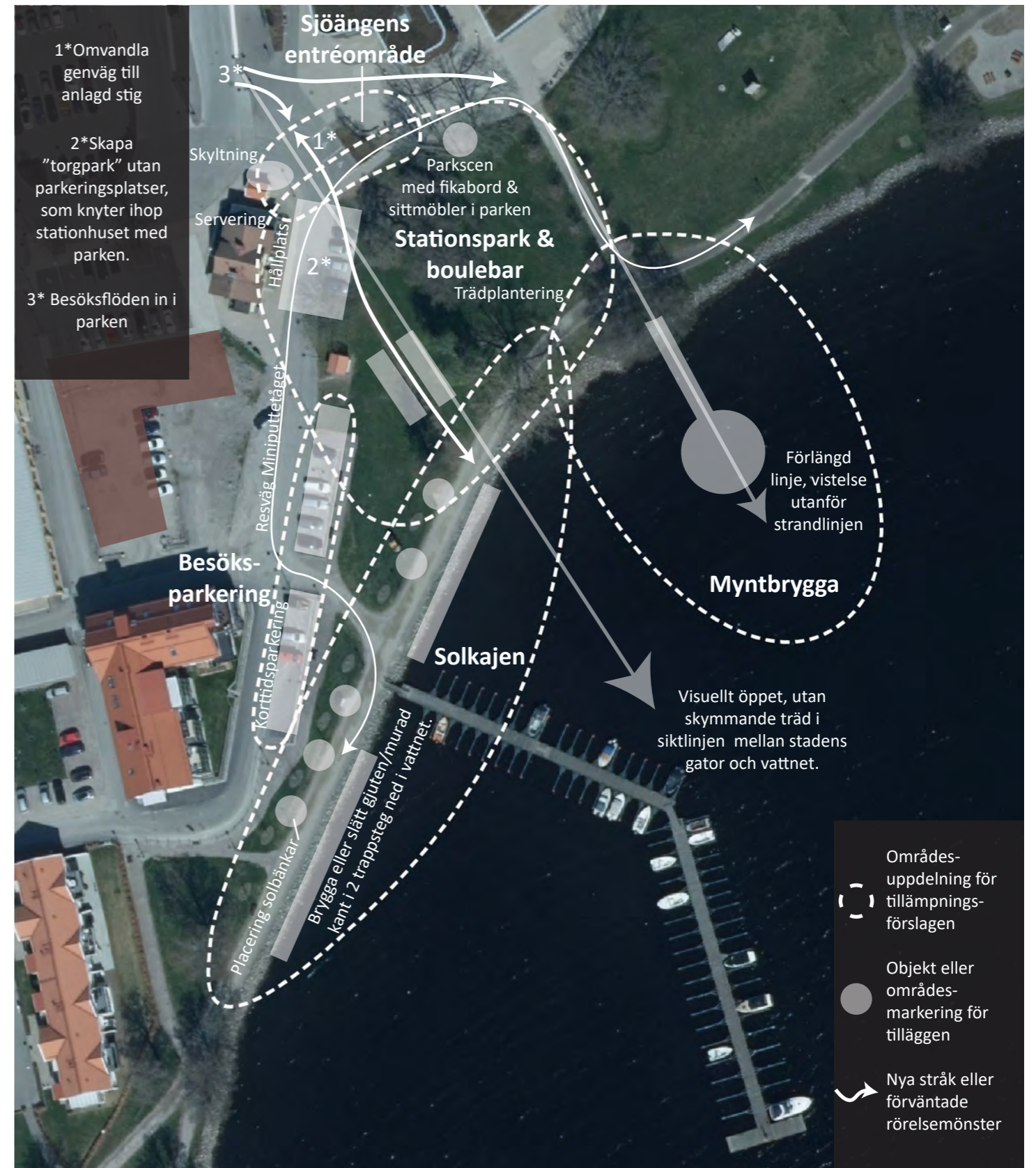
- Inbjudande entréområde från stationsområdet.
- Informera besökare om parken och dess innehåll.
- Besöksmål i parken för olika målgrupper, för olika tider på dygnet.
- Främja besökande och besökstid med möjlighet att köpa förtäring.
- Binda samman ytor och aktiviteter.
- Erbjud vistelse och aktivitet utanför strandlinjen.
- Vattenkontakt som främjar naturpedagogik av livet i sjön.
- Möjliggöra event och tillställningar, konsert och föreläsningar i parken.
- Hållplats Miniputtetåget.
- Värna karaktäristiska träd.
- Valmöjlighet i sittplatser.
- Väderskydd.

Förslag på tillämpning

Sjöängens entréområde

Eftersom stationsområdet är den plats dit många anländer till Askersund med buss eller bil för att besöka staden och kulturhuset så är detta en viktig huvudentré för parken. Även boende i stan ankommer strandparken från denna punkt, enligt analysen.

Entrén bör vara överblickbar, inbjudande och välkomnande. Siktlinjen mot sjön från Drottning Kristinas väg får inte skymmas av nya inslag. Här finns skyltning till parkens olika delar och karta, samt information om parken och stationens historia. Entrén ska vara trevligt belyst och erbjuda bra sittplatser.

Figur 65. Områden för utvecklingsförslag
Sjöängen del 1
Skala 1:1000/A3
Lantmäteriet 2024©

Solkajen

Sett från västra delen av strandpromenaden sker här en skarp kontrast där moderna inslag och byggnader börjar finnas kring parken. Kontinuiteten av träd längs en böljande strandlinje gör uppehåll för en rak och hårdgjord kaj i söderläge med en öppenhet över sjö och slott. Dessa värden tillvaratas till förmån för ökad vattenkontakt. Längs kajens norra sida placeras solbänkar under björkallén och längs kajkanten en längsgående brygganordning med plats för rekreation och solande, med möjlighet att sitta med fötterna i vattnet.

Besöksparkering

Denna parkeringsyta är tänkt för besökare till strandparken och blir därmed korttidsparkering. Observera att parkeringsplatserna framför stationshuset tas bort, se Stationsparken.

Figur 67, ovan. En markerad kajkant och attraktiva planteringar längs stråket kan lyfta en plats, som här i Västervik.

Figur 68, nedan. Exempel på möjlighet att sitta på ett socialt sätt vid vatten. Slottsholmen, Västervik.

Figur 69, nedan t.v. Förslag på solbänkar vid kajen, här vid Örebro Slott.

Stationspark & boulevard

Stationshuset får en ökad koppling till parken genom borttagande av parkeringsplatserna utanför till förmån för aktiviteter och funktioner i parken. I utformning kan inspiration tas från av den tidigare stationsparken. De historiska fotografierna framhäver platsen som skogspark, vilket bör förstärkas med plantering av nya träd där en kontinuitet bör säkras av den karaktäriserade hängasken. Här kan en perronginspirerad hållplats för Miniputtetåget läggas till, vilket kopplar an till platsens historia. I byggnaden kan en verksamhet bedrivas som har servering i parkdelen.

I parken under placeras fikabord och offentliga sittmöbler under träden, till förmån för både stationshusets och kulturhusets verksamheter och besökare. Sittplatserna koncentreras framför den runda träkonstruktionen på platsen som omvandlas till en mindre parkscen. Här kan event som möjliggör musik, dans, teater, zumbapass, föreläsningar och bingo ta plats i parken, vilket kan locka ut kulturhusets olika verksamheter och användare att använda parken. Eftersom flera aktiviteter för vuxna och äldre sker i kulturhuset, samt att det finns närliggande

lägenheter och äldreboende i anknäring, skapas här ett nytt bouleområde. Bouleområdet bör fokusera på trevnad och social samvaro genom flera spelplaner, gott om sittplatser och sidebord, väderskydd och trevlig belysning, exempelvis lampslingor. Platsen bör erbjuda förtäring, vilket kan föras genom en foodtruck sommartid eller av verksamheten i stationshuset.

Figur 70, ovan. Illustrerat förslag för parkscen och trädgårdscafékänsla i stationsparken.

Figur 71, nedan. Bouleplaner och boulevard med omgivande sittplatser och möjlighet att köpa förtäring, Bouleråker, Uppsala.

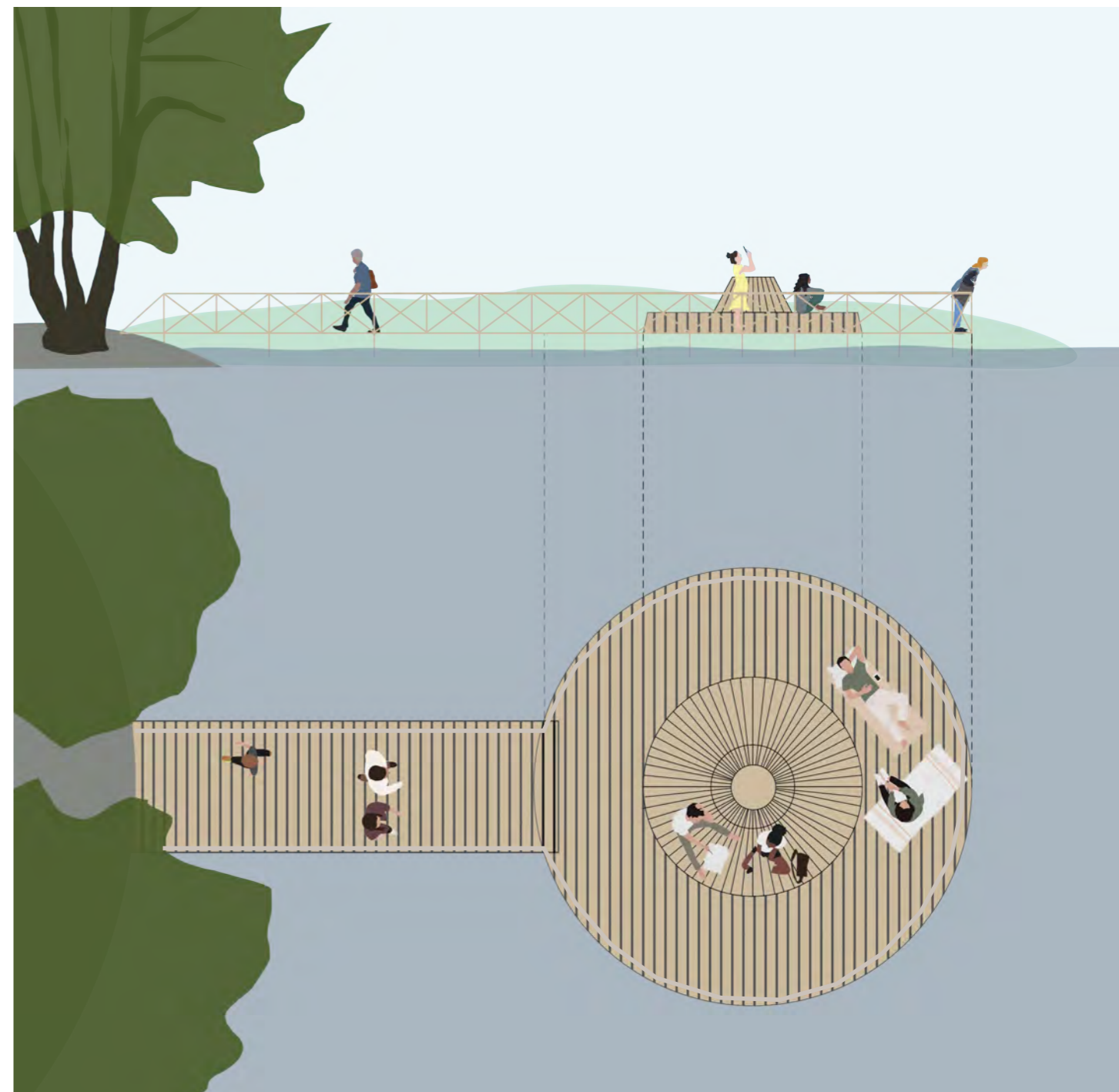

Myntbrygga

Efterfrågan på ökad vattenkontakt och en plats att vistas utanför strandlinjen vid Sjöängen bemöts genom att förlänga den linje som går från kulturhusets entré, genom allén av körsbär och klibbalarna vid strandkanten ut i riktning mot Stjernsunds slott.

Denna punkt är lättillgänglig för de som besöker, studerar och arbetar på kulturhuset, likväl som besökare och boende till närområdet och kan locka ut dessa att vistas i parken mer frekvent. Platsen är synlig från områdets entré och kan binda ihop både stationshusets och Sjöängens funktioner mot vattnet. Bryggan bör förses med sittplatser, möjlighet att sola och sitta med fötterna i vattnet.

Figur 72, överst. En brygga vid denna placering och med möjligheter till att sitta, sola eller bada, har potential att bli en ny målpunkt i strandparken. Utformning med stolpar och staket på den yttre delen har inspiration bryggan vid Hammarbadet i Gamleby och främjar exempelvis event som bryggdans. Figur 73 och 74, th. Myntbryggor vid Slottsholmen i Västervik (övre), och Hornbergs Strandpark i Stockholm (nedre).

Figur 75. Illustrerat förslag på hur en myntbrygga kan placeras mellan klibbalarna i Askersunds strandpark. Kryss-staket följer stadslivsmanifestets önskade traditionella karaktär av snickarglädje och skärgårdskänsla. Staketet ämnar skapa en omgärdande och trygghetgivande upplevelse, vilket T-bryggorna vid referensobjektet Norr Mälarstrand samt figur 72-74 här intill har i samband med sittplatser på bryggorna. Samtidigt minskar staketet användningsområdet på bryggan samt minskar vattenåtkomsten och badmöjligheterna. Denna balans bör undersökas vidare i en kommande gestaltning.

Picknickyta

Eftersom mycket händer runt omkring i parken bör denna yta lämnas öppen som en konstpaus. Ytan kan användas för picknick. Kring eken kan en breddad trädbänk ersätta den smala befintliga, varvid användaren lugnt kan krypa upp och betrakta de aktivare delarna av området.

Grilla & umgås

Platsen för grillning och picknickbord bör göras om från grunden. För att kunna användas vid högvatten höjs marken och udden med sten, en upphöjning som ska vara tillgänglig och även erbjuda ett kliv över erosionskyddet med främjad vattenkontakt. Ytan för grill och picknickbord bör vara gräsfri med ett välkött intryck.

Möbleringen av sittplatser och bord bör vara enhetlig med modeller i samma stil och kollektion, med tillgänglighetsanpassade alternativ samt möjlighet att ta skydd från sol eller regn. Längs strandkanten planteras nya träd, gärna med grenverk som hänger ut över vattnet.

Aktivitesområde Sjöängen

Eftersom denna yta är centrum av den fysiskt aktiva sociala aktiviteten som sker i strandparken är det en central plats att vidareutveckla med fokus på äldre barn, ungdomar och vuxna. Området bör utveckla gemenskapsgivande aktiviteter, med plats för volleybollplan, pingisbord, kompisgunga och öppen gräsyta för spontanlek och bollsport. Om ytan för basketkorgen påverkas av byggnationen av den beslutade skateboardparken bör planen få en ny plats inom aktivitetsområdet.

Vid utformning av skateparken bör noggranna analyser och förstudier utföras på den visuella påverkan denna kommer ha på platsen, likväl som den visuella effekt den kommer ha på håll. Sedd från både sjön och strandparkens olika delar bör fokus läggas på en utformning som lyfter platsen estetiskt i enlighet med stadens vision.

Figur 76. Områden för utvecklingsförslag Sjöängen del 2
Skala 1:1000/A3 Lantmäteriet 2024©

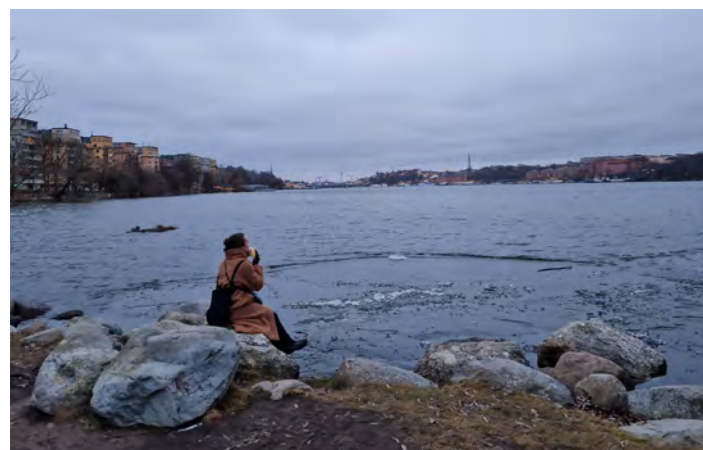
Figur 77, t.v. Den planerade skateparken kan i utformning inspireras av skärgårdens kobbar och skär. Anna Petrus park, Uppsala.
Figur 78 t.h. Förslag på hur en miljö kan byggas upp kring skateparken. Bild: HighLow Nola.

Figur 79. Den stora kompisgungan på konstgräs i Frodeparken i Uppsala är ett populärt inslag som lockar många olika åldrar till aktivitet. Förslag för aktivitetsområde Sjöängen.

Naturlik stenstrand

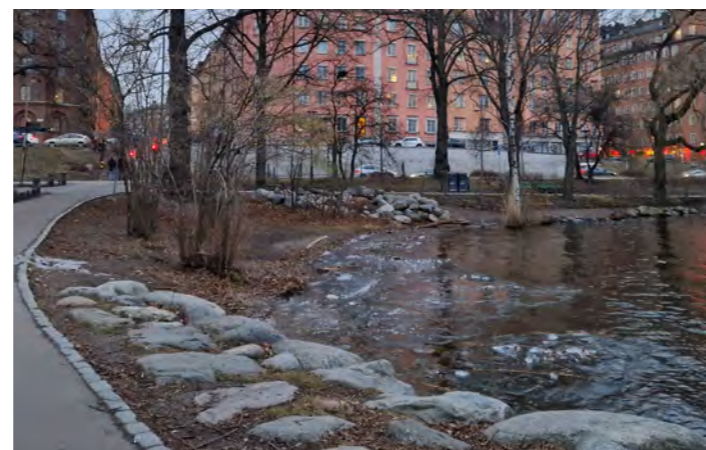
Vid denna stenpir skapas naturligt en glugg i vassen med sikt över vatten och öar från Joel Haugardsgatan. Här nyttjar både barn, hundar och fåglar den minskade barriären mellan vatten och land. Detta är även en viktig punkt för vinterbesökare att ta sig ut på isen. Dessa värden kan förstärkas genom att gluggen hålls öppen och tillgänglig, med påfyllning av stenar i olika storlekar, så piren klarar högre vattenstånd, ger ett naturligt uttryck av en stenstrand och erbjuder större stenar att sitta på vid vattnet utanför strandlinjen.

Parkering & omgivande träd

Parkeringen förlängs med fler platser med träd som integrerad vegetation, i linje med Grönstrukturplanen (2016). Träden skuggar bilarna och blir del av den lätta trädridå som genom att omge den öppna gräsytan speglar kulturlandskapet kring Askersund.

Figur 80a nedan tv och 80b nedan. Sjönära vistelse och naturupplevelse enligt Stockholmsstilen kan främjas av naturligt anordnade strandlinjer med stenstränder och stenblock, som ger möjligheter att hoppa, klättra eller sitta på stenarna. Den ökade vattenkontakten främjar naturpedagogik genom möjlighet att utforska livet i sjön från stranden. Bilder på Rålambshovsparkens strandlinje mot Riddarfjärden i Stockholm.

Närmare naturen

Detta område fokuserar extra mycket på naturpedagogik och avskild vistelse i naturlika miljöer. Inom detta område ska även en kontinuitet av klätterträd och lek säkerställas genom plantering av nya flerstammiga pilar. Som vid stenstranden, kan strandlinjen här på tillägg av större stenar som går att klättra ut på och påminner om uddar och öar i norra Vätterns skärgård. Samtidigt som utsikten bevaras kan plantering av olika träd ske på båda sidor om promenadstråket och skänka skugga till parkbänkar och bänkbord. Vattentåliga träd med hängande grenverk över vattenytan, såsom hängpil, kan förstärka den idylliska upplevelsen.

Den öppna gräsytan används inte för några aktiviteter är ett lågområde med vanlig förekomst av stående vatten. Därför passar det att här anlägga en våtäng, med minskad kontinuitet i skötsel och med ökade biologiska och sociala värden. Informationsskyltar om platsens skötsel och biologiska mångfald kan inspirera och lära parkens besökare om biologiska samband. För att besökaren ska komma närmare växtligheten kan trampstenar, stigar och ytor för sittplatser integreras på ytan.

I planen i figur 76 visas inte ett gestaltningsförslag på platsens utformning utan en principskiss.

Figur 81, kollage med bilder från Hospitalträdgårdens dagvattenpark, Uppsala. Ge möjlighet till närmare upplevelse av natur och växter genom våtängsvegetation och slingrande spänger. Ge möjlighet att sitta i små avstickande rum brevid stråket, med trevlig omgivning.

Östra strandparken

Progampunkter

- Binda samman ytor och aktiviteter.
- Möjliggör aktiviteter för olika målgrupper, tider på dygnet och året.
- Främja besökande och besökstid med möjlighet att köpa förtäring.
- Parkering för olika ändamål som inte stör strandpromenaden.
- Informera besökare om parken, sjölivet och skärgården.
- Stärka kopplingen till båt- och sjöliv vid iläggingsrampen.
- Utveckla Hagabadet som målpunkt.
- Skapa ett tillägg vid Hagabadet som förstärker strandparkens vyer.
- Försköna området med ny parkbro över Lundbybäcken.
- Rama in gräsplan för ökad trevnad och hagmarkskaraktär.
- Sittplatser och bekväma vistelseytor.
- Vädskydd.

Förslag på tillämpning

Parkbro & Lundbybäcken

Där strandpromenadens stråk möter Lundbybäcken skapas möjlighet för ett för området unikt inslag som kan öka platsens attraktivitet. Bäckens kant bör gallras från sly, men även lämna träd som kan växa upp och stå dekorativt längs vattnets kanter och bli del av de omgivande träden kring gräsytan öster om bäcken. Bäckens sträckning kan även ges en mer organisk form för att efterlikna ett mer naturligt landskap.

Bron över Lundbybäcken bör vara ett förskönande element i denna del av parken, parkmässigt och dekorativt formgiven, gärna i samklang med det uttryck som planeras för reningsverket utsmyckning. Bron bör va bred nog att mötas på med cykel och för förvaltningens maskiner att köra över. Öster om bron bör skyltning peka mot hamnen, centrum, Hembygdsgården, IP och Hagabadet.

Figur 82. Inspiration till parkbro med karaktär av snickarglädje och skärgårdskänsla. Sundborn.

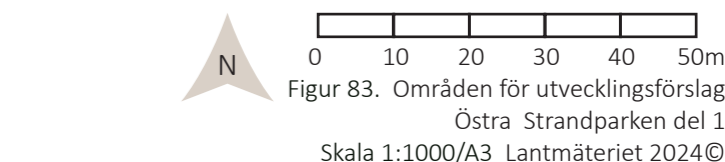
1* Lundbybäckens raka sträckning kan bidra till utvecklingen av ett naturligt område med en mer organisk form. Exemplet här är principiellt och inte ett utformningsförslag.

2* Vädskydd med informationsskyltar och sittplatser under tak. T-brygga med sittplatser.

Parkering

Områdets parkeringsbehov för badgäster, båttrailers och husbilar skall utvecklas inom detta område, norr från nuvarande placering och längs Hagavägen. Eftersom parkeringen med dagens placering tar över användandet och upplevelsen av strandparken inom detta område behöver parkeringsytan flyttas norrut, minst 30m från strandlinjen. Området närmast sjön ska stärkas i att upplevas och fungera som park.

Figur 84. Th. Utsmyckningarna av och kring reningsverket bör utformas i enlighet med ledorden i Askersunds vision. Detta är inte del av projektområdet i detta arbete.

Lätta träridåer kring ängsyta

Gräsyten kan med fördel omvandlas efter Grönstrukturplanens mål att ta in omkringliggande landskap i grönområdet. I enlighet med Stockholmsstilen ideal som förespråkar detsamma, kan ytan ges ett naturligt uttryck. Blommande äng- eller hagmarksvegetation planteras och skötas till förmån för biologisk mångfald samt människors fröjd och lärande. Ängsyten bör av estetiska och sociala skäl klippas i kanterna och med sinusklippning i gångar med mindre öppna ytor för picknick. Dessa åtgärder ger ytan ett omhändertaget uttryck, samtidigt som det lockar besökare att röra sig in bland växterna. Den södra delen närmast volleybollplanerna och strandpromenaden kan hållas klippt för att främja aktiviteterna som sker där.

Längs områdets kanter planteras en lätt vegetationsridå av inhemska arter med träd och buskar som återfinns vid ängs- och hagmark utanför staden. Träden verkar avskärmande och skuggande för parkerande fordon. Tillräcklig stor yta av vegetation och parkering ska fortfarande finnas öppen för cirkussällskap och andra tillfälliga event.

Figur 85. Inspiration till trädomgiven ängsyta i Haga.

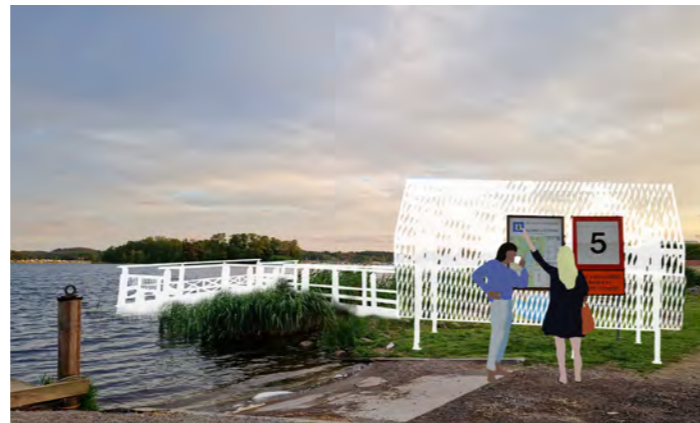

Beachvolley

Eftersom beachvolleyboll är en aktivitet förknippad med stränder är detta en yta som ligger tillräckligt nära badplatsen för att aktivitet vid dessa platser ska gynna varandra. Det bör finnas sittplatser och minst två planer för att främja interaktion mellan olika grupper.

Entré Norra Vättern

Denna plats är den båtburne besökarens entré till Alsen, Vättern och skärgården. Här effektiviseras iläggning och upptagning av båtar med en förlängd brygga som möjliggör för fler båtar att lägga till vid bryggan medan bilar och trailer hämtas eller parkeras. På land sker skyltning av nödvändig, lärande och inspirerande information, såsom gällande regler, arter som lever i dessa vatten, sjöliv och dess historia i Askersund. Skyltarna placeras vid ett välkomstcenter som även kan ha väderskydd och sittplatser med bord. Sittplatserna kan med fördel placeras på en bryggkonstruktion ut över strandlinjen och bli en trevlig plats för både tillfälliga besökare och vardagsbesök av boende i närheten. Bryggorna kan även användas för fiske, som kan bli en social aktivitet i området.

Sommarkiosk

På denna yta kan närboende och besökare till sjö- och strandaktiviteter i östra strandparkens område förses med ett ätbart utbud. Kiosken behöver inte vara en fast konstellation utan kan köras ut sommartid. På så vis kan även underlag för att ha en kiosk här testas utan större omkostnader. Det kan även vara en obemannad kiosk som låses upp digitalt. Verksamheten, kiosk, foodtruck eller liknande, kunde vidare ansvara för eventuell betalning för husbilsplatser om det skulle bli aktuellt. På denna yta kan även en kayakomat för uthyrning av kajaker placeras.

Figur 86, ovan. Med en pergola som bas kan möbler och skyltar forma rummet vid Entré Norra Vättern. Bild: Moiré, Nola.
Figur 87, t.v. Illustration av hur Entré Norra Vättern kan utformas, med plats för information och sittplatser på sjön.
Figur 88 nedan t.v. Möjlighet att vistas på vattnet kan ges med sittplatser på bryggan, exempelvis vid iläggingsrampen när brygga förlängs. T-brygga med inspiration från Norr Mälärstrand.

Figur 89, ovan t.h. Möjlighet att luta sig tillbaka en stund och lägga upp fötterna kan ges med offentliga solstolar eller solbänkar. Bild: Kajen, Nola.
Fogur 90, t.h. Illustration av möjlig grillplats med sittplatser inom området.

Klippans strandstråk

Inom hela strandparken är det främst i Haga som skärgårdens kala klippor gör sig kända, med tillhörande vegetation som ger platsen dess höga naturvärden. Med den höga branta klippan på ena sidan tillsammans med utsikten mot staden över sjön på den andra, ges strandpromenaden en naturupplevelse som inte liknar någon annan sträcka av parken.

Här finns möjlighet att skapa en plats för rekreation och avskilda sittmöjligheter för närboende som exempelvis vill sola eller ta en fika i kvällssolen vid sjön, ett stenkast från de mer aktiva platserna. Solbänkar, bord och ett par fasta parasoll kan vara en passande möblering. En grillplats i den norra delen kan vitalisera området ytterligare, utan att badgäster störs av röken.

Att parkstråkets belysning förlängs längs denna sträcka är väsentlig för att området ska upplevas attraktivt för promenad och vistelse under kvällstid och årets mörka månader. En kontinuitet av träd längs strandlinjen bör säkerställas.

Entré & strandnära häng

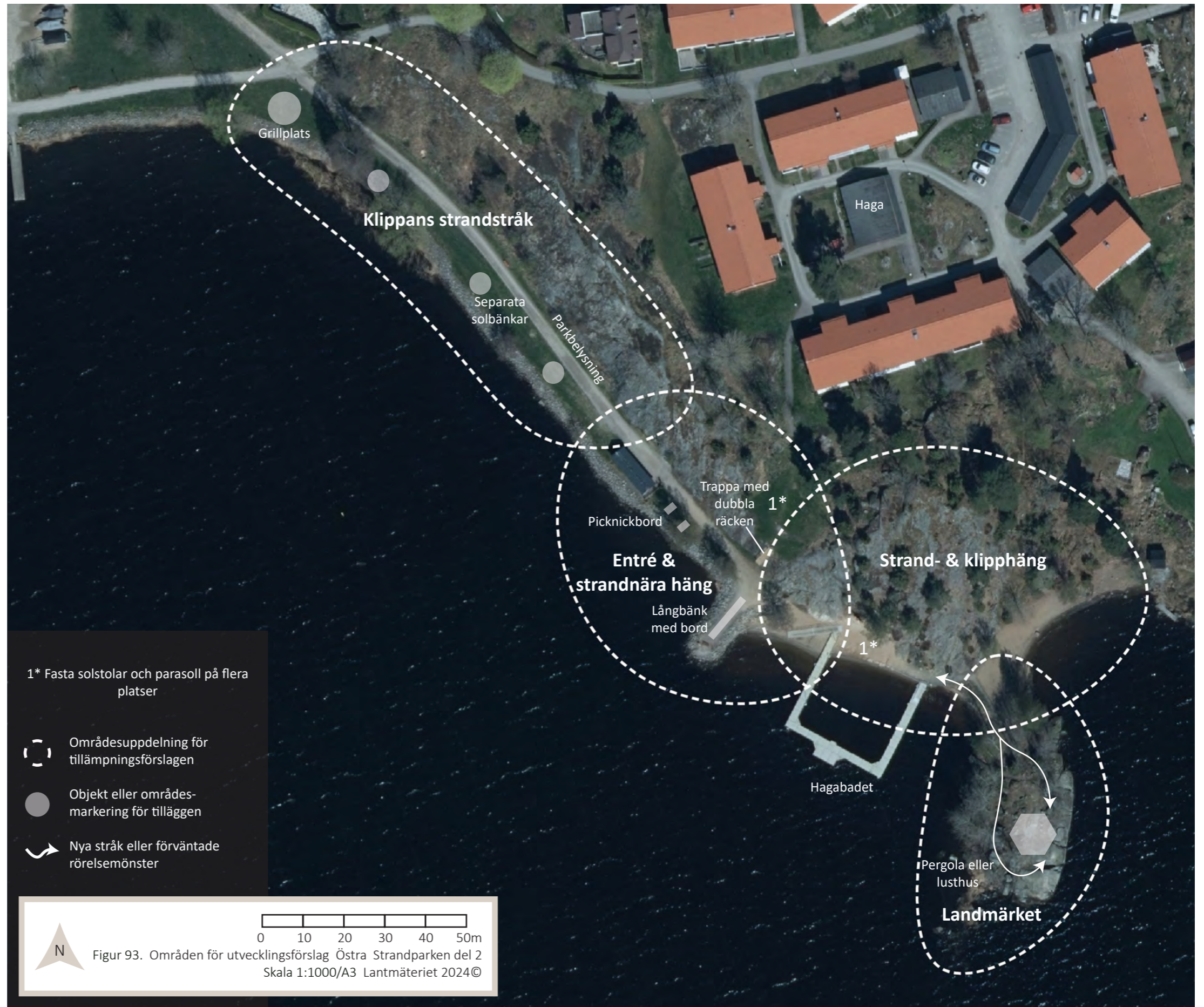
En entréskylt för Hagabadet och karta med information om platsen och dess omgivning, såsom biologiska värden, bör finnas i början av området. Här finns ökad möjlighet att parkera cykel och moped vid omklädningsrummet, samt bänkar, belysning, soptunna och möjlighet att ladda mobiltelefoner.

Det bör finnas en tillgänglighetsanpassad gång eller ramp över sanden fram till strandens badramp. Trappan från den övre gräsytan och bostadsområdet bör ges dubbelsidiga räcken för ökad tillgänglighet.

Mellan omklädningsrum och strand kan picknickbord med parasoll placeras, gärna i samma serie som områdets övriga möblering. På piren kan ett långbord med fasta parasoll placeras, samt längst ut en grupp med solstolar och parasoll.

Figur 91, ovan. Exempel på bänkbord med plats för fler, och fasta parasoll efter ett färgtema. Bild: Four Seasons, Nola.
Figur 92, nedan. Strandkänslan kan stärkas med trevlig möblering. Bild: Kajen, Nola.

Figur 94, ovan. Illustrerat förslag på hur långbänk, solstolar och fasta parasoll kan göra det enklare för större sällskap, eller flera mindre, att äta och umgås vid Hagabadet.

Figur 95, nedan t.v. och 96 nedan. Bjud in till strandhäng med solstolar i olika lägen. Bilder: HighLow möbelserie, Nola.

Strand- & klipphäng

Inom detta område främjas främst klassiskt strandhäng, bad och solning, men det ska också finnas platser med solsydd. Passande möblering kan vara ett par fasta solstolar, även uppe på klippan, samt ny bänk på stranden. Även inom detta område kan viss trevnadsbelysning främja besökandet under viss tid på dygnet, för att samtidigt inte öka nedskräpning av besökande nattetid.

Landmärket

Från stora delar av parken syns strandpromenadens slut över vattnet vid Haga, en punkt som nås av både morgon- och kvällssolen. Från denna ö har besökaren utsikt över hela Alsen, mot Djupviken, Stjernerunds slott, öar, stad och strandpark. Platsen kan förstärkas som målpunkt och anledning att besöka Hagabadet även utanför badsäsongen genom att här anlägga ett nytt landmärke. Detta kan vara en belyst pergola eller lusthus med tak, soldäck och sittplatser.

Figur 97. Kollage av inspiration till en paviljong, i karaktär av snickarglädje i modern tappning. Placerat på ön vid Hagabadet blir landmärket synligt från en stor del av strandparken. Placeringen nyttjar utblickar åt alla håll. Förslaget främjar rörelse genom att ge en ny målpunkt längre bort än människor promenerar idag. Belyst ökar attraktiviteten ytterligare, kvällar och under vinterhalvåret.

DISKUSSION

Inom avsnittet diskussion diskuteras och dras slutsatser av den genomförda metoden och slutresultatet, samt föreslås vidare studier.

Metod- & litteratordiskussion

Arbetet har inom analys genom syntes utgått från flera delmetoder parallellt vilket har lett fram till ett resulterande utvecklingsprogram för Askersunds strandpark som besvarar arbetets frågeställningar. Kunskapsinsamlingen har delats upp i en Kunskapsöversikt för generell fakta och ett kapitel som studerar projektområdet genom Askersunds Strandpark. I följande avsnitt diskuteras arbetets teoretiska grund i dessa kapitel genom litteraturstudierna, inventering, analyser och utveckling av platsen. För varje del av arbetets insamlade information har jag skrivit ned vad som tas med vidare i arbetet punktlister, som sedan sorterats och lett fram till både programmets övergripande mål och uppdrag, samt vidare i de inzoomade delarna. På detta sett har jag kunnat följa att medhavd information påverkar förslaget (se bilaga 3).

Litteraturöversikt & referensobjekt

Arbetet med litteraturöversikt har gett en grund för arbetet att bygga vidare på, med kunskap om de metoder och teorier som har använts under arbetets gång. Det har använts för att ta fram material till den ILKA-inspirerade analysen, vilken har undersökt landskapets karaktär, funktion och relation. Initialt började arbetsprocessen med att studera projektområdets historia, vilket tog upp en stor del av studiens tid i förhållande till hur stor plats den historiska aspekten har tagit i det slutgiltiga förslaget. Dock har det legat som grund för argument och inslag på förslaget och kan i ett vidare arbete involveras i området genom exempelvis informationsskyltar eller konst.

Inom studierna av sociala värden har litteraturöversikten behandlat de kulturella ekosystemtjänsterna, vilket är ett sätt att beröra många sociala aspekter samlat och strukturerat. Ett

beslut togs att presentera dessa delar kortfattat med en övergripande kunskap som lämnar fördjupningar åt vidare studier. Ett alternativt tillvägagångssätt hade kunnat vara att inkludera en djupare inventering av sociala värden i strandparken idag för att identifiera och redovisa områdets kulturella kvaliteter utförligare. Utöver de kulturella ekosystemtjänsterna så utgår studierna av sociala värden i parker från teorierna av placemaking från How to turn a place around (Madden 2018), vilket blir konkret eftersom det direkt används i arbetets metod. Ytterligare studier hade kunnat involveras i denna del av arbetet.

För att lägga en grund för den riktning som utvecklingsprogrammet skulle ta, utfördes en litteraturöversikt över de tankar och värden som format svenska parker under 1900-talet. Stor vikt lades på Stockholmsstilen som stilepok för parker, eftersom den innehåller mycket av det som efterfrågas i Askersunds vision. Till detta utfördes litteraturstudier och studiebesök av goda exempel genom referensobjekten, vilket gav en fördjupad förståelse och inspiration till programmet. Tankar kring en parks innehåll och utformning för människors användning, samtidigt som viktiga karaktärsdrag och lokala värden värnas, är vad som togs med från denna del av arbetet inne i resultatet och förslaget.

Platsbesök & inventering

I arbetet med strandparken har en stor vikt lagts på att göra ett platsanpassat förslag. Därför har kunskap om strandparkens olika delar, användning och upplevelser varit grundläggande. Tillsammans med en lång personlig erfarenhet av det undersökta projektområdet har riktade platsbesök tillsammans med inventeringar och analyser gett en djupare förståelse för platsen, vilket har inkluderats i programmet.

Möten & samtal

Tillsammans med lokala dokument har möten med kommunanställda och samtal med människor som bor och besöker det undersökta området format arbetets vision och utvecklingsförslag. Denna personliga kommunikation har motsvarat medborgardialogen i både ILKAn och PPS metod. Något som saknas för att arbetet skulle ge större tyngd hade varit en arrangerad medborgardialog, fullskalig workshop enligt *Place Game* eller liknande, med olika intressenter och kompetenser.

Val & användning av analysmetoder, PPS & ILKA

I val av analysmetoder utformades en anpassad variant av Trafikverkets *ILKA* (Brämerson-Gaddefors et al. 2020) och PPSs *The Placemaking Process* (Madden 2018). ILKAn valdes för att ge arbetet ett brett kunskapsunderlag för platsen, som lyster möjligheter och begränsningar, som framhäver lokala kvaliteter som kan främjas för att öka områdets attraktivitet. Landskapets känslighet och potential hade kunnat lyftas fram och diskuterats på ett annorlunda sätt, istället för som nu följa arbetet underliggande.

Där informationen som togs fram genom ILKAn sammanföll med PPS togs beslutet att skriva ihop dessa i en integrerad utvärdering av projektområdet. Detta för att undvika upprepningar och att analyserna benämner likvärdiga aspekter separat.

Att använda steg 1-3 av *The Placemaking Process* som en modell var inte självklart från början men blev, liksom ILKA-checklistan, ett sätt att veta att viktiga aspekter kring sociala värden tagits i beaktning. Metoden användes med intentionen att identifiera och belysa aspekter för att kunna tillskapa eller vidareutvecklas goda, attraktiva platser och målpunkter som främjar aktivitet och mänsklig närvaro inom projektområdet. I metoden går funktion före design, vilket passar arbetets skede. Metodvalet hade varit särskilt bra om projektets idéer, som främjar aspekterna i *place diagram*, hade kunnat testas fysiskt, utvärderas och omvandlas i steg 4 och 5.

Analyserna gav även oväntade argument som gjorde att vissa tidigare självklara val formades om. Exempelvis var det från början självklart att vidareutveckla bouleområdet där bouleplanen ligger idag. Genom att flytta denna till Stationsparken så hamnar det i ett sammanhang där målgruppen naturligt rör sig, där aktiviteten syns och kan locka fler att delta. Flera planer möjliggör även för flera att vara där samtidigt.

Avgränsningen av analysmetoderna blev under arbetets gång väsentlig för att de skulle kunna rymmas inom arbetets omfång och genomförde. De delar som har använts i arbetet bedömdes som viktiga utifrån syftet och för att kunna besvara frågeställningarna, då de kompletterar varandra och ger ett brett och djupt underlag för utvecklingsprogrammet. Ett utvecklingsprogram kan se ut på många olika sätt och steg 3 i den platsskapande processen blev en modell för vilka ingående delar som behövde ingå i programmets avslutande del.

Ett annat val av avgränsningar och analysmetoder hade kunnat härleda till ett annat resultat och inneburit andra val i process och utvecklingsförslag. Exempelvis ett förslag utvecklat kring andra ekosystemtjänster, material från medborgardialog och workshop, eller för att efterlikna historiska utformningar av platsen i större utsträckning. Arbetets avgränsningar, som att endast beakta kulturella ekosystemtjänster, resulterar inte i ett färdigt och resultat som ser till den helhet som ett förslag behöver ha i ett verkligt projekt. Vidare studier, exempelvis av övriga ekosystemtjänster, kommer sannolikt ge behov av en kompromiss eller samutveckling mellan olika intressen som skulle påverka arbetets utvecklingsförslag.

Gestaltning & skissande i landskapet

Utvecklingsprogrammet visar ingen gestaltning, men att bearbeta idéer under arbetets gång och genom skissande visualisera möjliga gestaltningar har varit del av att leda fram till programmets föreslagna karaktärsbeskrivningar. Tillämpningsförslagen i programmet är övergripande och endast till för att

visualisera ett exempel på hur visionen skulle kunna lyfta en plats. Genom att prova exempelvis mått på möjliga utformningar så har vissa inslag i programmet reviderats eller flyttats, för att det inte går att utföra på ett bra sätt på den platsen. Att inkludera skisser i fotografier från platsen har förstärkt upplevelsen av att det är ett plastbaserat förslag, trots att de flesta inspirationsbilderna är från andra platser.

Den övergripande metoden analys genom syntes har medfört att skissandet pågått under hela arbetsperioden, som ett sätt att analysera en plats och diskutera tillägg. Metoden har upplevts tillåtande och lätt att följa, då idéer formas och förändras i en iterativ process. Eftersom metoden inte har någon självklar början eller slut har det inte funnits någon mall för när gestaltningen är klar. Istället har beslut tagits under arbetets gång och formats av arbetets tidsramar mer än vilken detaljeringsgrad arbetet siktade emot i början.

Eftersom den iterativa processen är svår att redovisa kan det medföra att förslaget ses som otransparent i sin färdiga produkt. Processen av gestaltningsarbetet med skisser har inte redovisats i arbetet då det inte har varit arbetets avsikt att redovisa i den detaljeringsgraden.

Sammanfattande reflektion

Sammantaget har arbetets upplägg där olika delar tagits fram och bearbetats parallellt, enligt arbetsprocessen analys genom syntes varit ett sätt att uppnå arbetets syfte och genom utvecklingsförslagen svara på arbetets frågeställningar. Kunskapsinsamlingen har bidragit med en grund för programmets mål, uppdrag, programpunkter och förslag på tillämpning. Den ILKA-inspirerade inventeringen har gett ett brett underlag för projektet, varpå den platsskapande processen från PPS har byggt vidare och tillsammans med den målbild som framkommer från Askersunds lokala mål har givit ett platsspecifikt och Askersunds-baserat förslag.

Resultatdiskussion

I följande avsnitt diskuteras arbetets resultat, vilket utgörs av ett program för utveckling av Askersunds strandpark.

Attraktivitet & lokala kvaliteter

Utvecklingsprogrammet har gett en övergripande bild av lokala kvaliteter och attraktiva aspekter och förslag på hur dessa skulle kunna öka och stärkas. Ledorden från Askersunds Stadslivsmanifest (Jansson & Berglund 2011), *idyll, tradition, sjönära, besöksmål* och till viss del (genom ökad framkomlighet mellan stad och park) även det femte ledordet *trästad*, har kunnat integreras i utvecklingsprogrammet.

Vattnet är kanske den främsta kvaliteten i området som också är mest attraktivt att vistas vid och präglar den idylliska karaktären. Möjligheten att vistas vid vattnet, sjönära, har förstärkts genom programpunkter och förslag på tillämpningar där besökaren kan vistas närmre vattnet eller över vattenytan i samtliga delområden.

Förslaget ger en ökad attraktivitet genom inbjudande entréer, att försköna parken med planteringar, belysning och trevliga, varierade sittplatser och erbjuda en variation av miljöer och aktiviteter att dröja kvar vid. Vid östra strandparken var en betydande förändring att föreslå att flytta upp parkeringsytan längre från strandlinjen för att minska upplevelsen av att strandparken domineras av bilar och upplevs som parkens baksidaskapar med tiden attraktiva idylliska karaktärer. Den ökade tillgången på målpunkter har potential att öka attraktiviteten för hela strandparkens sträckning.

Aktivitet & sociala värden

Genom hela processen har arbetet varit riktat mot att skapa en utveckling av strandparken som i större utsträckning lockar dit besökare, så att de därigenom tar del av aktiviteter och sociala värden. Det har varit en viss komplexitet i att arbeta med sociala värden i ett programskede, men trots det har programpunkter och tillämpningsförslag stort fokus på detta.

Arbetet har koncentrerats kring fokuspunkter samt att utveckla och förstärka befintliga besöksmål inom hela projektområdet. Störst förändring sker i östra strandparken, där inslag främjar vardagsanvändning för både närboende och tillresande. Landmärket på ön kan öka det område som strandparksbesökare vistas inom under större delen av året, eftersom det blir en målpunkt vid stråkets ändpunkt. Programmet riktar sig till olika typer av besökare och målgrupper, med olika förutsättningar och önskemål, samt något för både enskilda besökare och grupper.

Vidare har avsikten varit att tillskapa platser där de kulturella ekosystemtjänsterna kan ta plats, där människor kan vistas och mötas för olika syften. Inom utvecklingsförslaget finns aktiviteter som människor kan göra tillsammans med vänner och familj, men också platser för vila och rekreation, såsom variation i sittplatser med god kvalitet och kvantitet. På så vis främjas social interaktion, fysisk och mental hälsa. Kunskap och inspiration går ihop med tradition, kulturarv och identitet, vilket exempelvis lyfts genom informationsskyltar och hållplats för Miniputtetåget vid stationen. Vidare kan dessa aspekter lyftas i konst.

Även trädplanteringar längs strandstråket och kring gräsytor kommer i förlängningen inte bara ha en stor inverkan på strandparkens attraktivitet utan även aktivitet och flera sociala värden. Detta

genom upplevelsen att vandra under träden, möjligheten att vistas i trädens skugga, upplevelsen av årstidsförändringar etc.

Arbetet har tagit nyckelkaraktärer från Place Diagram i beaktning i både analys och utvecklingsförslag, vilket hade kunnat redovisas och konkretiserats på ett tydligare sätt i programmet.

Gestalta & förvalta föränderlighet

Attraktiviteten för området har också ökat genom tillägg som förstärker Askersunds identitet som småstaden vid sjön med den idylliska och välkomnande atmosfären. Viljan i att staden ska vara historiskt kopplad, en klassisk trädstad där mycket är som det alltid har varit, har gett en svårighet i val av stilepok. Ett exempel är möjligheten att framhäva stoltheten av att vara en 1600-talsstad i val av exempelvis möblering, vilket stilmässigt krockar med den nyare bebyggelsens modernare karaktärer i andra stadsdelar längs parken. I arbetet har därför karaktär och exempelvis möbler valts som föreslår en mer klassisk eller tidlös stil i västra delen av strandparken, som öppnar upp för modernare design mer västerut.

Askersunds strandpark har utvecklats under ungefär 1,5 sekel. Det har därför varit intressant att undersöka både svensk parkhistoria och utvecklingen av Askersunds strandpark i perspektiv till varandra, vilket givit argument för både funktionellt och estetiskt innehåll i programmets förslag.

Valet att ytterligare undersöka parkepoken Stockholmsstilen med dess referensobjekt känns också som rätt val för arbetet. Den matchar med de önskemål som finns i Askersunds intressen för grönområdet och har också visat sig vara parker som är lika uppskattade idag som när de anlades, vilket ger belägg för att arbetets utvecklingsprogram kan ge en park som kommer vara uppskattad under lång tid framöver.

Sammanfattande reflektion

Sammanfattningsvis är resultatet ett av flera möjliga sätt att svara på arbetets frågeställningar. Förslaget ämnar att utveckla områdets potential med hänsyn till dess befintliga värden och lokala kvaliteter. Utvecklingsprogrammet är baserat på en sammanvägning av landskapets olika lager, hur de används och hur strandparken kan bli en attraktiv plats i Askersund där aktiviteter och sociala världen får ta större fokus.

Genom att fokusera på närhet inom olika delområden och samtidigt verka för en helhet, med en balans mellan rekreativitet och aktivitetsytor, kan utvecklingen av strandparken verka för hela stadens intressen. Förhoppningen är att programmet kan betraktas som ett inspirerande och positivt tillägg i planerna för både stadens och strandparkens utveckling, med attraktiva inslag som lockar både turister och nya medborgare till staden.

En förhoppning är att detta arbete har lett till ett program som uppfattas som utformat med respekt för landskapet och Askersund, dess själ och människor som bor, verkar i och besöker det.

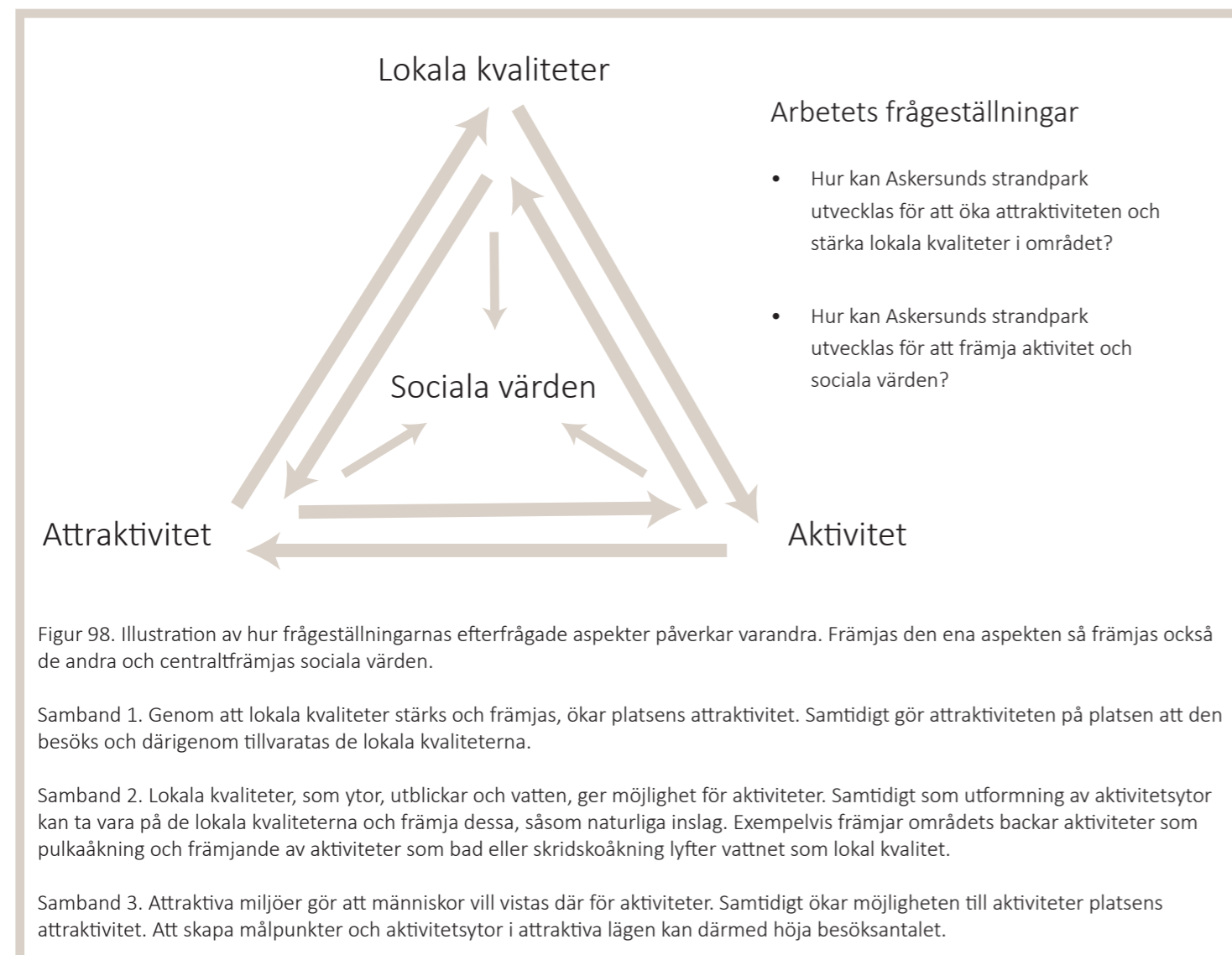
Förslag fortsatta studier

o Borgmästarholmen har en väsentlig plats i stadens offentliga miljöer, även historiskt. Om man i kommunen bestämmer att strandparken ska utvecklas kommer inte ett förslag att vara komplett förrän Borgmästarholmen har beaktats och inkluderats.

o Framtagande av gestaltningsprogram för strandparken som beaktar och respekterar de mål och riktlinjer som främjar stadens önskade karaktär. Även program för planteringar, vilka träd och växter som ska planteras och hur parken i sin gestaltning kan främja identiteten som trädgårdsstad.

o Testa idéer fysiskt och öka chansen för ett lyckat resultat genom *The placemaking process* steg 4 och steg 5. Även att i gestaltning och utformning ta fasta på aspekterna inom nyckelkaraktärerna i *Place Diagram*.

o För fortsatt planering behöver övriga kategorier av ekosystemtjänster lyftas för att strandparken ska utvecklas på ett hållbart sätt. Utvecklingen behöver även ställas mot gällande lagar och direktiv, samt lyfta fler kunskapsområden och möta intressenter i medborgardialog.

REFERENSER

Textkällor

Abraham, A., Sommerhalder, K. & Abel, T. (2009). *Landscape and well-being: A scoping study on the health-promoting impact of outdoor environments*. https://www.researchgate.net/publication/26825808_Landscape_and_well-being_A_scoping_study_on_the_health-promoting_impact_of_outdoor_environments [2024-10-06]

Access & Linkages: How to Connect People to Places (u.å.). <https://www.pps.org/article/access-linkages-how-to-connect-people-to-places> [2024-04-16]

Andersson, T. (1988). *Parken som dröm*. Utblick Landskap (7), 23–26

Bernström, U. (1987). *Två rum och park: Stockholm trettio- till femtiotal*. 1987 (1), S2–S5

Blennow, A.-M. (2002). *Europas Trädgårdar: från antiken till nutiden*. [Ny utgåva]. Signum.

Borgmästareholmen – ovedanielsson.se (2016). <https://www.ovedanielsson.se/2016/04/04/borgmastareholmen/> [2024-05-04]

Boverket (2023). *Typer av ekosystemtjänster*. Boverket. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/planeringsfragor/ekosystemtjanster/olika-typer-av-ekosystemtjanster/> [2024-03-07]

Brämerson-Gaddefors, H., Hennius, M., Levan, M. & Nyström, K. (2020). *Landskapsanalys för planläggning av vägar och järnvägar: ILKA (Integrerad landskapskaraktärsanalys) - En handledning*. Trafikverket. <https://trafikverket.diva-portal.org/smash/get/diva2:1431120/FULLTEXT02.pdf> [2024-02-20]

Carpenter, C. & J Harper, N. *Health and Wellbeing Benefits of Activities in the Outdoors* (2016). https://www.researchgate.net/publication/299388973_Health_and_Wellbeing_Benefits_of_Activities_in_the_Outdoors [2024-10-05]

C/O City (2022). *Ekosystemtjänster i stadsplanering - en vägledning* 2.0. C/O City, Boverket och Naturvårdsverket. https://www.cocity.se/wp-content/uploads/2023/03/ekosystemtjanster-i-stadsplanering_low.pdf [2024-03-25]

Comfort and Image: How to Create a Welcoming Place (u.å.). <https://www.pps.org/article/comfort-and-image-how-to-create-a-welcoming-place> [2024-04-16]

Danielsson, O. (2024). *Månskenspromenad i Askersunds Strandpark var planeringsnämndens dröm. Nu är det stavgång som gäller*. <https://www.ovedanielsson.se/> [2024-08-13]

Ekosystemtjänster i den byggda miljön – vägledning & metod (2020). Boverket. <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/teman/ekosystemtjanster/> [2024-03-25]

Folkhälsomyndigheten (2020). *Statistik om övervikt och fetma hos barn 6–10 år*. [https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/mat-fysisk-aktivitet-overvikt-och-fetma/overvikt-och-fetma-hos-barn-6-10-ar/](https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/mat-fysisk-aktivitet-overvikt-och-fetma/overvikt-och-fetma/statistik-om-overvikt-och-fetma-hos-barn-6-10-ar/) [2024-03-08]

Friluftsliv (2024). Folkhälsomyndigheten. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/friluftsliv/> [2024-10-05]

Askersunds kommun (2016). *Grönstrukturplan*. <file:///C:/Users/Louise%20Vissberger/OneDrive/Dokument/Examensarbete/Litteratur/Gr%C3%B6nstrukturplan%20Askersund.pdf> [2024-03-22]

Haugard, J. (1940). *Askersundiana*. A.-B. Littorin Rydén Boktryckeri.

ICA Torghallen (2024). *Uppföljning kunder*. [Internt material]

Ivdal, I. (1987). *Parken flyttar från stan: Göteborg 60 - 70-tal*. Utblick Landskap (1), S6–S8

Jansson, T. & Berglund, K. (2011). *Stadslivsmanifest Askersund*. Sydärkes Byggförvaltning, Askersunds

kommun. <https://www.sydnarkebygg.se/download/18.551aeeaf159b49ab86c32808/1484909123795/Stadslivsmanifest%20Askersunds%20kommun.pdf> [2024-03-22]

Kulturarv (u.å.). <https://www.raa.se/kulturarv/> [2024-05-05]

Kulturella ekosystemtjänster (2023). Boverket. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/planeringsfragor/ekosystemtjanster/olika-typer-av-ekosystemtjanster/kulturella-ekosystemtjanster/> [2024-10-05]

Askersunds kommun (2024). *Kommunfakta*. <https://www.askersund.se/kommun--politik/kommunfakta> [2024-09-04]

Krupinska, J. (2014). *What an architecture student should know*. New York: Routledge

Lawson, B. (2006). *How designers think: the design process demystified*. 4. ed. Oxford: Architectural Press

Lindqvist, J. (1987a). *Parkpromenad*. Utblick Landskap (1), 7

Lindqvist, J. (1987b). *Sverige 30-80-tal: Tidernas parker*. Utblick Landskap (1), S1

Madden, K. (2018). *How to turn a place around: A Placemaking Handbook*. Revised edition. Project for Public Spaces, PPS, Inc.

Placemaking - gemensamt platsskapande (2022). Boverket. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/brottsforebyggande-och-trygghetskapande-atgarder/metoder/kunskapsinhamtning/placemaking/> [2024-05-04]

Räkna med kulturarvet: Kulturarvets bidrag till en hållbar samhällsutveckling (2017). Riksantikvarieämbetet.

Sociability: Public Spaces as an Antidote to Isolation (u.å.). <https://www.pps.org/article/sociability-public-spaces-as-an-antidote-to-isolation> [2024-04-16]

Strandparken i Askersund som gjord för månskenspromenader-och nu nya hus. – ovedanielsson.se (2015). <https://www.ovedanielsson.se/2015/07/23/strandparken-i-askersund-som-gjord-for-manskenspromenader-och-nu-nya-hus-2/> [2024-05-04]

Tillgång till vardagsnära natur är bra för folkhälsan (2022). Naturvårdsverket. https://www.naturvardsverket.se/495ffe/contentassets/27d6a2ce95514db8b1b0d9e72efdf34/textdokumnet_vardagsnara-natur.pdf [2024-10-05]

Urbio (2020). *Myllrande stadslandskap II*. Första upplagan. Urbio.

Uses & Activities: How to Create Multi-Purpose Places (u.å.). <https://www.pps.org/article/uses-activities> [2024-04-16]

Vad är ekosystemtjänster? (u.å.). <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/mark-och-vattenanvandning/ekosystemtjanster/vad-ar-ekosystemtjanster/> [2024-05-04]

What is Placemaking? | Category — Project for Public Spaces (u.å.). <https://www.pps.org/category/placemaking> [2024-05-04]

What Makes a Successful Place? (u.å.). <https://www.pps.org/article/grplacefeat> [2024-04-02]
William H. Whyte (u.å.). <https://www.pps.org/article/wwhyte> [2024-03-28]

Wikipedia (2024). *Askersund*. https://sv.wikipedia.org/w/index.php?title=Askersund&oldid=55526596#cite_note-0bb53e4ced63f65a9ed67b96e18c81c3c5efea7a-3 [2024-09-04]

Figurförteckning

Om inget annat anges: © Louise Vissberger, gällande fotografier, illustrationer och bearbetade kartor.

Figur 6, 7, 8, 9, 11, 14, 20, 21, 41, 42, 48, 55, 56, 60, 65, 76, 83, 93 egna illustrationer med kartunderlag. Lantmäteriet (2024). *SWEREF 99 TM, RH 2000. Flygfoto* [Kartografiskt material] <https://minkarta.lantmateriet.se/> [2024-05-06]

Figur 39. Egen illustration, baserad på internt CAD-material, stadsbyggnadskontoret Askersund. På underlag av Lantmäteriet (se hänvisning ovan).

Figur 49, 50, 51, 52, 53, 54
Larsson, L. "Linus" (2024). Fotosamling

Figur 17
Project for Public Space (u.å.). *The place Diagram*. [Diagram]. Tillgänglig: <https://www.pps.org/article/grplacefeat> [2024-04-02]

Figur 35. Lindfors, M. (u.å.) *Människor på brygga Norr Mälarstrand Stockholm*. [Fotografi]. Tillgänglig: <https://webbkusten.photodeck.com/media/0f49cfcc-b5f2-11e3-b2ca-329e81129ea7-manniskor-pa-brygga-norr-malarstrand-stockholm> [2024-03-05]

Figur 86
Nola (u.å.). *Moiré – paviljong och väderskydd*. [Produktbild]. Tillgänglig: <https://nola.se/produkter/moire-paviljong-och-vaderskydd/> [2024-09-01]

Figur 91
Nola (u.å.). *Four Seasons Väderskydd*. [Produktbild]. Tillgänglig: <https://nola.se/produkter/four-seasons/> [2024-05-20]

Figur 78
Nola (u.å.). *High Sunchair Solstol*. [Produktbild]. Tillgänglig: <https://nola.se/produkter/high-sunchair/> [2024-08-31]

Figur 92
Nola (u.å.). *Kajen*. [Produktbild]. Tillgänglig: <https://nola.se/produkter/kajen-solsoffa/> [2024-08-31]

Figur 95, 96
Nola (u.å.). *HighLow Möbelserie*. [Produktbild]. Tillgänglig: <https://nola.se/produkter/lowhigh/> [2024-08-31]

Personlig kommunikation

Caroline Dieker, landskapsarkitekt, kommunstyrelsens ordförande, möte 2024-03-26

Joakim Blücker, ordförande kultur- och tekniknämnden, universitetsadjunkt på SLU, möte 2024-03-26

Larsson, L. "Linus", lokalhistoriker, Föreningen Gamla Askersund, möte 2024-05-14.

Bilaga 1 Place Game

SITE #: _____ Date: _____

Rate the Place:

COMFORT & IMAGE	POOR	GOOD
Overall attractiveness	1 2 3 4	
Feeling of safety	1 2 3 4	
Cleanliness/Quality of Maintenance	1 2 3 4	
Comfort of places to sit	1 2 3 4	
Comments/Notes:		

ACCESS & LINKAGES	POOR	GOOD
Visibility from a distance	1 2 3 4	
Ease in walking to the place	1 2 3 4	
Transit access	1 2 3 4	
Clarity of information/signage	1 2 3 4	
Comments/Notes:		

USES & ACTIVITIES	POOR	GOOD
Mix of stores/services	1 2 3 4	
Frequency of community events/activities	1 2 3 4	
Overall busy-ness of area	1 2 3 4	
Economic vitality	1 2 3 4	
Comments/Notes:		

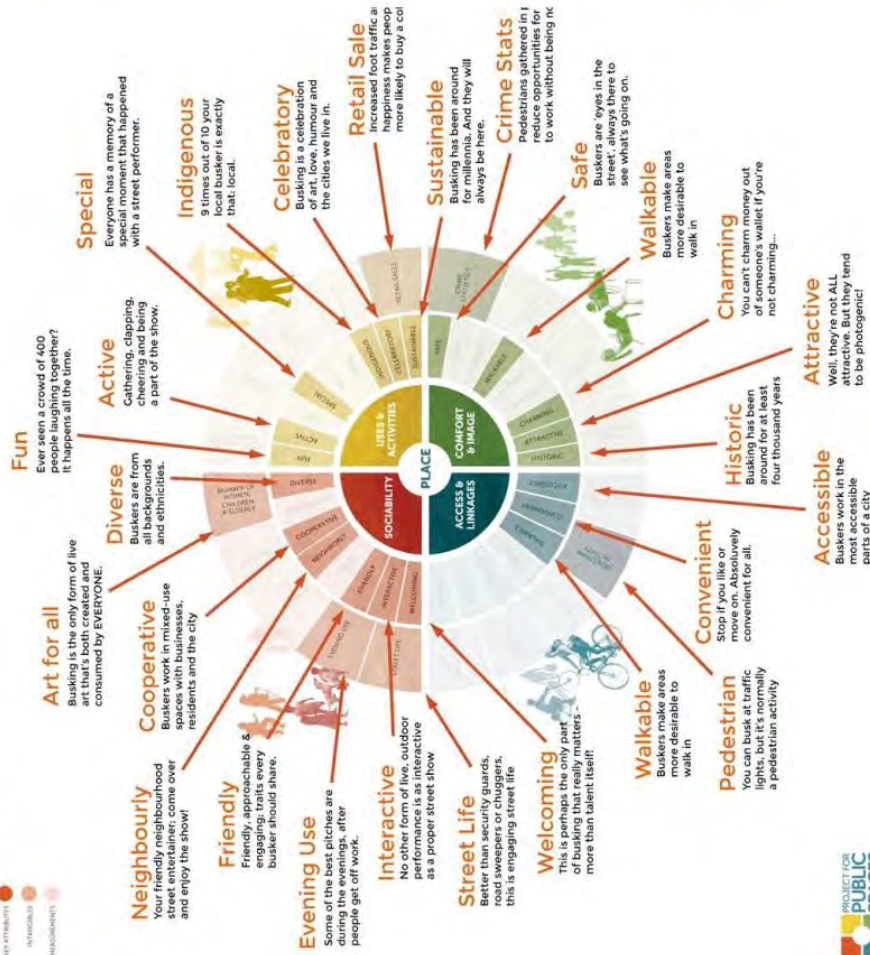
SOCIABILITY	POOR	GOOD
Number of people in groups	1 2 3 4	
Evidence of volunteerism	1 2 3 4	
Sense of pride and ownership	1 2 3 4	
Presence of children and seniors	1 2 3 4	
Comments/Notes:		

Identify Opportunities

1. What do you like best about this place?
2. List things that you would do to improve this place that could be done right away and that wouldn't cost a lot:
3. What changes would you make in the long term that would have the biggest impact?
4. Ask someone who is in the "place" what they like about it and what they would do to improve it. Their answer:
5. What local partnerships or local talent can you identify that could help implement some of your proposed improvements? Please be as specific as possible.

WHAT MAKES A GREAT PLACE?

- ATTRACTIVENESS
- SOCIALITY
- RESILIENT

What Makes a Great Place?

Project for Public Spaces

Bilaga 2 - Frågor och svar PPS Steg 2 i sin helhet

Access & linkages

- **Hur tar man sig till platsen? Är det enkelt och bekvämt att ta sig dit? Hur är platsen kopplad till sin omgivning fysiskt? Finns barriärer? Vilka parkeringsmöjligheter finns för besökare?**

Promenadstråket kopplar på flera ställen till gator och gång-/cykelbanor. Västra strandparken tar man sig till från hamnen, samt från Sjöängen. Vid dessa entréer finns parkeringar. Söderut från centrum finns barriärer där Stora och Lilla Bergsgatan avslutar i vändplatser med staket mot slänterna. I pulkabacken mellan Stora Bergsgatan och strandparken syns en upptrampad stig. Från centrum via Väderkvarnsgatan är privata tomter barriär för sträckningens koppling till strandparken.

Kring sjöängen finns många vägar in i projektområdet och eftersom platsen är öppen kan man också gena över gräsytor. Här finns möjligheter till parkering kring stationshuset och kulturhuset samt ett par platser vid klätterträdet. Väg och parkering utgör en viss barriär mellan stationshuset och f.d. stationsparken. Bakom stationshuset ligger busstationen, vilket är en ändstation för landsvägsbussar. Det finns inga stadsbussar inom Askersund, utan människor går, cyklar eller tar bilen inom staden.

Kring Haga är Hagavägen den enda biltrafikerade gata som går till denna stadsdel och är en återvändsgata längre österut. Längs Hagavägen kommer all trafik till iläggingsramp och Hagabadet. Vid iläggingsrampen finns en yta för parkering för dessa ändamål. Från denna plats och österut tar man sig endast med cykel och gång inom projektområdet. Strax före stranden finns en trappa där man kan ta sig upp till fots till bostadsområdet Haga ovanför.

- **Är det enkelt att ta sig från en plats till en annan inom området? Kan man cykla genom området? Hur fungerar den fysiska kopplingen till vattnet?**

Genom hela området går ett anlagt stråk, vilket genom vissa delar är uppdelat på två parallella gångar. Området är cykelbart, men används främst av fotgängare.

Parkområdet är fysiskt kopplat till vattnet på ett fåtal ställen på grund av erosionsskyddet och att flera bryggor är privata.

- **Fungerar platsen för människor i olika åldrar och med olika förmågor? Är platserna tillgänglighetsanpassade?**

Platsen fungerar till viss del för människor i olika åldrar och med olika förmågor. Eftersom parkstråket är långt så kan det vara långt för vissa människor att ta sig till element och delar av platsen som finns i andra änden av parkstråket, exempelvis för de som har svårt att gå. Markmaterialet på huvudgångstråket är framkomligt, av packat grus/stenmjöl.

Plogas vintertid. Det är inte framkomlighetsanpassat till alla bänkar och bord, samt över sandstranden ut mot ön vid Haga. Dock har badplatsen en handikappanpassad ramp i början av stranden. Det finns några bänkar, ett fåtal picknickbord, en boulebana, en grillplats och en lekplats mellan varmbadhuset och klätterträdet för olika aktiviteter. Från klätterträdet och österut finns endast parkbänkar utplacerade längs stråket med jämna mellanrum fram till Hagabadet. Aktiviteter och planer riktade mot ungdomar förekommer främst kring Sjöängen.

- **Används platsen av människor som bor och verkar i närheten?**
Platsen används främst av människor som bor i närheten, som promenerar längs stråket dagligen, varav många är hundägare. Av de jag har pratat med som jobbar på kommunen så besöker det sällan projektområdet och de som jobbar kring centrum förmedlar att det exempelvis inte är vanligt att promenera genom strandparken på lunchrasten. I samtal med elever i nian inne på högstadieskolan i Kulturhuset så är de väldigt sällan i parken utanför (se *Samtal & möten*). Turister som besöker Askersund parkerar ofta kring hamnen och torget och brukar vanligen promenera i västra delen av strandparken och kring Sjöängen.
- **Bidrar verksamheterna i området till en trevlig promenadmiljö?**
Nej. Verksamheten inom projektområdet är väldigt begränsad. Det enda område som angränsar till någon form av verksamhet är vid Sjöängen, men stationshusets och kulturhusets har inte någon större verksamhet utanför husen, så de inte bidrar till trevnaden längs promenadstråket mer än att utgöra en trevlig bård. Dock bidrar hamnens verksamheter till upplevelsen av att promenera längs strandpromenaden med hamnen som slutmål.
- **Hur är platsen kopplad till sin omgivning visuellt, både på nära och långt håll? Kan man se platsens interiör från håll?**
Den visuella kopplingen mellan projektområdet och dess omgivning är relativt begränsad på land i västra delen av strandparken och kring Hagabadet, på grund av topografi och att stråket böjer sig ut i vattnet. Inom Sjöängen och fram till Hagabadet är sikten god. Det mesta av platsens interiör kan ses från håll. På nära håll är den visuella kopplingen god på grund av avsaknaden av buskskikt. De delar som är minst visuellt kopplade är Hagabadet under kvällstid och vintertid eftersom den östra sträckan saknar belysning, samt ett skuggigt hörn vid pulkabacken. Hela området är visuellt kopplat till och från vattnet.
- **Hur kopplar lokaltrafik till parkens entréer och hur kopplas det ihop med andra destinationer såsom bibliotek och skolor?**
Vid Sjöängen finns som beskrivet stadens busstationen. Vid busstationen uppehåller sig människor i väntan på bussar och på grund av de större parkeringarna i det här området så är det här en huvudentré för besökare till staden som ska till kulturhuset för konserter och andra event. Vid parkentrén vid Sjöängen kommer också de som går till parken från centrum men inte går genom hamnen. Att strandparken kopplar till kulturhus, bibliotek och högstadieskola ger många möjligheter till att utveckla parkområdet i den omgivningen, både för att det är synligt för besökare som kommer dit och för att kulturhusets aktiviteter också skulle kunna ta plats i parken och vid vattnet utanför. Kulturhuset är också en plats där flera av stadens ideella organisationer träffas.

Uses & Activities

- **Vilka ytor används och vilka används inte? Vad är möjligt att göra på platsen? Vilka typer av aktiviteter är det som sker?**
Den här frågan besvaras likväl som de andra på återkommande platsbesök och erfarenheter av vad människor gör och var. Projekt områdets främsta användning är

promenader längs stranden stråket. Utöver detta är Hagabadet populärt på sommaren när bryggorna ligger i och iläggningsrampen i östra strandparken används med hög frekvens under sommarhalvåret. Vid Hagabadet kommer människor främst tillsammans med andra och i grupp. Näst intill dagligen är det ett förskoleklasser på besök vid klätterträdet, därefter lekplatsen Oden. Under sommaren vistas familjer nästan varje kväll vid grillplatsen. I närheten av grillplatsen brukas gräsytorna samtidigt av barn till dessa familjer. För övrigt här området gräsytor låg användningsfrekvens. Vid lekplatsen Oden förekommer att familjer har med sig matsäck och tillbringa den längre stund ett picknickborden intill. När det finns snö är pulkabacken en populär målpunkt.

På vintern sker också aktiviteter kopplade till sjön, såsom promenader, skridskoåkning och isfiske. Då och då används boulebanan, främst av den äldre delen av befolkningen. Ibland sitter människor på parkbänkarna läggs stråket. På bryggorna vistas båtägare och människor som fiskar. För de som har del i de privata bryggorna finns också möjlighet att bada eller fiska från dessa bryggor. Det är möjligt att ta picknick på gräsytorna längs hela strandstråket, men detta är mycket ovanligt. I övrigt är platsen mestadels folktom och under många tider på dygnet och året är även de ytor som här beskrivits som använda, folktomma.

- **Hur många människor använder platsen? Är det enskilda besökare eller besöks platsen av människor i grupp? Vilken typ av grupper – par, vänner, familjer, små eller stora grupper?**

Den främsta användaren är människor som går enskilt eller i par längs promenadstråket, med eller utan hund. Vid ett platsbesök i mars, på en förmiddag mitt i veckan, räknades ett tiotal hundägare passera utanför kulturhuset under en halvtimme, strax innan lunchtid. Vid Hagabadet sommartid kommer ofta människor i grupper av både vänner och familjer, både stora och små grupper. Vid grillplatsen vistas både små och stora grupper, vanligtvis en eller flera familjer åt gången. Även boulebanan besöker människor i grupp.

- **Används platsen under olika tider på dygnet, veckan och året?**

Projektområdet används främst dagtid, men även kvällar under sommarhalvåret. Under vinterhalvåret kan man gå längs parkstråket under olika tider på dygnet utan att se någon annan människa.

- **Används den av människor i olika åldrar? Används samma yta av olika kategorier av människor under olika tider på dygnet?**

Det finns ett spann på ålder bland användarna, men samma ytor används generellt inte under olika tider på dygnet av olika åldersgrupper. Undantaget är vid lekplatsen Oden, där tonåringar kan hänga kvällstid, eller vid basketplanen med omnejd vid grillplatsen, som används av högstadieungdomar dagtid, men på kvällen också av yngre barn och vuxna som exempelvis vistas vid grillplatsen.

- **Finns mötesplatser och aktiviteter som är kopplade till varandra?**

De mötesplatser och aktiviteter som är kopplade till varandra är som nämnt grillplatsen och det som kan räknas som aktivitetsområde vid sjöängen. Östra delarna av strandparken kring Haga har viss koppling till varandra i sjö- och strandaktiviteter.

Pulkabacken och lekplatsen har viss koppling, men ligger ändå åtskilt från varandra.

- **Finns sittplatser?**

Med jämna mellanrum längs strandpromenaden finns parkbänkar utplacerade. Kring lekplatsen, grillplatsen samt utanför bostadshusen vid stationshuset finns ett par bänkar med bord. De bänkar som oftast används är de med bord, vilka blir samlingsplatsen exempelvis för de barnfamiljer som vistas i parkområdet. Det är vid platserna där det finns bord som människor äter medhavd mat.

- **Finns institutioner eller annan markanvändning inom eller i anslutning till platsen som skulle kunna locka dit människor?**

Det som i anknytning till projektområdet främst skulle kunna bidra med att locka dit människor är eventuella arrendatorer på Borgmästarholmen, kiosken i stationshuset och kulturhusets olika aktiviteter samt hamnområdet och Miniputtetåget som går genom strandpromenaden (utan hållplatser inom parkområdet) dagligen under sommaren.

Comfort & Image

- **Gör platsen ett gott första intryck? Känns den välkomnande och attraktiv?**

Vid västra delen av projektområdet upplevs entrén från hamnen relativt välkomnande och attraktiv, men det är ingen större koppling från hamnområdet mot strandparken visuellt. Västra strandparken från varmbadhuset till sjöängen och klätterträdet ges ett gott första intryck, är relativt välkomnande men mycket attraktiv. Första intrycket när man kommer till östra strandparksområdet kring Haga är varken särskilt välkomnande eller attraktivt, eftersom det saknas element för detta och mer upplevs som en baksida med dess funktionella aspekter som parkering och tomma öppna gräsytor under större delen av året och vintertid som upplag för badplatsens bryggor samt snöupplag. Från entrén vid kulturhuset och busstationen ger strandparken ett okej första intryck då sjön är ett blickfång, men man lockas inte vidare mot vattnet eller till att vistas i parken.

- **Är platsen välskött? Är ytor rena och skräpfria? Finns spår av graffiti eller vandalism? Ger omkringliggande byggnader ett välskött intryck?**

Platsen kan anses skött, ytor är rena och skräpfria. Det finns inga spår av graffiti och sällan spår av vandalism, förutom att exempelvis bänkar som sitter löst i strandparken återkommande kastas i sjön. Vandalism på båtar har förekommit. Omkringliggande byggnader ger ett välskött intryck, förutom varmbadhuset, vilket även är synligt tomt och oanvänt.

- **Upplevs området säkert?**

Eftersom parkbelysningens sken inte lyser upp så mycket kring gångstråket så finns en viss upplevelse av otrygghet om man går själv i strandparken när mörkret fallit på. Sträckan ut till Hagabadet upplevs otrygg när det är mörkt och är särskilt skymd eftersom det saknar belysning helt och även är en återvändsgränd, vilket gör att färre människor rör sig i den delen av området jämfört med resten av strandpromenaden. Vid pulkabacken skapar vegetationen ett mörkt hörn som av besökare kan upplevas otryggt att gå förbi när det är mörkt. Området upplevs i övrigt generellt säkert, till stor del för den låga användningen, vilket gör området lugnt och att man inte stöter på hotfulla

människor. Vid ett flertal gånger under platsbesök under våren när jag pratat med andra besökare uttrycks en oro kring att främja användning av strandpromenaden, för att det är rädda att det ska börja vistas grupper av människor där som gör att dom inte längre vågar gå i parkområdet själva.

- **Är platsen gävanlig? Tar bilar över platsen från gående besökare eller hindrar dem från att ta sig till platsen?**
Området är gävanligt. Bilar tar över användningen är i området kring iläggningsrampen och parkering skymmer till viss del entrén vid varmbadhuset.
- **Finns tillräckligt med sittplatser och är de bekvämt placerade? Har besökare valmöggheten att sitta i sol eller skugga? Finns väderskydd för besökarna?**
Möjligheten till bra sittplatser är begränsade. Det finns återkommande parkbänkar längs hela parkstråket fram till iläggningsrampen. Därifrån finns inga mer bänkar österut förrän på stranden, där det finns en bänk. Samtliga parkbänkar är placerade längs gångstråket, vridna mot sjön och med gångstråket framför sig. Bänkarna är ofta placerade i närheten av träd som ger skugga, men det finns inga byggda solskydd eller andra väderskydd. Det finns inga val att sitta utanför strandkanten längs parkstråket och heller inga sittplatser som är direkt kopplade till vattnet. Det finns inga bord öster om grillplatsen.
- **Tar människor bilder och finns det många fotomöjligheter?**
Det finns många fina vyer längs strandparken och objekt att fotografera. Variation i utblickar finns längs hela stråket. En plats som ofta fotograferas, både av mig själv och när jag under observationer har sett att andra stannar upp och fotar, är vid Sjöängen, där gräsmatta och träd blir en förgrund, med öar och sjön i fokus och med slottet i bakgrunden. De som går hela vägen ut till Hagabadet stannar ofta till vid piren och pekar och fotar tillbaka mot strandparken på andra sidan viken. Längs parkstråket tas foton gärna på träd som hänger över vattnet, eller på båtar och bryggor. För övrigt verkar det är inte tendera att fotografera själva parken på land.

Sociability

- **Interagerar platsens besökare med varandra?**
Platsens besökare integrerar främst med varandra genom att hälsa eller byta några ord.
- **Är detta en plats där du skulle välja att möta upp dina vänner? Träffar andra människor sina vänner här, eller springer på vänner och bekanta på platsen? Tar människor med sig partners och vänner för att visa platsen? Finns det vissa delar av platsen som de pekar på och visar med stolthet?**
Strandparken i sin helhet är en plats som människor tar med sig för att visa vänner och partners genom promenad längs stråket eller besök på lekplatsen. Stoltast är det att visa upp helheten av platsens skönhet och karaktär, idylliskheten det skänker staden. Det händer att man möter vänner och bekanta längs stråket, eftersom det är ett populärt promenadstråk. De människor som umgås här i grupp, exempelvis vid grillplatsen, är oftast samma grupper som återkommer, det rör sig om ett par familjer. Vanligt är att familjerna är där tillsammans. I övrigt kan förstås badplatsen vara en målpunkt där man möter upp med sina vänner, men för övrigt finns det inga mötesplatser inom

parkområdet. När man bestämmer träff med någon är det ofta i hamnen eller på stan där det finns saker att göra.

- **Kommer besökare hit i grupp? Pratar de med varandra?**
Besökande grupper är oftast där för att umgås och pratar därför med varandra. Förutom grupperna vid grillplatsen och badplatsen är de främsta besökarna i grupp olika förskolegrupper, som har klätterträd och lekplats som målpunkter.
- **Känner människor sig välkomna när de anländer till platsen? Möter de varandras blickar, ler eller tar del i samtal med främlingar?**
Området har en trevlig och välkomnande atmosfär, där människor möter varandras blickar, hälsar och till viss del samtalar med främlingar.
- **Känner platsens användare igen varandra eller varandras namn?**
Eftersom området är litet och de som använder det främst är återkommande besökare så känner många igen varandra. Eftersom staden är liten och många bor här under lång tid, så stöter man ofta på människor som man känner namnet på och har träffat i olika sammanhang.
- **Verkar människor använda platsen och dess faciliteter regelbundet och av eget val?**
De som använder platsen och dess faciliteter är vanligen regelbundna besökare. Utöver skoltid så är det inte många ungdomar i högstadiesåldern som vistas i sjöängen, men det förekommer, främst på sommaren. Klätterträdet och lekplatsen är också faciliteter som inte bara besöks av förskolegrupper och klasser utan även av eget val under helger och lov.
- **Finns en mix av åldrar och etnicitet bland användarna som generellt reflekterar samhället i stort? Används det av kvinnor eller män?**
Området används av både kvinnor och män i alla åldrar och olika etniciteter, även om inte alla utför samma aktiviteter.
- **Används platsen under olika tider på dygnet, veckan och året?**
Platsen används under de ljusa tiderna på dygnet, under hela veckan och under hela året. Dock är användningen av parken som inte innefattar promenad längs stråket låg under andra tider på året än sommaren. Fråntaget denna regel är pulkabacken och aktiviteter som kan ske på isen. Piren vid klätterträd och iläggningsrampen är de platser som människor använder för att gå ut på isen.
- **Plockar människor upp skräp som de ser på platsen? (Detta visar på en känsla av tillhörighet till platsen).**
Platsen har en känsla av tillhörighet och det är inte skräpigt. Upplevelsen är att människor plockar skräp om de skulle stöta på det i parken. Detta främjas av att det finns gott om papperskorgar.
- **Finns volontärgrupper med återkommande närvaro inom området?**
Volontärgrupper med återkommande närvaro är scoutverksamheter, Naturskyddsföreningens familjegrupp Natursnokarna och den stora grupp av människor som träffas för att kallbada, samt Miniputtetåget som kör turer från hamnen till

hembygdsgården via parken.

- Vilka sociala aktiviteter sker på platsen? (Möjligheten att äta, spela musik, sport, sittplatser med mera).

Sociala aktiviteter på platsen har olika möjligheter till spontan sport på gräsytor, möjlighet att grilla, bada, leka och sitta tillsammans. Närheten till stationshuset och kulturhuset som båda vanligen har någon form av mat- eller fikaservering gör att strandparken kring Sjöängen borde gå att äta i, men den kopplingen finns inte idag.

Hur dessa analysfrågor och svar har bidragit till Steg 2 tillsammans med ILKA-inspirerade analysen

Sociability

Uses & Activities

Comfort & image

Access & linkages

Genom ILKA- inspirerad analys

Upplevelsen av rummet - Karaktär & kopplingar

Askersund ligger i av ett småskaligt mosaiklandskap med inslag av jordbruksmark, skog och vatten. Projektområdet i sig har en varierad topografi och **koppling till närmiljö** mellan västra, mellersta och östra delarna. Branta slänter och granitklippor i de västra och östra delarna ger en höjdskillnad med uppåt 9 meter mellan parkstråket och omgivningen ovanför. Detta skapar ett smal och riktat parkrum **samt östra även en tydlig barriär**. I slänterna mellan parkstråket och Stora samt Lilla Bergsgatan syns slitage av genande. **Topografin tillsammans med att stråket böjer sig, försämrar insynen och gör att den visuella kopplingen inom dessa delområden är begränsad på längre håll. Mellersta delen kring Sjöängen är flack och öppen, endast med avgränsningar av gator och ett fåtal byggnader. Den visuella kopplingen inom området samt från omkringliggande gator och bebyggelse är god. Hela strandparken är öppen mot vattnet**

Parkens ytor består till stor del av klippta gräsmattor och en trädvegetation främst bestående av höga, uppvuxna träd, som klibbal, ask, poppel och björk. Det finns även en körsbärsallé och karaktäristiska träd som *klätterträdet* och hängasken vid stationshuset. Den begränsade förekomsten av vegetation och buskskikt skapar en god visuell koppling **på nära håll frånsett vid pulkabacken där vegetationen och skapar ett mörkt hörn**. Mindre planteringar finns vid västra delen mot hamnen, vid lekplatsen och sjöängen. Lägre eller klippta buskar finns vid varmbadhuset och kulturhuset. Vegetationen bidrar till den öppna upplevelsen av området.

Projektområdet gränsar till både privat och kommunal mark med blandad bebyggelse längs den norra kanten, med låg trästadsbebyggelse tillhörande rutnätsstaden på höjden i västra delen, följt av färggranna flerfamiljshus på 2-4 våningar och det gula stationshuset från 1800-talets slut.

Öster om detta finns stadens kulturhus, invigt 2016, som inrymmer många funktioner, såsom högstadieskola. Öster om detta gränsar projektområdet till villabebyggelse, reningsverk och längst i öst flerfamiljshus på 2 plan i tegel. Trots att området är mycket gångvänligt tar bilar och parkeringsplatser delvis över användning, sikten mot och utrymme av parkens olika delar.

Tillgänglighet - ruta

- Framkomligt g/c-stråk av packat grus.
- Huvudstråket plogas delvis under vinterhalvåret.
- Bänkar med ryggstöd jämnt placerade längs hela stråket. Av dessa saknar alla armstöd och bord.
- Det är inte framkomlighetsanpassat till alla bänkbord, även bänkbord anpassade med rullstolsplatser är placerade på den tungkörda gräsmattan.
- Bord saknas öster om grillplatsen. Parkområdets långa sträckning gör att det kan upplevas långt för exempelvis boende med rörelsehinder i Haga att ta sig till bänkborden i parkens västra del.
- Hagabadet har en tillgänglighetsanpassad ramp.
- Hela projektområdet och stråket från strax öster om iläggingsrampen och österut saknar belysning.

Visuella kopplingar

Figur X. Orienterbarhet & landmärken.

Inom och kring strandpromenaden finns flera landmärken att orientera sig efter och besökaren följer enkelt stråkets sträckning genom och förbi olika rumsbildningar. Sikten är god över de öppna delarna och vikens vatten, medan sikten begränsas av berg på uddarna i parkens båda ändar. Stadens rutnät och ohindrade raka gator skapar viktiga visuella kopplingar och siktlinjer mot park och sjö. Borgmästarholmen och Byfogden är viktiga objekt i upplevelsen av omgivningen från stråket, likväl som Stjernsunds slott på andra sidan sjön, vilken delvis skymms av öarna inom projektområdet.

Funktionella sammanhang

Figur X Funktionella sammanhang.

Stadens många gator gör att besökaren kan beträda området från många olika håll. Vid västra delen begränsas framkomligheten av privat mark och berg med branta slänter, med synbart upptrampade stigar, främst vid pulkabacken som är mindre brant än slänten vid lekplatsen. Vid områdets huvudentréer finns parkeringsmöjligheter. Strandlinjens stenblock begränsar direkt åtkomst till vattnet till ett fåtal platser.

Användare

Projektområdet används främst av boende i staden för daglig promenad och att rasta hundar. Aktivetsområdet kring Sjöängen används främst av boende i lägenhetshusen. Under skolåret varierar användningen av Sjöängens aktivitetsområde, men oftast är det låg användning på rasterna, enligt platsbesök och samtal med högstadieungdomar.

Strandparken är en uppskattad mötesplats där invånarna känner en stark tillhörighet. Besökare, ofta i små grupper om 1-4 personer, hälsar på grannar och främlingar, vilket skapar en välkomnande atmosfär och främjar integration. Många känner igen varandra och ofta märks det vilka besökare som är turister. Viktiga samlingsplatser är Hagabadet, aktivitetsområdet vid Sjöängen och lekplatsen Oden, där främst barnfamiljer och ungdomar samlas regelbundet. Besökarna är ofta återkommande. Lekplatsen tillsammans med klätterträdet är vanliga besöksmål för förskolegrupper och familjer, även under fritiden.

Hamnen är en starkt bidragande orsak till att besökare tar en promenad genom parken. Parkens idylliska karaktär, med närheten till sjön och grönskan, skapar en stolthet och är något man visar upp för gäster. Användarna är varierande i ålder, etnicitet och kön, även om aktiviteterna som utförs kan skilja sig åt. Män dominerar vid aktivitetsområdena från tonåren och uppåt, medan kvinnorna samlas vid borden. Könsfördelningen är jämnare bland barn som leker.

Projektområdet saknar idag direkt servering, toaletter och annan service. Vid samtal med arbetande kring torget så besöks inte parkområdet på lunchraster.

Närliggande verksamheter som bidrar till att människor besöker strandparken är centrerade till hamnen, torget och i viss mån kulturhuset. Verksamheterna inom området bedriver ingen social verksamhet, event eller servering inom parkområdet och bidrar inte nämnvärt till trevnaden i promenadmiljön. Tillfälliga verksamheter på Borgmästarholmen och i Varmbadhuset ökar antalet besökare inom området, men har en blygsam påverkan på parkmiljön. Varmbadhuset har delvis varit uthyr till föreningen Länkarna och Norra Vätternbygdens Folkdansgille, samt sommartid för cykeluthyrning. Stationshuset avgränsas av parkering och tar inte parken i anspråk.

Kulturhuset har baksidan mot sjön och ingen verksamhet utanför huset som påverkar parkbesökaren eller promenadmiljön. I kulturhuset sker flera sociala aktiviteter och verksamheter som högstadieskola, kulturskola, bibliotek, café, servering, biograf, eventlokaler och aula, samt utöver den egna verksamheten möts flera av stadens ideella föreningar här för träffar, föreläsningar, syjuntamed flera.

Grupper med återkommande närvaro inom strandparken är scouter, Natursnokarna, Hembygdsgårdens Miniputtetåg samt en stor, mer eller mindre officiell grupp kallbadare.

Sittplatser

Möjligheten till bra sittplatser är begränsad, likaså möjligheten att sitta socialt. Det finns parkbänkar med ryggstöd längs hela stråket från varmbadhuset till iläggningsrampen, som saknar armstöd och bord. Vid lägenhetshusen i Sjöängen finns två nyare bänkar med armstöd. Bänkbord är placerade vid vissa fokuspunkter och används främst av barnfamiljer. Högst

använda är de vid knytpunkter för aktiviteterna runt omkring, vid lekplatsen och grillplatsen. Vid lekplatsen och kulturhuset finns bänkbord med rullstolsplatser. Vid kulturhuset även ett med tak. Öster om grillplatsen finns inga bord. Vissa sittplatser skuggas delvis av lövverk under dagen, men i övrigt saknas väderskydd. Det finns inga sittplatser direkt kopplade till vattnet eller med vattenkontakt. Det är flera olika modeller och uttryck på parkens möbler, med design från olika tider. Vid Hagabadet består bänkarna av utsågade stockar.

Att göra i strandparken

Vad som är möjligt att göra hänger inte alltid ihop med vilken användning som sker, speciellt inte om miljön kring aktiviteten är otillfredsställande (Madden 2018). Här presenteras vad som är möjligt att göra i strandparken och hur användningen ser ut.

Strandparken som helhet har promenerande, motionerande och hundrastande besökare under hela året, veckan och dygnet så länge det är ljus. Dessa är dock mindre vanliga mot Hagabadet, som är en återvänds sträcka. Vintertid är strandparken nästintill öde förutom soliga dagar. Vid ett soligt platsbesök i mars, på en förmiddag mitt i veckan, räknades ett tiotal hundägare passera utanför kulturhuset under en halvtimme, strax innan lunchtid. Förutom pulkaåkning och aktiviteter kopplade till isen utförs övriga aktiviteter främst under sommarhalvåret. Högst aktivitet soliga sommareftermiddagar och kvällar. Trots befintlig men begränsad belysning, så är besöksantalet lågt under dygnets och årets mörka timmar.

Möjliga vinteraktiviteter

- Isfiske på sjön
- Promenad och skridskoåkning på isen
- Pulkaåkning i västra strandparken
- Grilla

Att göra inom västra strandparken:

- Äta glass köpt i hamnen i strandpromenaden
- Betrakta solnedgången från bryggan
- Cyklande
- Spela boule – vanligare bland den äldre befolkningen. Det är inte tillgänglighetsanpassat kring bouleplanen.
- Lekplatslek Oden – barnfamiljer och förskolegrupper. Anpassat för små och stora barn. Närhet till pulkabacke. Det är tillgänglighetsanpassat ett underlag till lekställningarna.
- Betrakta konst
- Åka pulka – barnfamiljer, vintertid
- Betrakta utsikten från bänkar

Förutom besök på lekplatsen och pulkabacken sker dessa aktiviteter främst av enskilda besökare, par eller mindre grupper.

Att göra inom Sjöängen:

- Fiska

- Brygghäng
- Båtliv
- Grilla
- Picknick & umgås kring picknickbord
- Picknick på gräsytor – mycket ovanligt
- Basket vid basketplan
- Skateboard/cykel/sparkcykel vid ramper – förekommer, främst mindre barn
- Gunga – tillgänglighetsanpassat underlag
- Spontanlek gräsytor, såsom fotboll
- Aktivitetsbankens framtagningbara volleybollplan
- Klättra i träd – barnfamiljer och förskolegrupper
- Betrakta utsikten från bänkar - ovanligt
- Car & Bike Meet – årligen

Dessa aktiviteter sker främst i mindre eller större grupper, familjer och kompisgäng. Aktivitetsområdet vid Sjöängen har högst besökande av hela strandparken, nästintill dagligen under sommarhalvåret, främst kvällstid, och är anpassat så det lockar familjer, större barn, ungdomar och vuxna. Dock relativt låg användning av skolungdomarna under stor del av skolåret.

Att göra inom östra strandparken:

- Möten vid iläggingsrampen mellan husbilsägare, båtägare, parkbesökare & andra parkerande. Parkeringen och rampen högaktiv under sommaren, hela dagen.
- Fotbollsmål – används sällan
- Bad och solande vid Hagabadet. Hagabadet lockar alla åldrar. Enskilda och grupper. Hela dagen.
- Cirkus & andra event – sällan förekommande
- Betrakta utsikten från bänkar - ovanligt

Bilden av strandparken

Bilden av projektområdet och det första intrycket beror av vilken del av parken som besökaren kommer till. Vid västra delen av projektområdet upplevs entrén från hamnen relativt välkommande och attraktiv, men det är ingen större koppling från hamnområdet mot strandparken visuellt. Västra strandparken från varmbadhuset till sjöängen och klätterträdet ges ett gott första intryck, är relativt välkommande och mycket attraktiv. Från entrén vid kulturhuset och busstationen ger strandparken ett okej första intryck då sjön är ett blickfång, men man lockas inte vidare mot vattnet eller till att vistas i parken. Första intrycket när man kommer via entrén vid Haga är varken särskilt välkommande eller attraktivt, eftersom det saknas element för detta. Platsen upplevs som en baksida med dess funktion som parkering och tomma gräsytor samt vintertid som snöupplag och upplag för badplatsens bryggor.

De vackra vyerna varierar längs stråket och lämnar tillsammans med parkens träd många fotomöjligheter. Vanligt är att besökaren stannar till, pekar och fotar över sjön mot öar och slottet vid Sjöängen, eller från piren vid Hagabadet västerut mot parken och staden. Längs parkstråket tas foton gärna på träd som hänger över vattnet, eller på båtar och bryggor. För övrigt verkar det är inte tendera att fotografera själva parken på land.

Ytorna är generellt rena och skräpfria. Byggnader i området ger ett välskött intryck, förutom varmbadhuset som står synligt tomt och öde. Graffiti och vandalism är ovanligt, förutom att lösa bänkar återkommande kastas i sjön. Erosionsskyddet har delvis ett ovårdat uttryck med övervuxet högt gräs och sly. Bron över bäcken vid reningsverket är påkörd och vikt.

När mörkret faller på sänks besöksantalet i parken, trots att brottsstatistiken är mycket låg i området och det inte finns skäl att oroa sig egentligen. Säkerheten ligger delvis i den låga användningen, vilket gör området lugnt. Vid pulkabacken finns ett av vegetation förmörkat hörn som kan upplevas otryggt att passera.

En oro finns hos besökare jag pratat med under platsbesök att fel typ av förändringar inom området ska göra att det börjar vistas grupper eller individer där som gör att de inte längre vågar gå dit själva. Argument finns även från förvaltningen att den begränsade belysningen, exempelvis i östra delen vid Hagabadet, minskar attraktiviteten nattetid och är en anledning till att det inte skräpas ned.

Bilaga 3

Punkter som tagits vidare från kunskapsinsamlingen till förslaget

samt

Programpunkter med förslag på tillämpning

Punkterna har delats in i ämnesområden som lett till programmets övergripande mål och uppdrag, samt programpunkterna med förslagen på tillämpning som hör till.

Social värden:

Fysik och mental hälsa)

- Planera in möjlighet till fysisk aktivitet, lek, rekreatioin, friluftsliv.
- Platser för återhämtning och vila.
- Främja uteaktiviteter och rörelse genom utflyktsmål/målpunkter
- Erbjudna något som lockar ut olika åldrar och målgrupper.

Kunskap och inspiration

- Informationsskyltar
- Främja naturupplevelse för barn kopplat till sjön

Social interaktion

- Skapa möjligheter för social interaktion.

Kulturarv och identitet

- Koppla nya inslag till Askersunds historia
- Främja stadens identitet i nya inslag.

Vikten av bra sociala platser i staden

- Nya inslagen ska innehålla något för olika åldrar, olika tider på dygnet och olika tider på året.
- Erbjudna fritidsaktiviteter.
- Skapa platser för grupper av människor att umgås tillsammans.
- Skapa målpunkter som man går till snarare än bara går igenom eller förbi.

Varför offentliga rum ofta misslyckas

- Variation av sittplatser med god kvalitet och kvantitet genom projektområdet.
- Klätterbara/ lekbara/ sittbara skulpturer.
- Motverka gömda utrymmen.
- Parken ska ha inbjudande entréer
- Matsservering/fika/kiosk vid entréer till parken.

- Ha aktiviteter längs gångstråket.
- Säkerställa besöksparkering samt att parkering inte tar över platsens användning.
- Planera in aktiviteter eller inslag längs områdets kanter och väggar
- Skapa fokuspunkter där det händer saker som lockar besökare.

Parker i tanke och utformning

- Entré till skärgården
- Förstärk kopplingen till vattnet
- Parken ska främja stadens önskade image och vision.
- Parkens nya tillägg ska ge en förstärkt positiv stadsbild sedd från håll, från sjön och riksväg 50.
- Parken aktiviteter och tillägg ska locka turister och invånare till området och främja besöksnäringen och näringsliv.
- Parkområdet ska vara funktionalistiskt, utformad för människors användning.
- Parken ska vara ett vardagsrum med aktiviteter och socialt innehåll.
- Ta in natur och rörligt friluftsliv i parkerna.
- Parken ska karaktärsmissigt ta inspiration från landskapet runt omkring.
- Aktiviteter och social samvaro i parkerna.

Stockholmsstilen

- Naturanpassad parkanläggning: Ta in skärgården och jordbrukslandskapets hagar och ängar i parken.
- Plantera lätta trädridåer längs kanter på stora gräsytor ger hagmarkskänsla.
- Förstärk platsens befintliga karaktärsdrag och värden, befintliga element och natur.
- Använd siktlinjer över sjön och andra delar av parkområdet som kuliss och del av upplevelsen av parken.
- Skapa platser för grupper och enskilda besökare.
- Scen /parkteater för konserter och föreställningar, eller lektioner och föreläsningar.

Norr Mälarstrand & Rålambshovsparken

- Skapa mindre rum i det stora rummet.
- Parkteater
- Beachvolleyplan, pulkabacke och isbana.
- Träd längs gångsståk, gärna som hänger ut över vattnet.
- Parkbro över mindre vattendrag.
- Bryggorna med sittplatser ute i vattnet.
- Kiosk eller andra möjligheter att äta vid/ på vattnet.

Från samtal med C.D och J.B

- Behov av helhetsbild/ helhetsvision som utvecklingen kan sikta mot.
- Ta fram analyser och underlag för utvecklingen i området, även för placering av funktioner och vattenkontakt.
- Värna stadens rutnät och siktlinjer ut mot vattnet och parken visuellt och fysiskt
- Öka vattenkontakten
- Värna om platsens historia och kulturella identitet
- Traditionell design
- Station miniputtetåget
- Planera ett utbud av platser och aktiviteter som lockar besökare till området och får dem att vistas där mer än att bara passera igenom.
- Leda besökare till hamnen vidare mot strandparken.
- Vid östra delen av strandparken leda vidare besökare mot hembygdsgården.
- Trevliggöra kring aktivitetsytor med möblering, belysning och grönska.
- Trevliga åtskilda sittplatser för de som inte vistas i grupp.
- Erbjuda aktiviteter och sittplatser längs hela parkstråket.

Access& linkages

- Öka åtkomsten av parken från centrum via Lilla och Stora Bergsgatan.
- Tillgänglighetsanpassat markmaterial och möbler vid aktiviteter och sittplatser.
- Öka vattenkontakten och främja aktiviteter kopplade till strand och sjöliv.
- Främja cyklande till parkområdet med fler cykelparkeringar.
- Entrén från busstationen och kulturhuset ska locka in besökare till parken och vattnet.
- Främja stationshusets och kulturhusets aktiviteter till parken.
- Belysning läng stråket mot Hagabadet.
- Entrén från hamnen ska synas och locka in besökare till parken.
- Tillägg i sjöängen ska locka elever och de som verkar i kulturhuset att vistas i parken utanför.
- Genom skyltning och information berätta för besökare om parkens målpunkter.
- Aktiviteter, målpunkter och varierade sittmöjligheter ska finnas nära i parken oavsett vilken ände av parken man bor på.
- Tillgängliga picknickplatser vid Hagabadet.
- Skapa vistelseyta på piren vid Hagabadet.
- Säkerställa korttidsparkering till parken och andra parkeringsmöjligheter vid iläggningsrampen.

Uses & activities

- Skapa målpunkter med bekvämligheter och funktioner som stödjer önskade aktiviteter.
- Främja olika aktörers möjligheter att ha sociala verksamheter inom projektområdet, såsom mat, föreställningar och mingel, som hjälper till att vitalisera området.
- Ta med önskemål från samtal med lokalbor: bryggbad, omklädningsrum för kallbad vid bryggga, sitta och kolla på solnedgången över vattnet, sittplatser för grupper vid vattnet vid Sjöängen, minigolf, uppstyrd parkering vid iläggningsrampen...
- Gör en plan för ytornas användning

- Skapa variation med enkla medel, såsom olika typer av sittplatser, passiva och aktiva användningar.
- Skapa målpunkter, mötesplatser och platser för olika aktiviteter.
- Se till så det finns tillräckligt mycket att göra på en plats enligt teorin om 10+.
- Öka användningen av strandlinjen och vattnet.
- Förstärk befintliga aktiviteter och målpunkter, såsom pulkabacken, bouleplan, iläggingsrampen, Hagabadet, grillplatsen.
- Koppla ihop närliggande platser med aktiviteter för att förstärka dem som målpunkter.
- Främja aktiviteter och vistelse under hela året och olika tider på dygnet. "
- Utveckla platser som är utformade med en specifik åldersgrupp eller målgrupp i åtanke, men som fungerar att användas även av andra målgrupper och åldrar, exempelvis under andra tider på dygnet eller integrerat.
- Främja promenad och picknick genom att göra större sträckor längs stråket attraktiva.
- Sittplatser med bord för att kunna sitta och umgås längre, äta eller andra aktiviteter som möjliggörs med bord.
- Knytpunkter kopplade till andra verksamheter.
- Väva in miniputtetåget.
- Koppla ihop lekplats och pulkabacke.
- Koppla ihop båtliv och sjöliv vid Haga.
- Främja vattenkontakten kring sjöängen där människor har flera anledningar att vistas.

Comfort & Image

- Öka mänsklig närvaro genom mat- / fikaservering, information och aktiviteter i området som lockar besökare till vistelse.
- Uppgradera förvaltningen för de nya målen och tilläggen. Platsens ska upplevas omhändertagen, skött och värnad om.
- Tillgängliga sittplatser med arm- och ryggstöd.
- Öka trevnad och välkomstkänsla genom belysning, inbjudande sittplatser med bord.
- Planera med triangulering, såsom sittplatser + matförsäljning + något att titta på, exempelvis konst.
- Nya tillägg ska stärka Askersunds vision och image.
- Förstärk fotovänliga platser, låt nya tillägg besvara stadslivsmanifestets fråga: "Är detta ett framtida vykortsmotiv från Askersund?"
- Ta med delar av gestaltungsprogram, såsom vilka möbler som krävs för att nå målen för hur platsen ska upplevas.
- Skydd mot sol, vind och regn.
- Främja den kulturhistoriska kopplingen till staden, såsom sjöliv eller järnvägen.
- Funktioner och aktiviteter för olika åldrar.
- Välkomnande och trevligt kring varmbadhuset som ger ett intryck av liv.
- Väl valda placeringar av sittplatser med fina vyer eller vid aktiviteter.
- Sittplatser med bord för bekvämlighet och ökad användning.
- Ökad belysning för trygghet och trevnad, exempelvis vinterbelysning.
- Fokusera på att göra entréområdena attraktiva för att främja synen på parken utifrån.
- Flytta upp parkeringen vid iläggingsrampen bort från promenadstråket och förstärk den strandnära parkdelen.

Sociability

- Utveckla fokuspunkter och offentliga målpunkter /mötesplatser/samlingsplatser som rymmer en variation av aktiviteter.
- Lägg till bekvämligheter som uppmuntrar till sociala interaktioner, såsom picknickbord och flyttbara stolar där det går.
- Skapa platser där det går att arrangera event och aktiviteter som tillfälligt drar människor till platsen.
- Uppmuntra ideella eller volontära krafter i samhället att hjälpa till med förbättringar eller underhåll av en plats.
- Skapa anledningar att stanna till och vistas längre på platser längs stråket. Objekt att samlas kring.
- Skapa platser för olika typer av sociala aktiviteter.
- Tillskapa element som främjar en god atmosfär, såsom mat, glass, musik och dans.
- Sittplatser / platser att hänga vid för grupper nära vattnet.
- Offentlig brygga för bryggbad.
- Öka vattenkontakt som främjar det pedagogiska naturkunskapsinlärandet av vatten och vattenliv.
- Gör en hållplats för miniputtetåget inom parkområdet.
- Främja besökade under olika tider på dygnet och året med belysning.
- Främja vinteraktiviteter och aktiviteter kopplade till isen.
- Skyltning och information som främjar användning av hela området och att människor vistas längre.

Västra Strandpromenaden Programpunkter	Åtgärdsförslag.
Främja rutnätstadens raka siktlinjer och öka åtkomsten till parken från Lilla och Stora Bergsgatan.	Trappa mellan Lilla Bergsgatan och lekplatsen med sittmöjligheter i trappan. Trappsteg från slutet av Stora Bergsgatan nedför kanten av vändplan och sen klippa gångstråk och picknickytor i backen nedanför mot vattnet.
Inbjudande entré från Hamnen som lockar besökare in i parken.	Uteservering i parken tillsammans med boule som aktivitet, med foodtruck, belysning, repstaket, bryggor, sittplatser, fontän mellan varmbadhuset och Borgmästarholmen som syns från hamnen. Skyltning och karta över området. Marint men klassiskt. Cykelställ.
Motverka gömda utrymmen	Glesa ut dungen nedanför pulkabacken. God och trevlig belysning.
Öka antal sittplatser	Picknickbord och andra sittmöbler centrerat kring lekplats, grill och varmbadhus. Hammockar längs strandstråket.
Binda samman ytor och aktiviteter	Binda samman bouleplan och varmbadhus. Binda samman lekplats och pulkabacke. Förstärka entrén ut till Borgmästarholmen som en del av parkområdet.
Möjliggör aktiviteter för olika åldrar och målgrupper, för olika tider på året och dygnet.	En mötesplats kring varmbadhuset med fokus på boule, umgänge och sommarservering. Kan nå

	olika målgrupper olika tider på dygnet. Pulkahub och lekplats för yngre. Belysning, vinterbelysning.
Informera besökare om parken och dess innehåll.	Skytning "Strandparken" med karta över olika delar, historia målpunkter vid entrén från hamnen. Vid noden vid lekplatsen skytning mot Hagabadet, Hembygdsgården, Sjöängen, Borgmästarholmen, centrum, hamnen.
Främja besökande och besökstid med möjlighet att köpa mat, fika eller dryck. Tillsammans med annan aktivitet.	Sommarservering vid Varmbadhuset. Plats för Foodtruck. Tillsammans med aktivitet: Boule och andra sommarspel, betrakta solnedgången. Offentliga toaletter.
Väderskydd.	Pergolata vid sittplatser vid bouleplan. Sol och regnskydd vid picknickbord.

Sjöängen Programpunkt	Åtgärdsförslag
Erbjuda vistelse och aktivitet utanför strandlinjen	Offentlig brygga nedanför kulturhuset med sittmöjligheter, åtkomst till vattnet och bryggbad.
Vattenkontakt som främjar pedagogiskt naturkunskapsinlärande av livet i sjön.	Utveckla den lilla stenpiren för att komma närmre vattenliv. Sittplatser i vattnet.
Möjliggöra event och tillställningar, konsert och föreläsningar i parken.	Göra scen med tak av rundeln mellan kulturhus och stationspark.
Besöksmål i parken för olika målgrupper.	Minigolf i stationsparken med tema av järnväg, sjö och skärgård.
Station Miniputtetåget	Placeras längs parkstråket i stationsparken.
Bevara karaktäristiska träd	Plantera nytt klätterträd i strandparken och hängask i stationsparken.
Valmöjlighet i sittplatser	Variation i sittplatser.
Binda samman ytor och aktiviteter	Binda samman kulturhusets, stationshuset och parkens funktioner mot vattnet.
Möjliggör aktiviteter för olika åldrar och målgrupper, för olika tider på året och dygnet.	Aktiviteter för familjer och blandade åldrar att umgås tillsammans (minigolf, grillplats). Vinterväg ut på isen. Belysning, vinterbelysning.
Informera besökare om parken och dess innehåll.	Karta över parkens funktioner och målpunkter vid entrén till parken. Skytning mot Hagabadet, Hembygdsgården, lekplatsen, Borgmästarholmen, Hamnen och Centrum placerad i korsningen vid bryggan.
Främja besökande och besökstid med möjlighet att köpa mat, fika eller dryck. Tillsammans med annan aktivitet.	Offentliga picknickbord som kan användas som uteservering för stationshus och kulturhus. Tillsammans med parkscen för mindre event.
Väderskydd.	Sittplatser med skydd för regn under trädens skugga i stationsparken. Solskydd vid del av grillplatsen.

Östra strandparken Programpunkt	Åtgärdsförslag
Försköna området med ny parkbro över Lundbybäcken	Klassisk parkbro i trä med kryss
Parkeringsmöjligheter för olika ändamål som inte stör strandpromenaden	Uppdelad parkering för bilar med och utan båttrailer. Flyttas upp från vattnet för att ta mindre uppmärksamhet vid vattnet och ge plats för andra inslag närmsta delen mot sjön.
Stärka kopplingen till båt- och sjöliv vid iläggningsrampen.	Entré Norra Vättern – som kan tillföra kunskap, naturvägledning, den tillgänglighet och service som finns i skärgården etc. Utgångspunkt för sjöliv. Beachvolleyplan.
Rama in gräsplan för ökad trevnad och hagmarkskaraktär	Plantera träd kring den öppna gräsplanen som omfamnar ytan och skuggar parkeringar.
Utveckla Hagabadets som målpunkt.	Belysning längs stråket mot Hagabadet. Paviljong.
Utveckla sittmöjligheter	Långbord på piren med solskydd. Solstolar med parasoll utplacerade vid Hagabadet och på vägen dit. Bänkar och bord kring entré Norra Vättern.
Skapa ett tillägg som syns över vattnet till resten av parken och förstärker strandstråkets kuliss.	Paviljong vid Hagabadet.
Binda samman ytor och aktiviteter	Binda samman området men olika aktiviteter kopplade till sjöliv. Led vidare besökare mot hembygdsgården.
Möjliggör aktiviteter för olika åldrar och målgrupper, för olika tider på året och dygnet.	Grillmöjligheter året om. Belysning hela vägen till badplatsen. Belysning, vinterbelysning. Kayakomat.
Informera besökare om parken och dess innehåll.	Entréskyltar om Vättern och båtliv. Skyltning mot centrum, strandpromenaden, Borgmästarholmen, Lekplats, hamn, Sjöängen, Hagabadet och Hembygdsgården.
Främja besökande och besökstid med möjlighet att köpa mat, fika eller dryck. Tillsammans med annan aktivitet.	Plats för sommarförsäljning med foodtruck/ kiosk mellan iläggningsrampen och Hagabadet med sittplatser kring.
Väderskydd.	Parasoll och solskydd vid vissa sittplatser. Ribbat soltak vid informationsskyltarna om Vättern.